

Riksdagens protokoll

2005/06:58

Torsdagen den 19 januari

Kl. 12.00 – 19.45

Protokoll
2005/06:58

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2005/06:185

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:185 av Helena Bargholtz (fp)

Ökningen av barnaga i Sverige

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 31 januari 2006.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 januari 2006

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM33 Direktivförslag om Betalningar på den inre marknaden
KOM(2005)603 till finansutskottet

3 § Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU5
Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor (framst. 2004/05:RRS19)

Anf. 1 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! I detta ärende behandlas socialutskottets betänkande 5 om arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor. Betänkandet handlar om Riksrevisionens styrelse framställning angående arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige. I betänkandet behandlas också elva motionsyrkanden som väckts med anledningen av framställningen samt ca 130 motionsyrkanden i olika barnfrågor från allmänna motionstiderna år 2003, 2004 och 2005.

Sverige ratificerade FN:s barnkonvention år 1990. Barnkonventionen innehåller olika slag av rättigheter, dels medborgerliga och politiska rättigheter, dels ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Barnkonventionen tar också hänsyn till barnets utsatthet och sårbarhet, vilket kommer till uttryck i de rättigheter som syftar till att ge barnet skydd mot övergrepp och utnyttjande.

Barnkonventionen utgår från fyra grundläggande principer. Det är principerna om icke-diskriminering, barnets bästa, rätten till liv och utveckling samt rätten att få komma till tals och bli respekterad. De stater som har ratificerat barnkonventionen är förpliktade att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra konventionen.

År 1999 godkände riksdagen en av regeringen föreslagen strategi för att förverkliga barnkonventionen i Sverige. Utgångspunkten för strategin är att barnkonventionens anda och intentioner ska beaktas i allt beslutsfattande som berör barn. Barnkonventionen ska i första hand nå beslutsfattare vilkas verksamhet påverkar barns vardag, vuxna som arbetar med barn och barn och ungdomar själva.

Vidare ska statligt anställda få fortbildning om konventionen. Barnkonsekvensanalyser ska göras vid statliga beslut som rör barn. Barnperspektivet ska finnas med i statliga utredningsdirektiv. Barnstatistiken ska utvecklas, och inflytandet för barn och ungdomar i samhällsplaneringen ska öka. Kommuner och landsting ska också arbeta med att inrätta system för att ta hänsyn till barnkonventionen, och Barnombudsmannens arbete ska stärkas.

Regeringen redovisade år 2004 hur man avser att arbeta vidare med konventionsarbetet. Som underlag för det betänkande vi diskuterar i dag ligger den granskning som Riksrevisionen gjort av regeringens och de statliga myndigheternas arbete med konventionen. I rapporten redovisar Riksrevisionen att regeringen vidtagit åtskilliga åtgärder för att förverkliga barnkonventionen men att det återstår åtaganden att infria. Regeringen, myndigheterna och kommunerna inom de granskade områdena har inte helt följt kraven och infriat målen i den nationella strategin, och det finns brister i informationen till riksdagen.

Utskottets föreslår med anledning av Riksrevisionens styrelses framställning och tre motionsyrkanden ett tillkännagivande till regeringen

med innebörd att regeringen ska dels återkomma till riksdagen med förslag till mer precisa mål knutna till strategin för förverkligande av barnkonventionen, dels förbättra sin redovisning av utfallet i förhållande till strategin. Övriga motionsyrkanden avstyrks. I samband med beredning av ärendet har information lämnats från Riksrevisionen och Barnombudsmannen. Det finns 24 reservationer och fem särskilda yttranden i ärendet.

Fru talman! Med denna inledning överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 2 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention är ett viktigt arbete. Det handlar, precis som Martin Nilsson sade, om att ge barnen medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det handlar om att ge barnen skydd mot övergrepp och utnyttjande. Det handlar om rätten till icke-diskriminering, barnets bästa, rätten till liv och utveckling, och rätten att få komma till tals och bli respekterad.

Visst har vi i Sverige kommit relativt långt när det gäller att förverkliga delar av barnkonventionen. Tittar vi i ett internationellt perspektiv har vi kommit en bit på väg. Samtidigt måste vi konstatera att vi har långt kvar innan alla barn i Sverige har de rättigheter som kommer till uttryck i barnkonventionen. Vi har kommit en bit på väg har en bit kvar att gå.

År 1999 antog riksdagen en strategi för att förverkliga konventionen. Det var en strategi som vi i Vänsterpartiet står bakom. Nu har Riksrevisionen granskat hur vi i Sverige lyckats med arbetet att förverkliga den. Man pekar på att det finns brister. Det är sällsynt med barnkonsekvensanalyser, få kommuner och myndigheter har en strategi för sitt arbete med mera. Arbetet har inte varit framgångsrikt på alla punkter.

Utskottet föreslår därför ett tillkännagivande utifrån riksrevisorns påpekande och några motioner bland annat från Vänsterpartiet. Där säger vi att regeringen bör återkomma med mer precisa mål som är knutna till strategin för att kunna förverkliga den konvention vi alla står bakom. Vi säger också att man bör förbättra sin redovisning av utfallet i förhållande till strategin. Det handlar alltså om att finslipa och förbättra metoderna för arbetet.

Betänkandet behandlar också en rad andra motioner. Jag ska lyfta upp några som Vänsterpartiet har väckt. Vi har motionerat om att det saknas ett genusperspektiv i arbetet med barnkonventionen. Vi vet att pojkars och flickors verklighet ser olika ut. Det är också väl beforskat. Vi vet hur mycket tid och utrymme flickor får i skolan och hur mycket tid pojkar får. Vi vet hur flickors fritid ser ut, och vi vet var kommunerna lägger ned pengar när det gäller fritiden för pojkar och så vidare. Vi har väldigt mycket på fötterna när vi talar om att det kan behövas ett könsperspektiv.

Vi menar att bemötandet och de insatser man använder för att förverkliga barnkonventionen måste utvecklas utifrån detta att verkligheter ser olika ut och att det krävs ett genusperspektiv. Tyvärr avstyrker majoriteten detta något självklara förslag. Man är könsblind.

Vi har motionerat om att man ska lämna en barnbilaga till budgeten varje år. Det innebär att varje budgetförslag ska analyseras ur ett barnperspektiv. Hur påverkas barn när det sparas inom vissa områden? Vad

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

händer då? Hur påverkas barn av satsningar inom till exempel trafikområdet? Vad blir det för konsekvenser av detta? Tyvärr avstyrker majoriteten även detta, tycker vi, ganska självklara förslag.

Andra partier har också väckt motioner. Jag ska kommentera en. Det är den om en barnbalk och lokala barnombudsmän. När det gäller barnbalk avser vi att återkomma till frågan inom ramen för lagutskottet. Där har vi en liknande motion. Vi menar att det kanske är där dessa lagstiftningsfrågor egentligen hör hemma. Jag vill ändå säga att vi delar uppfattningen att en barnbalk kan vara ett sätt att synliggöra och stärka barns rättigheter.

Vi menar också att det nu är dags att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning. Det är ett krav som vi har drivit under många år, ända fram till barnskrivelsen år 1999 som vi stod bakom. Då var vi överens med regeringen om att vi i stället gå den vägen att vi skulle anpassa de befintliga lagarna till barnkonventionen. Vi menar att det kan vara en framkomlig väg, och vi ville pröva den.

Men tänk efter själva, alla ni som lyssnar på den här debatten! Vad har hänt i lagstiftningsärenden sedan 1999? Det har inte hänt någonting. Något har hänt men inte i den utsträckning som är nödvändig.

Vi menar att det är dags igen att lyfta fram diskussionen om att inkorporera barnkonventionen i sin helhet. Argumenten mot är välkända. Det är samma argument som drevs länge och försenade och försvårade inkorporationen av Europakonventionen. Det är en konvention som nu har varit inkorporerad i sin helhet i tio år, och där har inga särskilda problem uppkommit vid rättstillämpningen. Det är det man pekar på, att det inte skulle vara möjligt. Men vi har erfarenhet, och vi vet att detta inte har försvårats.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 8. Jag vill också yrka bifall till reservation nr 23 som handlar om de utsatta barnen. Det handlar om barn som lever som hemlösa i Sverige. Det gäller fall där socialtjänsten inte alltid – ibland endast i undantagsfall – är närvarande vid en vräkning eller där det inte ens noteras att det finns barn med i bilden när en vräkning genomförs. Det handlar om de barn som lever med försörjningsstöd och som inte får del av de generella barnbidragshöjningarna, när de sker, eller av höjningar av underhållsstödet, eftersom försörjningsstödet räknas ned och sänks i motsvarande omfattning. Det vill säga: När vi gör satsningar i den generella välfärden, till exempel genom höjda barnbidrag, undantas de ekonomiskt sämst ställda barnen, de som lever i familjer med ekonomiskt försörjningsstöd. Regeringen brukar ibland i efterhand lappa genom att räkna upp riksnormen. Det har man gjort den här gången också. Det är bra, men det finns ingen automatik i detta. Det är ingen generell regel. Men vi försöker diskutera det här, och det gör vi med regeringspartiet och ibland också med högeralliansens partier. Då brukar argumenten vara att man ju inte kan öka marginaleffekterna, det vill säga det här med trappan när man går från försörjningsstöd till arbete. Eller så säger man, som Moderaterna skriver i sitt särskilda yttrande, att man i stället vill sänka skatten.

Man talar och argumenterar alltså utifrån ett vuxenperspektiv samtidigt som de barn som framlever hela sin barndom i relativ fattigdom inte blir hjälpta. För vad hjälper det om Moderaterna sänker skatten om mamma eller pappa inte har en beskattningsbar inkomst? Och vad hjälper

det att vi alla menar att rätten och möjligheten till jobb är det allra viktigaste när över hundratusentals barn hinner framleva stora delar av sin barndom under knapphetens stjärna? Det finns alltså ett vuxenperspektiv och en vuxendebatt. Det finns också ett barnperspektiv, och det säger att generella höjningar i välfärdssystemet också borde komma de allra fattigaste barnen till del. Tyvärr avslår en majoritet även detta förslag.

Fru talman! I betänkandet har Vänsterpartiet även andra motioner, reservationer och särskilda yttranden. Vi står naturligtvis bakom också dessa. Men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna nr 8 och 23.

Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Vi moderater står bakom alla våra reservationer i det här betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 3.

I Sverige brukar vi vara väldigt stolta över vårt arbete med barn, många gånger med stor rätt. Men någonting som oroar när man får insikt i Riksrevisionens rapport är att ett stort antal av regeringens myndigheter inte följer fattade beslut – och det är 15 år sedan barnkonventionen antogs. Det är mycket som återstår. Ett ambitiöst mål om att barnperspektivet ska genomsyra verksamheterna har i många fall stannat vid vackra ord på papper, och ibland finns det inte ens ord.

Barnombuds mannen är den som ska följa upp myndigheternas arbete med konventionen. Man rapporterar att det, i en undersökning av hur 88 myndigheter arbetar med barnkonventionen, bara var en – Vägverket – som hade fullgod dokumentation. Då kan man näppeligen vara varken stolt eller nöjd. Därför är det bra att det i dag kommer att bli en enig riksdag som ger regeringen till känna att det krävs mer precisa mål och en förbättrad redovisning på många plan. Omläxa, kan man säga.

Men det här betänkandet handlar inte bara om Riksrevisionens rapport. Det är också andra frågor som är viktiga för barn som behandlas, och jag tänkte beröra några av dem.

Det handlar om barn som har föräldrar med psykisk sjukdom eller missbruk och om barn till intagna inom kriminalvården. De blir inte tillräckligt uppmärksammade. De här barnen mår ofta illa eller far illa på olika sätt. Vi menar att det är ytterst viktigt att socialtjänsten tidigt får kontakt med de barn det gäller och att man också kan erbjuda dem hjälp. När det rör sig om vård av vuxna personer med psykisk sjukdom glöms deras barn ofta bort. Detta påpekades i ett annat betänkande som har behandlats här om stöd och vård till barn och ungdomar med psykiska problem. Där föreslog man då en bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen om att sjukvården ska uppmärksamma barns behov av både information och stöd när mamma eller pappa har ett allvarligt sjukdomstillstånd. Vi menar då att vuxenpsykiatrimottagningarna faktiskt får ta lite ansvar för de barn som inte finns i vuxenpsykiatri utan utanför, barn till dem som vårdas där. Vi menar att de regelbundet ska ta reda på om en patient har barn som är under 18 år och om patienten har det ska de också ta kontakt med socialtjänsten så att de här barnen inte faller mellan stolarna, som så ofta sker i vårt land.

Fru talman! Det finns över 200 000 barn som växer upp i familjer där en förälder eller båda föräldrarna missbrukar alkohol. I genomsnitt är det tre barn i varje klass som känner oro på grund av missbruk i familjen, för

vad som väntar dem när de kommer hem. De här barnen är en försummad och utsatt grupp. Det finns en annan grupp, barn som har föräldrar som omhändertags inom rättspsykiatri som man nog nästan kan betrakta som bortglömda. Svårigheterna för dem är dubbla. För det första är mamma eller pappa borta. För det andra gör bara det faktum att föräldern har en psykisk störning att barnet blir särskilt sårbart. Och för det tredje har dessutom mamma eller pappa gjort något kriminellt.

Vi menar att rättspsykiatri måste förbättra sina kunskaper om bemötandet av just de här barnen. Det handlar om att kunna bedöma om och på vilket sätt kontakt mellan barn och förälder ska ske och också om att se till att barnen kanske kan få kontakt med andra barn som är i samma situation, så att man inte tror att man är alldeles ensam i världen om man har det på det här sättet.

Vi tycker att barn med en psykiskt sjuk förälder ska ha rätt till ett eget stöd. Alla de beslut som fattas om och för de här barnen ska utgå från barnkonventionen, men i dag finns det inget helhetsgrepp om omfattningen och behovet av stöd till barn med psykiskt sjuka föräldrar och hur det ska gå till. Vi menar att regeringen måste vidta åtgärder för att öka barnkompetensen inom rättspsykiatri och också att Barnombudsmannen borde få ett uppdrag att analysera situationen för barn till psykiskt sjuka föräldrar.

Det finns föräldrar som inte tar eller som inte förmår att ta ansvar för att säkerställa familjens behov av bostad. Det händer att det bostadsbidrag man fått inte används till att betala en del av hyran. Det händer också att en del av det ekonomiska bidraget, socialbidraget, som man fått som ska räcka till den andra hyresdelen inte används till det. Resultatet blir trist för alla men framför allt för barnen, som får vara med om en vräkning. Alldeles för många familjer blir vräkt för att de inte har betalt hyran. Socialtjänstlagen är inte bra i det här avseendet. Den bygger väldigt mycket på frivillighet, vilket är bra, men den ger inte möjlighet att agera. Vi menar att det vore rimligt att se till att hela familjens, alltså inklusive barnens, behov av bostad är viktigare och också ge socialtjänsten möjlighet att agera efter det. Vi tycker att socialtjänsten ska få möjlighet att betala ett ekonomiskt bistånd för hyran, alltså bostadsbidraget direkt. Bostadsbidraget ska kunna gå till socialtjänsten som sedan förmedlar det vidare. Den del av socialbidraget som gäller hyra ska också kunna gå direkt till hyresvärden för att underlätta för en skör och utsatt familj att bo kvar.

Fru talman! Det finns många barn i Sverige som mår utmärkt. De går till förskolan och till skolan utan att fundera på vad som ska hända under dagen. De har en mamma och en pappa som visar dem att de är älskade. De har kamrater och lärare som ser och hör dem. Och de har en bra skolväg.

Men det finns andra som inte har det så. Det finns alldeles för många unga människor som ringer till Bris och mår dåligt, unga flickor och pojkar som sitter på sängkanten och täljer i sina armar och ben. De mår inte bra, fru talman. Det är ett misslyckande att det finns så många barn och unga som går till skolan med en klump i magen, att det finns andra som tror att de inte räcker till hur bra de än presterar på löparbanan eller hur bra betyg de än har och som är övertygade om att ingen i hela världen älskar dem.

Trygga föräldrar är den bästa förutsättningen för att få trygga barn. Ett samhälle som ger alla människor möjlighet att växa och kunna påverka sin framtid är den främsta förutsättningen för ett liv med framtidsstro, hopp och livsglädje. Den förälder som är trygg kan också förmedla trygghet och glädje vidare till sina barn. Men vi är inte där. Alla har det inte så. De barn och unga som inte mår bra kan vi inte bara lämna där på sängkanten, skärande i armar och ben. Politiken kan inte ensam förändra – så är det ju – men det går att ge förutsättningar. Det är ett misslyckande när det finns barn och unga som får vänta ett år för att komma till barn- och ungdomspsykiatri.

Fru talman! Det borde finnas en nollvision för självskadebeteende. Vi borde alla arbeta för att vända dessa ungas hopplöshet till hopp.

Anf. 4 MARITA ARONSON (fp):

Fru talman! I dag får vi äntligen diskutera barnfrågor. Det tycker jag att vi gör alldeles för lite i denna kammare. Mycket som vi diskuterar är viktigt, men jag tycker nog att barn är något av det allra viktigaste vi har. Därför gläder jag mig när vi får sådana här ”barndagar” att starta med. Betänkandet, som vi ska diskutera, utgår från Riksrevisionens styrelses skrivelse om barnkonventionen och om den efterföljs på rätt sätt. Regeringen får i skrivelsen skarp kritik för sitt sätt att förverkliga barnkonventionen.

Det finns få konkreta precisa mål, ingen strategi för hur barnkonventionen ska genomföras i kommuner och vid myndigheter, barnets perspektiv vägs inte in i beslut som rör barn, informationen om barnkonventionen har varit oplanerad, regeringen ger begränsad resultatåterföring och information tillbaka till riksdagen och så vidare. Detta har också redan sagts i kammaren.

Revisionen ger även tydliga rekommendationer till regeringen, bland annat att formulera precisa mål knutna till strategin och att regeringen bör utvärdera genomförandet på statlig och kommunal nivå samt anpassa och precisera kraven på myndigheterna. Det ges alltså en mängd goda råd, som så ofta sagts i denna kammare, men de har inte blivit utförda. Det har från regeringens och Socialdemokraternas sida sagts många ord om att nu ska det bli bättre och nu ska vi satsa, men som i så mycket annat har det stannat vid ord och inte lett till någon konkret handling. Handlingsförklaring är kanske den diagnos som jag skulle vilja sätta på regeringen när det gäller barnfrågor.

Det som vi nu är eniga om i detta betänkande är ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med mer precisa mål om att förverkliga FN:s barnkonvention och förbättra redovisningen. Vi hoppas att det ska ske denna gång.

Folkpartiet har föreslagit att man ska inrätta kommunala barnombud och att det skulle behövas ett stimulansbidrag för att få i gång en sådan verksamhet ute i kommunerna. Det fick vi avslag på, men vi tycker att det är viktigt att barnfrågorna, som ofta är uppdelade på flera verksamheter, lyfts fram. Därför tror vi att det skulle vara en bra lösning. Några kommuner har redan prövat det. Ibland har mindre kommuner slagit sig samman om ett gemensamt barnombud.

Trots allt tal om barnkonventionen, barns bästa och barnperspektivet – ord som vi så ofta säger – saknas enligt Folkpartiet en samlad lagstift-

ning där barns rätt står ordentligt i fokus. Vi skulle vilja pröva att införa en barnbalk för att tydliggöra att den lagstiftning som rör barn ska utgå från barnkonventionen på ett riktigt sätt. Den skulle kunna innehålla delar av föräldrabalken, brottsbalken, socialtjänstlagen och lagen om särskilda bestämmelser för vård av unga. När jag hör att också Ingrid Burman nu verkar vilja vara med på detta tåg tycker jag att det vore jättebra om vi kunde enas om att det behövs en tydlig och samlad lagstiftning.

Fru talman! Betänkandet handlar också om andra barnfrågor, bland annat barns hälsa. Här vill jag lyfta fram en särskild grupp barn, nämligen de alkoholfosterskadade barnen, vilket jag gjort flera gånger tidigare. I dag finns det mycket spridd kunskap om dessa barn. För att samla kunskapen behövs ett nationellt kunskapscentrum, vilket vi motionerat om. Det är ett behov som särskilt lyfts fram av föräldraföreningen för dessa barn, Fasföreningen. De har önskat detta. Kunskapsnivån är mycket ojämn ute i landet, och vi hörde i tisdags, när Mia var hos oss i socialutskottet, att de adopterade barn som kommer från de östeuropeiska staterna ofta har fosterskador av alkohol och droger. Jag har träffat 35 adopterade barn i Göteborgstrakten vilka har just dessa bekymmer. Det är förstås jättejobbigt för föräldrarna, och de vet inte vart de ska vända sig.

En del motioner i detta betänkande handlar om andra utsatta barn. I flera motioner tar Folkpartiet upp vikten av det förebyggande arbetet för att stödja och hjälpa föräldrarna i deras roll. Jag tror att staten tillsammans med kommuner och landsting borde göra en översyn av hur det förebyggande arbetet bedrivs i dag. Jag tror nämligen att det är mycket spretigt. Enligt min mening har vi i dag alldeles för lite förebyggande verksamhet i kommunerna. När ekonomin blev sämre i kommunerna lades mycket sådan verksamhet ned. Dagis, skola och fritidsaktiviteter av olika slag är förstås bra, och MVC, BVC och socialtjänsten gör stora insatser, men mer borde göras.

Vi har bland annat föreslagit vad vi kallar för Familjestödet. Det är en mellannivå dit föräldrar kan vända sig med sina bekymmer innan det gått så långt att socialtjänsten behöver träda in. Vi ställer oss också bakom flera av de förslag som Folkhälsoinstitutet föreslagit i rapporten *Nya verktyg för föräldrar* med till exempel telefonstödlinje för föräldrar, dvd och video om gott föräldraskap till nyblivna föräldrar samt Internetsida med råd och diskussionsgrupper. Det finns alltså en flora av verksamheter som skulle kunna vara bra i förebyggande syfte.

År 2004 polisanmälades över 8 000 fall av barnmisshandel. Sverige var först i världen med att förbjuda aga. Hur kan det då se ut som det gör i det svenska samhället i dag? Jag vet att Helena Bargholtz kommer att ta upp detta i sitt anförande.

I andra motioner har vi tagit upp barn till missbrukare, kriminella och psykiskt sjuka. Detta var även Magdalena inne på. Det är fråga om stora grupper av barn. Till exempel finns i dag ca 250 000 barn till missbrukare, och många av dem får inte adekvat hjälp. I endast 70 av landets kommuner finns någon form av verksamhet som vänder sig till denna barngrupp. De barnen behöver få tala med och träffa andra som befinner sig i samma situation.

Jag tror att alla partier är överens om att det måste tas krafttag när det gäller denna grupp av barn, det vill säga barn till missbrukare, kriminella

och psykiskt sjuka. Varför händer det då så lite? Jag tror att vi egentligen vill att det ska hända något, men det görs väldigt lite. Självklart ska vi ta krafttag mot barns och ungdomars alkohol- och drogkonsumtion, men vi bör också titta på de vuxnas konsumtion av alkohol och droger.

Andra utsatta barn är de som blivit hemlösa genom att föräldrarna blivit vräkta. Om dessa barn inte ska fara illa och bli offer för sina föräldrars och samhällets tillkortakommanden bör socialtjänsten få befogenheter att betala in beviljat ekonomiskt bistånd avseende hyra direkt till hyresvärderna när det finns barn i familjen samt under en tidsperiod förvalta den enskildes inkomster av annat slag om erfarenheter visar att hyran inte betalas trots betalningsförmåga. Utredning har skett, men sedan har inte mycket hänt.

Jag har egna erfarenheter av detta. Jag har inte blivit vräkt men varit hyresvärd för hyresfastigheter med familjer där föräldrarna haft mycket svårt att betala hyran eftersom de använt sina bostadsstödspengar till annat. Det har barnen så småningom fått lida för. Ekonomiskt utsatta barn, barn som under hela sin uppväxt varit utsatta, är också en grupp som har det jobbigt.

En annan utsatt grupp är barn som har utsatts för sexuella övergrepp. Där har en del gjorts, men mycket återstår. På ett seminarium som vi hade i höstas med den tvärpolitiska barngruppen och Rädda Barnen så konstaterades också att brott mot barn sällan utreds på ett professionellt sätt. I genomsnitt leder bara 10 % av de polisanmälda fallen till åtal. Vi hoppas att försöken med barnahus med samverkan under gemensamt tak i likhet med det i Malmö kommer till i flera andra delar av landet.

Vad som slår en när man läser det här är att det hela tiden görs nya utredningar och att åtgärder föreslås, men sedan händer väldigt lite. Och det som händer sker med en snigels hastighet. Men barn kan inte vänta. De går inte i repris.

Jag yrkar bifall till reservation 5 under punkt 6 och reservation 17 under punkt 16. I övrigt står jag förstas bakom alla våra andra reservationer.

Anf. 5 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Alla vill barnen väl och att samhället på alla områden ska försöka flytta fram barnets rätt och ta till vara den. Socialutskottets betänkande och arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige är förstas ändå angeläget. Trots att alla har denna goda vilja så vet vi exempelvis att endast en mycket liten del av de 200 000–250 000 barn som lever med missbrukande föräldrar får ett adekvat stöd. Det finns oerhört mycket kvar att göra när det gäller att ta till vara barnets rätt.

Tillkännagivandet är ett bejakande av Riksrevisionens förslag om mer precisa mål och att förbättra sin redovisning. Förslagen stämmer väl överens med en rad motionsyrkanden från Kristdemokraterna och andra partier, varför vi hemskt gärna står bakom tillkännagivandet.

Det är vanligt att vara allmänt välvillig, som sagt, till barnkonventionen. Men för att något som flyttar fram barnets rätt och position på djupet verkligen ska hända och åstadkommas så fordras mer. Därför är Riksrevisionens förslag mycket välkomna.

Det fordras insatser på i stort sett alla samhällsområden, men mer precisa mål och bättre redovisning är grunden för att åstadkomma något

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

och veta om något faktiskt har blivit av eller om man bara upplevelsemässigt och anekdotiskt känner till olika saker som har hänt.

Jag har intryck av att tack vare den debatt som har pågått sedan Sverige skrev under barnkonventionen i början av 90-talet har fler blivit medvetna om barnkonventionens stadganden i Myndighets-Sverige, i politiska beslut och även ute bland allmänhet. Det är ungefär som agaförbudet från 70-talet; det har också påverkat attityder och därmed barnets rätt. Men mer precisa mål ger struktur åt påverkansarbetet. Som Magdalena också har varit inne på och visat i siffror är genomslaget för barnkonventionen rent praktiskt faktiskt mycket begränsat.

Att notera är att även Socialdemokraterna ställer sig bakom tillkännagivandet trots att de egentligen inte vill, eller vill – det är frågan. Att de inte vill framgår av deras särskilda yttrande, där de som så ofta säger att arbetet har påbörjats av regeringen. Underförstått behövs därmed kanske inget tillkännagivande. Eller så behövs det – vi får se vad Socialdemokraterna utvecklar för syn under debatten.

Kristdemokraterna tycker som sagt att detta är en mycket angelägen arbetsorder till regeringen.

Fru talman! I de kristdemokratiska motionerna och reservationerna pekar vi på ett antal områden där barnets rätt enligt barnkonventionen borde och även kan erövra ny mark. I våra reservationer visar vi att om vi stöder familjen i lagstiftning, opinionsbildning och praktiskt socialt arbete så företräder vi också barnet. Det som barnet värderar som allra viktigast är tillgången till sina föräldrar. Det har bland andra Barnombudsmannen visat. Den här familjeinställningen innebär även att när familjerna inte har resurser att ta hand om sina barn så måste vi övriga konsekvent agera för barnet.

I reservationerna 2 och 7 talar vi om att det görs mycket lite för att förebygga sexuella övergrepp mot barn. Enligt barnkonventionen ska staterna som har skrivit på konventionen skydda barn mot alla former av sexövergrepp. I ett skydd inbegrips att samhället inte bara ska agera när det har hänt, utan vi ska naturligtvis också försöka förhindra att det äger rum. Det finns goda exempel på skolprogram som via barnteater medvetandegör barn om att de har rätten att freda sig själva och att säga nej. Barnen står inte till förfogande för vuxenvärlden. Detta är projekt där även barn- och ungdomspsykiatri har funnits med. De här projekten har fallit väl ut. Fler som har blivit utsatta för övergrepp har upptäckts, och barn har också definitivt blivit hjälpta så att de har orkat och vågat se att han eller hon visst kan stå upp för sin egen person. Men projekten uppträder alldeles för fragmentariskt. Vi behöver göra betydligt mer för att fylla barnkonventionens krav på att skydda barn mot sexövergrepp.

I reservation 7 markerar vi att barnkonventionens krav på förebyggande arbete mot bland annat sexövergrepp borde införas även i svensk lag för att förtydliga detta.

I reservation nr 19 talar vi om vikten av att professionell hjälp ges under lång tid när barn har utsatts för sexövergrepp. Vi vet i dag med säkerhet att mycket av symtom som uppkommer under tonåren eller ännu senare under vuxenlivet har sin grund i övergrepp som har begåtts i barndomen. Det är därför oerhört angeläget att barn- och ungdomspsykiatri men även vuxenpsykiatri under lång tid förmår se och stödja barnet som har blivit utsatt för dessa trauman.

I allt tal om barnets rätt måste vi även blanda in alkohol- och droganvändningen. Den dramatiskt ökade alkoholkonsumtion som vi har sett under de senaste tio åren i Sverige har gett barnen en sämre position även sett ur barnkonventionens perspektiv. Barnen blir mer utsatta ju mer vuxenvärlden dricker. Det handlar om allt från en lättare salongsberusning – det kan vara tillräckligt för att allvarligt störa, förvirra och göra barnet otryggt när han eller hon ser att föräldrarna inte har kontroll över tillvaron – till det yttersta onda, som Kristdemokraterna tar upp i reservation nr 13. Jag yrkar bifall till den. Den handlar om det hundratal barn som föds varje år med mycket grava alkoholskador till följd av moderns drickande under graviditeten. Man kan gott kalla det för en neurosedynkatastrof per år.

Här har den socialdemokratiska regeringen inte förmått formulera politik inom vare sig frivillig- eller tvångsvården som skulle bättre ta till vara barnets intressen. Kristdemokraterna anser att mödravården måste ge handfast information tillräckligt tidigt under graviditeten till de gravida. Det skulle räcka för att de allra flesta skulle sluta dricka under graviditeten. Det visar försök i Stockholm. Man kan uppnå oerhört goda resultat på det sättet.

Men för ett litet antal, ett fåtal, alkoholberoende visar norska erfarenheter att ett inslag av tvångsvård skulle rädda ytterligare ett antal barn från alkoholskador. Men vi har fortfarande ingen formulering i något dokument som ordentligt flyttar fram positionerna på det här området. Här är den socialdemokratiska regeringen ansvarig för att detta sker.

Den politiska debatten handlar i mycket stor utsträckning om vilket parti som kan tänkas vara bäst på att leverera störst materiell och annan välfärd. Det är naturligtvis oerhört viktigt. Det gäller det generella barnstödet på olika sätt och familjestödet. Men ännu viktigare än välfärd skulle man kunna säga är att färdas väl, det vill säga att känna den trygghet och lycka i tillvaron som kommer av att man klarar sin livsbas. Man klarar det närmaste, sina relationer till livskamrat och till släkt och vänner. Då har man uppnått oerhört mycket av livskvaliteten.

Därför talar Kristdemokraterna jämt och ständigt om familj. I alla politiska beslut ska man fråga sig: Vilka konsekvenser har de här besluten för familjen och hur ställer sig därmed besluten för barnen?

I reservation nr 10 talar vi om föräldrastöd. Jag ser det som en mycket stor framgång för Kristdemokraterna att vi i dag har familjerådgivning i alla kommuner. Det har dock visat sig att när föräldrapar kommer till familjerådgivning har det ofta gått för långt i söndring. Det finns ett behov av att ge stöd tidigare för att föräldrar ska kunna göra det som de alla vill, nämligen sitt yttersta och bästa för sina barn, och för att de ska kunna reda ut konflikter mellan sig så att skilsmässa kan undvikas.

Helt i linje med barnkonventionen skulle det vara välgörande om det fanns föräldrautbildningar i alla kommuner för att förebygga. Därför talar vi i reservationen för att det ska finnas minst en familjecentral i varje kommun där socialtjänst och landsting samlat kan möta familjen. Det är inte minst viktigt för familjer med bara en förälder för att få till stånd ett stödjande nätverk.

I linje med den här familjestödsreservationen har vi också reservation nr 16 om förebyggande arbete kring utsatta barn tillsammans med Folkpartiet.

Reservation nr 17 om stöd till barn med föräldrar som lider av psykisk sjukdom eller missbruk eller som sitter i fängelse, som jag också yrkar bifall till, fru talman, har vi tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centern.

Det händer fortfarande att psykiatri inte har en aning om att det finns barn med i sammanhanget när man behandlar en vuxen patient och hur det barnet i så fall har det. Och när socialtjänsten behandlar en missbrukare händer det fortfarande att barnen används som en del i arbetet att få den vuxne på fötter. Det kan helt enkelt bli en förhandlingsbricka i spelet med att få i väg föräldrar till behandling av olika slag. Så får det naturligtvis inte vara. Reservationen är oerhört angelägen.

Det görs även viktiga insatser av ideella organisationer, till exempel Bryggan i Stockholm, beträffande barn med föräldrar i fängelse. Men vi efterfrågar en samlad redovisning av vad som görs för att ta till vara barnens intresse för att därmed kunna gå vidare till hur ett adekvat stöd ska kunna byggas upp på dessa områden. Som flera talare redan har visat finns det oerhörda brister på detta helt vitala område för barnen.

När det gäller vårt tillkännagivande om mer precisa mål tycker jag att dessa reservationer naturligtvis kan vara utomordentliga föremål för dessa mer precisa mål.

I reservation nr 21 påtalar vi att det är fel när principer går före barnets rätt. När en familj hotas av vräkning kan vi se hur den riktiga principen att inte hantera någon annans ekonomi mot dennes vilja krockar med barnets intresse av att slippa utsättas för vräkning. Vi reser tvärtom tycker alltså att det är rimligt att socialtjänsten tillåts lägga ett beviljat ekonomiskt bistånd direkt till hyresvärden för att barnet ska slippa detta trauma med en vräkning i de fall där det har visat sig att hyran inte betalas trots att man faktiskt har haft pengar till hyran.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 13 och 17.

Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor är det som vi debatterar här i dag. När barnkonventionen kom var det ett stort steg för att jobba med just attityder och förhållningssätt till barn. Även den lag som antogs där man förbjöd aga var ju en väldigt viktig lagstiftning. Jag tror att också dagens tillkännagivande kan vara ytterligare ett steg i arbetet med att förändra attityder till barn och till barndomen. Barn har ett alldeles eget människovärde. De har också behov som gör att de är extra utsatta eftersom de alltid är beroende av vuxna i sin omgivning.

Jag tror att det tillkännagivande som vi gemensamt lägger fram till regeringen i dag, där man ska ge mer precisa mål, kan vara ett bra verktyg för att jobba vidare inom olika myndigheter och även lokalt, det vill säga i den kommunala och regionala debatten i respektive verksamheter. De kan bryta ned detta och fundera på vad detta innebär för dem. Jag tror att en av de viktigaste delarna i det här arbetet är att vi sätter mål som leder till processer, som i sin tur leder till attitydförändringar. Det är på det viset som vi kan förändra vardagen för våra barn.

Jag står givetvis bakom de reservationer som Centerpartiet har i det här betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservation 17. I reservation 9 skriver vi bland annat om införlivandet av barnkonventionen i

svensk lag. Där känner jag att vi delar lite grann av den kritik som Riksdrevisionen framför när man kräver mer precisa mål. Vi tycker att den lagstiftning som finns behöver harmoniseras, fördjupas och förstärkas kopplat till barnkonventionen. Jag tror inte att någon är däremot. Det är snarare så att det handlar om en resurs eller en vilja att gå vidare och strategiskt lägga upp arbetet för att gå igenom de här olika bitarna.

I reservation 11 pratar vi om makt över vardagen. Ingrid Burman tog tidigare upp stödet till de mest utsatta föräldrarna och ironiserade lite grann över detta med ekonomisk makt över den egna vardagen. Även om de familjer som har ett ekonomiskt bistånd i dagsläget kan behöva ha det biståndet, handlar en viktig del om att ge även dessa personer en möjlighet att ha makt över sin vardag, att ha ett jobb att gå till och kunna få behålla en större del av sin lön. Därför är det faktiskt ett viktigt förslag att sänka skatten för dem med de lägsta inkomsterna.

Vi pratar också om föräldrautbildning. Vi säger att det är ett jätteviktigt uppdrag som man har runtomkring i landet att se till att föräldrar får stöd och hjälp. Tidigare år har det på ett sätt varit lättare att bli förälder. Ofta hade man ett socialt skyddsnät i sin nära omgivning som gjorde att det fanns någon att fråga om hjälp och stöd de där kvällarna eller morgnarna då kunde förtvivla över sin egen roll som förälder. Man var inte ensam i sin föräldraroll. Det har förändrats rätt kraftigt. Många är väldigt ensamma i sin föräldraroll. När det väl kommer till de riktigt tuffa åren, när vi börjar närma oss 13-, 14- och 15-årsåldern, har vi inte ett nätverk runtomkring oss som ett stöd.

Det är enormt viktigt att vi bygger upp nätverk kring detta med föräldrautbildning och föräldrarådgivning. Jag vill däremot inte gå in och säga hur det ska organiseras. Det finns en mängd olika frivilliga organisationer och bildningsförbund som har bra upplägg på det här området. Jag tror att det är avgörande att man erbjuder möjligheten och ser till att det finns tillgängligt för att vi ska kunna stötta föräldrarna.

I den reservation som jag yrkar bifall till, reservation nr 17, har vi tagit upp situationen för barn med missbrukande, kriminella eller psykiskt sjuka föräldrar, det vill säga de barn som kanske är de allra mest utsatta här i samhället. När det gäller dessa föräldrar, som antingen missbrukar, är kriminella eller har en psykisk sjukdom och som har hjälp för detta, är intagna för detta eller är föremål för andra åtgärder, har man ändå identifierat att det finns brister. Det skulle inte vara ett stort steg att också inse att man måste följa upp och stötta de barn som befinner sig i dessa utsatta situationer.

Vi tycker att det händer för lite. I reservationen efterfrågar vi en samlad redovisning av vad som görs för att stödja de här barnen. Det skulle vara intressant att höra om Margareta Israelsson har något att lägga till på det området.

Sedan är vi också med på den reservation som handlar om att stoppa vräkningar. Vi har i svensk lag inskrivet att alla har rätt till tak över huvudet. Vi är alla medvetna om att det tyvärr inte fungerar på det viset. Det är allvarligt, vem som än drabbas av det, men det är än allvarligare när det gäller barn.

Könsstympning är också ett område som tagits upp här. Vi har från Centerkvinnorna jobbat med ett internationellt bistandsprojekt i Burkina Faso mot könsstympning. Det handlar om företrädare i de lokala byarna

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

som informerar sina bymedlemmar om att inte könsstympa. Ibland tänker jag så här, att det arbete som vi gör i det här biståndsprojektet skulle vi faktiskt behöva använda här i Sverige också. Sverige har en riktigt skarp och bra lagstiftning på det här området, men vi har inte sett ett enda fall som har gått till åtal eller lyfts upp. Det är alltså en verkninglös lag, som det ser ut i dag, tyvärr.

Rädda Barnen skickade över ett brev inför partiledardebatten. Jag tror tyvärr inte att någon av partiledarna lyfte upp detta, men jag tyckte att man hade en bra slutkläm, som jag vill ta upp här och koppla till vår reservation nr 17. Man skriver att det yttersta skyddsnätet för barn brister, och det politiska ansvaret har inte bara kommunpolitiker runt om i landet utan också regering och riksdag.

Anf. 7 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Det är inte så vanligt med stora replikomgångar när vi diskuterar barnkonventionen och dess införlivande, för vi brukar ju vara så rörande eniga om principen. Men när Annika Qarlsson tar upp detta med *hur* vi ska se till att de barn som lever i ekonomiskt utsatta miljöer ska få en bättre barndom och pekar igen på att de borgerliga partierna tycker att man ska göra detta genom att sänka skatten så funderar jag lite grann. En femtedel av hushållen lever med ekonomisk knapphet. Det finns över 100 000 barn som lever i ekonomiskt utsatta miljöer. Antalet barn har minskat de senaste åren, men de är fortfarande en bra bit över 100 000.

När vi genomför generella åtgärder, vilket var min stora poäng, säger vi att vi undantar de här barnen. Jag har ett minne av att Centerpartiet tidigare har delat den uppfattningen att även generella bidragshöjningar, med vilka tanken är att utjämna mellan dem som har barn och inte, även ska omfatta dem som lever i de här ekonomiskt utsatta miljöerna, men nu pekar Annika Qarlsson på en annan linje.

Min fråga blir då: Om nu inte de generella delarna ska omfatta dem som lever i de här miljöerna, och om ett barn nu har en mor och en far som inte har någon löneinkomst – jag menar att vi alla vill att alla ska ha rätt till jobb, det är ju självklart – hur ska då detta barn nås? Ska sådana barn få fortsätta framleva sitt liv så här? Tillväxten ökar i Sverige för alla utom för de här barnen. Är det så Centerpartiet tänker?

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Om Ingrid Burman hade lyssnat noga på mitt anförande hade hon hört att jag inte sade att det inte skulle gälla alla generella bidrag. Självklart ska det vara så. Men det är bara just för tillfället. Ska vi förebygga det hela och få så många som möjligt att inte hamna i behov av socialbidrag eller ekonomiskt bistånd så måste vi se att det handlar om att både se till att det finns en arbetsmarknad, att det finns jobb att tillgå och att man kan försörja sig själv, men också att man får en möjlighet att behålla en större del av sin lön.

Jag tror att Ingrid gick i gång på fel del av min fråga där. Det jag använde mig av från Ingrid's anförande handlade om att raljera över att det var skattesänkningar som var svaret. Jag tror att när man är i den situationen så ska bidrag finnas att tillgå som en trygghet, men det handlar också om att förebygga och se till att man får en möjlighet att faktiskt

själv ha makt över sin vardag, att ha ett jobb att gå till och att kunna få behålla en större del av sin lön.

Prot. 2005/06:58
19 januari

Anf. 9 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Qarlsso för svaret, som jag uppfattar som att Centerpartiet kommer att stödja den reservation som Vänsterpartiet har, nämligen att även de barn som lever i ekonomiskt utsatta miljöer ska få del av de generella bidragshöjningarna. Det är ju ändå där skillnaderna finns. När det gäller rätten till jobb tror jag att vi alla har det som huvudmål.

Problemet är att under tiden som vi talar om vad vi ska göra med de vuxna lever barn år efter år i de här miljöerna. Rädda Barnen och andra visar på det här problemet. Men jag är glad för svaret att även Centerpartiet tycker att de generella bidragshöjningarna ska nå även de ekonomiskt utsatta barnen, och jag förväntar mig att Centern röstar på den reservation som leder i den riktningen.

Jag har också suttit och lyssnat på detta med hur man vill hantera de barn som är med om vräkningar. Ett sätt för den borgerliga alliansen är att ge socialtjänsten utökade möjligheter att förfoga över bostadstillägg och annat. Men min fråga är: Vad tänker ni göra med de barn som är med om vräkningar av andra anledningar än att hyran inte är betald? Det är *ett* svar ni ger. Jag delar inte till fullo er uppfattning om inriktningen, men framför allt är jag kritisk till att ni inte ser helheten. Barnfamiljer vräks av även andra anledningar. Tänker ni sitta och se på då?

Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska bara förtydliga: Nej, vi kommer inte att rösta på Vänsterpartiets reservation. Däremot har regeringen en linje som gör att bidragshöjningen kommer fler till godo.

När det gäller vräkningar finns det enormt många åtgärder att vidta. I det tror jag att det handlar om att också stärka barnfamiljers rätt till boende – att det ska bli svårare att vräka. Men det är ingenting som ingår i det här, utan det är den ekonomiska delen som lyfts upp i den här reservationen.

Jag tror att det kan vara *ett* sätt. Det förslag vi har löser inga problem. Det kan kortsiktigt vara till hjälp för vissa familjer. Men jag kommer tillbaka till att jag tror att det är enormt viktigt att vi ser hur vi ska stärka de här personernas möjlighet att hantera sin egen situation. Återigen är vi tillbaka vid att jobb och egen försörjning är en viktig del. Det leder också tillbaka till hur det ser ut på bostadsmarknaden och varför man kanske vräks.

Anf. 11 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Förenta nationerna antog den 20 november 1989 konventionen om barnets rättigheter utan omröstning. Det betyder att inget land motsatte sig konventionen. När konventionen sedan öppnades för undertecknande den 26 januari 1990 skrev 62 länder under den samma dag. Ingen konvention om mänskliga rättigheter har fått en så snabb uppslutning. I dag är det bara USA och Somalia som inte har anslutit sig till konventionen, även om Bill Clinton hann skriva under den innan han avgick som president.

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

Jag tror att det finns ungefär 198 länder på jorden, så det skulle alltså vara 196 länder som har anslutit sig i dag.

Själva undertecknandet innebär inte att landet i fråga har blivit bundet till konventionen. Först krävs det att landet ratificerar eller ansluter sig till konventionen.

Konventionen om barnets rättigheter trädde i kraft den 2 september 1990, när den hade ratificerats av 20 länder. Sverige var då alltså ett av dessa första 20. Det innebär att FN:s konvention om barnets rättigheter formellt har gällt i Sverige sedan den 2 september 1990.

En internationell konvention kan göras till gällande rätt i Sverige på två sätt: dels genom transformering, dels genom inkorporering. Sverige har av tradition valt att använda sig av transformering, som innebär att den internationella överenskommelsen inte kan användas direkt av de svenska domstolarna utan först måste införlivas med svensk rätt genom att svenska lagar skapas, om de nu inte redan finns, med utgångspunkt i den internationella konventionen.

Sverige reserverade sig inte på någon punkt när man ratificerade konventionen. Regeringen konstaterade i sin proposition 1989/90:107 att det inte krävdes några förändringar i då gällande svensk lag för att tillträda konventionen. Propositionen jämförde konventionen med gällande svenska förhållanden och konstaterade att den svenska lagstiftningen redan uppfyllde alla konventionens krav. Och med det trodde man att det skulle räcka.

År 1994 använde sig Sverige för första gången av så kallad inkorporering som just vid det tillfället innebar att riksdagen beslöt att den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter som helhet skulle utgöra svensk lag. Så kan man också göra.

Skillnaden mellan de här två metoderna och de här tillfällena är alltså att FN:s konvention om barnets rättigheter inte kan tillämpas i svenska domstolar, men det kan den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Ratificeringen innebär emellertid att FN:s konvention om barnens rätt kan användas när domstolarna ska tolka svensk lagstiftning. Ratificeringen innebär också att riksdagen har åtagit sig att följa konventionen när man stiftar nya lagar som på något sätt berör konventionens innehåll, det vill säga nya lagar som berör barns rättigheter.

Det är den här skillnaden, fru talman, som är orsaken till att Miljöpartiet de gröna ända sedan konventionen antogs i FN 1989 har drivit frågan om att den i sin helhet ska bli svensk lag.

Det faktum att FN kritiserar Sverige, nu senast när det gäller behandling av flyktingbarn, visar att det var ett misstag att anta att befintlig lag räcker. Att förändra i praktiken kräver mer av ett kulturskifte. Då kan en inkorporering av ny text vara en av många metoder. Barnkonventionen har inte den plats som den borde ha, vare sig hos statliga verk, kommuner eller landsting. Varje vecka möter vi nyheter om övergrepp mot barn eller om behandling av barn som inte skulle ha förekommit om barnkonventionen och barnets rätt hade satts i första rummet. Därför är kravet på att konventionen ska bli lag lika aktuellt i dag som det var 1990.

Jag kan inte hela historien, men jag antar att många ansåg att barnets rätt inte fick så stort genomslag i svensk praxis under 1990-talet eftersom riksdagen 1999 antog en strategi för att förverkliga barnkonventionen i Sverige. Att det tog hela nio år från ratificeringen fram till att man antog

en strategi för att genomföra det som man faktiskt hade åtagit sig att efterleva måste ha haft någon sorts egen historia. Kanske var det svårt att se bristerna, kanske var det svårt att inse att gällande lag var otillräcklig eller också insåg man inte att rutiner inte ändras av sig själva utan att det krävs mera handpåläggning. Någon vet säkert mer om varför det tog sådan tid.

Regeringen har sedan vartannat år rapporterat till riksdagen om hur det går med genomförandet av strategin. Nu har även Riksrevisionens styrelse granskat hur det gått. Efter att de har pekat på en del olika brister mynnar det ut i att man vill att regeringen ska återkomma med mer precisa mål om hur genomförandet ska gå till. Nu är det mer än 15 år sedan konventionen ratificerades.

Naturligtvis är det bra att regeringen inte avfärdar kritiken, att man tar den till sig och att utskottet föreslår bifall till förslaget från Riksrevisionens styrelse. Visst är det på samma sätt bra att det pågår ett arbete ute i statliga myndigheter, i verk, att det pågår ett arbete på regional och lokal nivå, men det har faktiskt gått mer än 15 år sedan konventionen ratificerades. Frågan om det är rätt strategi som har valts kanske borde ställas. Det är synd att Riksrevisionens styrelse inte föreslår att konventionen inkorporeras, det vill säga görs till lag.

Vi anser att alla beslut, både politiska och beslut hos myndigheter, kommuner och landsting ska underställas en barnkonsekvensanalys. Vi anser att Regeringskansliet borde ha en särskild barnenhet som bevakar att barnperspektivet inte glöms bort. Vi anser också att kommunerna borde åläggas att erbjuda alla intresserade som så önskar en föräldrautbildning. Vi har även motionerat om att övergrepp, inte minst sexuella övergrepp, som barn blir utsatta för inte kan tolereras. Därför föreslår vi i en motion en särskild åtgärdsplan.

Jag vill också påpeka att det är viktigt för barnets bästa att långsiktigt hållbara lösningar prioriteras. Rättigheter har ju litet värde om det inte i ett längre perspektiv finns så mycket att fördela. Därför är även ur det här perspektivet ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge angeläget då det är nödvändigt för det svenska näringslivets utveckling både på kort och framför allt på lång sikt. Utan ett genomtänkt fungerande infrastrukturensystem kommer vi även i vårt land att på sikt få svårt att leva upp till de internationella åtagandena. Neddragningar brukar alltid drabba barnen först.

Fru talman! Miljöpartiet står självklart bakom samtliga sina reservationer och står självklart även fortfarande bakom kravet på att barnets rätt borde bli svensk lag. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 4 och 8.

Anf. 12 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! En barnkonvention kommer inte av sig själv. Det var en lång process som ledde fram till att Förenta nationernas generalförsamling den 20 november 1989 kunde anta konventionen om barnets rättigheter. Precis som nämnades tidigare var det ett antal år sedan nu, drygt 17 år. Man skulle naturligtvis önska att vi hade kommit betydligt längre när det gäller implementeringen i Sverige, alltså hur barnkonventionen genomsyrar frågor som rör barn och hur vi arbetar med dem. Samtidigt är

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

det viktigt att komma ihåg att ingen annan konvention har fått så stort genomslag, inte minst internationellt.

Några veckor efter att Sverige undertecknat konventionen fick Bengt Westerberg och jag var sin motion behandlad av dåvarande socialutskottet som avstyrkte dem. Vi föreslog båda ett tillkännagivande om att Sverige skulle godkänna konventionen. Avslaget var inte så dramatiskt som det kanske låter utan föranleddes snarast av att det, som det står i betänkandet, är tillgodosett. Det betyder med andra ord att riksdagen ställde sig bakom regeringens proposition och godkände, eller ratificerade, konventionen.

Även om vi ibland förbluffas över okunnigheten på sina håll vet vi samtidigt att detta är en konvention som det ofta hänvisas till i den allmänna debatten. Uttrycket "barnets bästa" måste anses allmänt känt. Det var emellertid först efter Barnkommitténs arbete som behovet av en strategi för genomförandet tydliggjordes, som Jan Lindholm frågade efter tidigare.

En avgörande faktor för hur barnkonventionens bestämmelser genomförs i alla delar av landet och på alla nivåer är vilka styr- och kontrollsystem som utvecklas, sade de. Staten måste ha styrinstrument och uppföljningssystem som säkerställer att alla barn i landet verkligen tillförsäkras sina rättigheter i enlighet med barnkonventionen, sade den parlamentariska Barnkommittén.

Mot bakgrund av det lade statsrådet Maj-Inger Klingvall i juni 1998 en proposition på riksdagens bord med en strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige. Barnkonventionen skulle vara ett aktivt instrument och genomsyra allt statligt beslutsfattande som berör barn, föreslog regeringen. Riksdagen ställde sig bakom strategin i total enighet.

Fru talman! Synpunkterna på regeringens sätt att lägga upp arbetet har egentligen på det sättet varit få. Den rent strategiska modellen har inte varit så omdiskuterad. Däremot finns det frågor med koppling till barnkonventionen som har varit ständigt återkommande i olika former och med olika politiska förtecken.

Jag tänker då på frågan om inkorporering av konventionen i svensk lag, om en barnbilaga, om hur vi ska få fart på kommunerna och några till. Det har egentligen inte varit några meningsskiljaktigheter i sak, mer när det gäller form eller tid, förutom hur barnkonventionen ska synliggöras i lagstiftningen.

Jag brukar alltid understryka att jag tycker att vi har en bra modell i Sverige där vi uppdaterar vår lagstiftning när det gäller barnet, dess rätt till skydd och att få sin åsikt lyssnad till. Barnkonventionen i Sverige är som ett barnahus. Vi bygger om och bygger till. Vartefter synen hos allmänheten eller den politiska debatten utvecklar kraven på barnets rätt modifierar vi, skärper eller tillför nytt innehåll i lagstiftningen.

Fru talman! Så beslutade då Riksrevisionen att granska om regeringen och myndigheterna har följt den nationella strategin. Man beslutade sig också för att granska regeringens information till riksdagen om utvecklingen. Det är bra. Det är precis den typ av information som vi behöver, såväl i socialutskottet som i riksdagen som helhet, och som Riksrevisionen ska utföra. De har också lämnat ca 150 rapporter, tror jag att jag räknade till.

Revisionen anser att regeringen bör utforma, som sagts här flera gånger, mer precisa mål och krav för att skynda på arbetet med att förverkliga konventionen. Detta har redan påbörjats i regleringsbrevet. Revisionen anser också att rapporteringen till riksdagen bör förbättras. Detta får vi se ett första tecken på, förhoppningsvis, i den skrivelse som är planerad till våren och som blir det första tillfället att komma med en ny form av rapport.

Inte heller synpunkten att regeringen bör vidta åtgärder för att förbättra uppföljningen av utvecklingen på kommunal nivå är kontroversiell. Barnombudsmannen har en central roll i implementeringsarbetet, och det blir extra tydligt när det gäller kommuner och landsting.

Regeringen och vi socialdemokrater ser i stället Riksrevisionens rapport som ett stöd i arbetet med att trycka på myndigheter, kommuner och landsting, precis som det uttrycktes behov av i den första strategin.

Det här tillkännagivandet, som vi också står bakom, är bland annat föranlett av revisionens rapport men också av den motion som Moderata samlingspartiet har skrivit där det står: "Det är således regeringen som skall garantera att alla offentliga myndigheter och organ inom sina ansvarsområden fullföljer de förpliktelser som Sverige har iklätt sig."

Som jag nyss sade är detta inga konstigheter utan stämmer nästan ordagrant med vad regeringen sade i den första strategin 1998: "I regeringens ansvar ligger både att se till att statlig verksamhet bedrivs i enlighet med konventionen och att följa upp vad som händer på lokal nivå."

Däremot, vill jag förtydliga, stämmer det mindre väl med den åsikt som Moderata samlingspartiet förfäktade för bara två år sedan. Då ansåg Moderaterna att regeringens strategi präglades av ett myndighetsperspektiv. Då skrev man en motion med den rakt motsatta åsikten: "Ändå är det dessa myndigheter och organisationer som enligt regeringens skrivelse ska tillgodose barnens behov av trygghet och uppfylla barnkonventionen."

Vi anser att regeringen har uppvärderat myndigheter och organisationer på bekostnad av det civila samhället."

Denna omsvängning tycker jag dock är väldigt bra. Det betyder att vi nu gemensamt och med kraft kan trycka på våra myndigheter i detta arbete och se strategin som en modell för hur vi ska förändra vårt samhälle.

Fru talman! Varje gång vi har hanterat strategin eller regeringens skrivelse har vi samtidigt behandlat alla motioner på området barn, så även denna gång. Det är både bra och dåligt, tycker jag. Det är bra därför att vi får en samlad debatt om barn – en barndag, som Marita Aronson sade – och dåligt därför att denna stora diversehandel med motioner ibland tar fokus från mer strategiska frågor om barnets rätt.

Vi har tidigare här hört om reservationer om föräldrastöd, alkohol- och narkotikarelaterade fosterskador, förebyggande arbete kring utsatta barn, barn med missbrukande, kriminella eller psykiskt sjuka föräldrar, barn som utsatts för sexualbrott och ekonomiskt utsatta barn. Tiden medger inte att jag går in på alla dessa reservationer, men jag vill gärna säga detta:

En stund när jag lyssnade på inläggen här kändes det nästan – jag tror också att Marita Aronson sade det i ord – som att det bara är ord och att ingenting händer. Jag kunde inte ta med mig allting som jag hade på bordet, men i socialutskottets betänkande står en hel del om det som

faktiskt sker just nu – områden där vi i enighet i utskottet och i kammaren har begärt insatser, områden där vi väntar på propositioner och områden där vi i andra funktioner i parlamentariska kommittéer har lagt fram förslag för att få förändringar som bättre ska gagna barnets rätt. Jag har läst i Läkartidningen om forskare som har tittat närmare på arbetet med föräldragrupper i barnhälsovården: Går det verkligen att få de ekonomiskt utsatta familjerna att komma dit? Finns det ett sätt att träffas? Jag har läst departementets lista över aktuella barnfrågor och konstaterar att väldigt mycket är på gång. Vi kan se på Junis rapport om insatserna för barn med missbrukande föräldrar, på Socionomen som tar upp alla insatser för barn och familjer i socialtjänsten, på det material som har tagits fram för att hantera könsstympning, detta svåra område, eller på Medierådet som har haft vårt uppdrag att titta på ungdomar och medier och vilken påverkan detta har när det gäller risken att utsättas för sexuella övergrepp.

För den som lyssnar vill jag alltså bara understryka, fru talman, när jag nu slutar och i likhet med alla andra ställer mig bakom betänkandet och yrkar bifall till förslaget, att jag hoppas att vi kan vara överens om att vi i vårt land också gör en hel del insatser för barnets bästa.

Anf. 13 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Strategin är inte ifrågasatt, säger Margareta Israelsson, och det tycker jag stämmer. Det har varit en 15-årig verkstad av enighet där man har famlat, delvis, men också kommit till en del konkreta saker som har fört det hela framåt. Som jag sade i mitt anförande finns det också en hel del att vara glad över. Bara attitydpåverkan tror jag har gjort oerhört mycket för att man i många sammanhang ska se barnets rätt först.

Men jag vill ändå ha lite klarhet om detta med tillkännagivandet, Margareta Israelsson, och reda ut det. Frågan är ju inte oviktig. Eftersom vi sitter med en socialdemokratisk regering är det inte oväsentligt vilken ton som sätts i riksdagen när vi ska anta ett tillkännagivande. Har vi alla med på båten och verkligen kan trycka på att detta tillkännagivande är från vårt hjärta och våra njurar ger det naturligtvis ett annat intryck och avtryck i regeringens arbete och vidare för barnets bästa än om, som det ofta är, företrädarna för regeringspartiet, i detta fall Socialdemokraterna, säger att allt pågår, allt är egentligen i vardande och finns det inte i utförandekön så pågår det i alla fall en utredning om det. Därför skulle jag i dag gärna vilja ha lite förstärkningsord från Margareta Israelsson om att socialdemokraterna i riksdagen verkligen står bakom vårt tillkännagivande till hundra procent.

Anf. 14 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns bara två olika svar man kan ge. Antingen yrkar man bifall eller avslag, och vi har också yrkat bifall. Det är ju ett enigt utskott som lägger fram detta tillkännagivande, och däri tycker jag att Ulrik Lindgren har fått sitt svar.

Vad vi har velat understryka är att när det gäller dessa 150 olika rapporter som har kommit väljer de flesta utskott att lägga dem till handlingarna. Detta är ju en rapport för regeringen, för att markera och visa hur man ska arbeta. Som vi har fått rapporter om – det har ju ställts interpellationer i kammaren kring detta – har också arbetet med dessa frågor

påbörjats, och så ska det ju gå till. Men vi står helt bakom tillkännagivandet och menar att vi nu ska få se en annan typ av rapport när den nya skrivelsen kommer.

Anf. 15 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis helt rätt att det bara finns ett ja eller ett nej till ett tillkännagivande. Men det som föranleder misstanken är ju det särskilda yttrande från Socialdemokraterna som finns i betänkandet där man säger att allting i och för sig pågår men att man ändå säger ja – alltså underförstått att tillkännagivandet egentligen inte skulle ha behövts, enligt er mening, därför att regeringen ändå håller på och harvar så gott den kan. Det är bra om vi får det förtydligandet i dag att vi behöver den här påtryckningen. Vi behöver dela ut den här tydliga arbetsordern som en pekpinne till regeringen att tillkännagivandet om mer precisa mål är viktigt för att också komma till skott med en tydligare redovisning.

Beträffande ”allting klart”, som man kan få intryck av när man hör på Margareta Israelsson i huvudanförandet, vill jag ändå ställa de frågor som jag tog upp i ett meningsutbyte med Margareta Israelsson i höstas angående graviditeten som alkoholfri zon.

I höstas talade vi med varandra om att regeringen inte lägger fram förslag. Då aviserade Margareta Israelsson att det kommer en alkohol- och narkotikahandlingsplan. Den har vi nu sett, och vi ska under vårens lopp behandla den i annan ordning. Men inte heller i den kommer faktiskt några konkreta förslag om att bygga ut och vara betydligt tuffare och offensivare när det gäller att informera gravida i tid om riskerna med alkohol. Det finns över huvud taget inte ens en bisats om att man kanske skulle våga sig på tvångsinstrument för att rädda ytterligare ett antal barn.

Kan Margareta Israelsson i dag säga någonting om att positionerna flyttats fram här, eller betraktas även det här området som ”allting klart” från regeringens sida?

Anf. 16 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vänder mig lite mot uttrycket ”harvandet”. Jag tycker att vi ska komma ifrån det. Vi försöker gå till beslut, agera och föra saker vidare.

När det sedan gäller det särskilda yttrandet håller jag faktiskt inte räkning på hur många särskilda yttranden som Kristdemokraterna har lämnat till betänkanden genom tiderna, men jag tror mig aldrig i någon debatt särskilt ha tagit upp varför man har avgett yttrandet. Vi brukar låta partierna anmäla detta på sammanträdet. Det är någonting som man får göra utifrån ställningstaganden som man har gjort. Man kan ha väckt motioner tidigare. Det kan bygga på andra uppfattningar.

Vi har också velat markera, för det tyckte vi var viktigt, att samtidigt som flera partier i utskottet har begärt att vi ska trycka på regeringen för att det också ska finnas en friare roll för exempelvis Barnombudsmanen, som vi har debatterat i denna kammare, har jag fått försvara linjerna när det gäller Barnombudsmannen som myndighet och utveckla att det också ska finnas en friare roll. När vi nu styr upp det här och ger raka myndighetsorder försvinner naturligtvis också mer av det egna handlingsutrymme som tidigare fanns.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

I alkoholhandlingsplanen, Ulrik Lindgren, finns särskilda pengar för utbildning av dem som arbetar i primärvården för att de ska finna en bra modell för att tala med sina patienter om alkoholanvändningen.

Anf. 17 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Ord och handling tog jag upp och det gjorde du också, Margareta, i ditt anförande. Jag kan ju se att det står väldigt många ord i betänkandet om vad ni gör. Det känns säkert bra att det är mycket på gång. Men vad jag saknar är implementerandet ute i samhället. Det står mängder av ord om saker som ni ska göra, som ni har tänkt göra och som ni förbereder. Men handlingen har inte skett ute i samhället. Det har inte implementerats där.

Jag vill fråga dig, Margareta Israelsson: Tycker du att implementeringen ute i samhället sker på rätt sätt, att allt det ni säger att ni vill göra verkligen sker? Varför sker inte resultatåterföringen tillbaka till riksdagen, som revisionen nu har kritiserat er för?

Anf. 18 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Kritiken från revisionen handlar ju om på vilket sätt vi kan rapportera. Där har man påpekat att om vi har en tydligare målbeskrivning går det lättare att mäta. Det är genomgripande så när vi talar om hur vi följer upp i revision. Det tycker vi är väldigt bra. Om man tittar på strategin genom de här åren, på skärpningen av strategin och på de olika rapporterna ser man att behovet av att kunna vara så tydlig som möjligt återkommer. Vilka kommuner har gjort det, hur har man agerat i den frågan, precis som Marita Aronsson säger och som vi också försöker följa upp i utskottet. Hur arbetar man med de olika sakerna?

En regering regerar via sina myndigheter. Så är ju vår konstitution. Det regeringen kan göra för att följa upp de beslut som riksdagen fattar, eller hur man kan leda vidare förslag som kommer från parlamentariska kommittéer, är ju att ge uppdrag till sina myndigheter. Ibland fungerar det bra, ibland fungerar det mindre bra.

En sak som vi hade hoppats på att få behandla redan förra året var frågan om att titta igenom det beslut vi fattade om omskärelse av pojkar exempelvis. Där gav regeringen, precis som vi önskade, ett uppdrag till Socialstyrelsen att granska hur det hade varit och fick en rapport som regeringen inte kunde använda, vilket också föranlett att vi inte har kunnat agera på ett sätt som vi annars kan göra. Det kan man naturligtvis kritisera regeringen för på ett sätt, därför att vi skulle ha haft rapporten tidigare, men det är ju myndigheterna som har uppgiften att lägga fram det materialet.

Det blir lite dubbelt. Jag hoppas att vi ska kunna skärpa upp det med de förslag som riksdagen nu kommer att anta.

Anf. 19 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Det är precis som alltid, *nu* ska det ske. Det är väl lite grann det som jag vänder mig mot.

Jag kan ta ett konkret exempel, barn till missbrukande föräldrar. Den frågan har jag engagerat mig mycket i. Jag kan inte riktigt förstå att vi inte gör mer kraftfulla insatser där. I dag har vi i bara drygt 70 av landets 280 kommuner någon typ av verksamhet för de här barnen. Det görs

nästan ingenting. Jag har inte hört något. Jag har haft den här frågan uppe flera gånger här i kammaren. Det görs väldigt lite.

Margareta Israelsson! Vad kan vi hjälpa de här barnen med? Vad kan ni göra just nu i riksdagen när ert parti är i regeringsställning? Gör något!

Anf. 20 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det är lite grann två olika frågor som Marita Aronson ställer. Den ena är mer den strategiska, hur ska vi se till att barnkonventionen blir synlig ute i arbetet? Då tror jag inte att man kan ta ett område och säga att nu ska vi genomsyra just det. Det måste vara mer som grenar på trädet, att få ut funktionen, att det här ”tänket” ska finnas, att lagstiftningen ska styra upp det.

Den andra frågan är mer sakinriktad på barn med missbrukande föräldrar. Det är mycket bredare. Om man tittar på den lilla rapport som Junis har tagit fram, som jag tycker är väldigt bra i sin enkelhet om vi nu ska belysa den fråga som Marita Aronson så ofta tar upp, ser vi att de tittar närmare på vilka kommuner det är som har tagit fram grupper till stöd för de här barnen. Bara genom den kan man se att inte alla har gjort det. Då är en viktig fråga, som Marita Aronson säger: Ska riksdagen säga att alla kommuner ska göra det här?

Anf. 21 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag hade förstås med mig rapporten från Riksrevisionen. Margareta Israelsson har funderingar på att Moderaterna tidigare har varit kritiska mot att regeringen har kramat myndigheterna så mycket och att vi har pratat om vikten av det civila samhället.

Av den här rapporten framgår det att av 88 myndigheter som är granskade av Barnombudsmannen är det en enda som har gjort det man ska göra. Då är det väl ganska enkelt att hålla med om att det inte går att bara lita på att myndigheter ska ta över och göra allt som krävs. Det gör de uppenbarligen inte.

Jag skulle vilja fråga om Margareta Israelsson är nöjd med resultatet. Regeringen ska via sina regleringsbrev tala om hur man har tänkt sig att myndigheterna ska arbeta. Det framgår här att i de regleringsbrev som regeringen har skrivit till 49 myndigheter finns ordet barn över huvud taget inte nämnt i hälften av dem. Det här gäller i hälften av de regleringsbrev som regeringen ger till myndigheterna. Integrationsverket har inte några uttryckliga krav på att beakta barnperspektivet. Hallå! Integrationsverket har det inte. Är Margareta Israelsson nöjd med detta?

Anf. 22 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, det är vi inte. Det är därför som jag tidigare har sagt – och jag upprepar det igen – att vi är med på tillkännagivandet. Vi tycker att det är bra att vi får tydligare signaler till myndigheterna. Jag vill understryka att det är via myndigheterna som regeringen kan styra.

Det har visat sig nu att den strategi som riksdagen helt enigt stod bakom, och som vi enigt följde upp, att sättet att formulera sig, där Barnombudsmannen gavs i uppgift att vara den som kommunicerade med kommuner och landsting, inte har räckt till. Vi kan inte vara nöjda med resultaten. Vi måste vara tydligare, och vi måste hitta en annan modell.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Arbetet med att
förverkliga FN:s
barnkonvention
i Sverige och
andra barnfrågor*

Jag kan också fundera i nästa steg. Det finns alltför tydliga krav från partiernas sida om vad som kan krävas av kommuner och landsting. Vad leder det till i förlängningen? Det måste vi fundera över när det gäller kommunalt självstyre och hur vi ska få implementeringen att fungera. När det gäller att ta ansvar för barn är naturligtvis ordet barn viktigt. Vi kan naturligtvis skoja över det. Jag tror att det var på skolområdet som det fanns exempel på att ordet inte fanns med. Samtidigt kan jag förstå när myndigheten säger att det är något självklart eftersom det är barnen man arbetar med. Men just den typen av påpekanden som kan komma fram i en revisionsrapport är bra när vi ska formulera hur vi ska gå vidare och göra det bättre.

Anf. 23 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Något som är väl så viktigt i det här resonemanget är vad de som är satta att leda myndigheten visar. Det är fråga om att de som är satta att leda myndigheten, det vill säga regeringen, inte visar i ord och handling att detta är viktigt genom att använda ordet barn i regleringsbrevet eller genom att, som revisionen visar på ett annat ställe, i propositioner till riksdagen inte ta upp barnperspektivet i tillräcklig grad.

Det redovisas här att man har granskat 83 propositioner inom Finans-, Justitie-, Social- och Utbildningsdepartementen. Barnombudsmannen bedömde att 21 propositioner rör barn. Var tredje innehöll ett barnperspektiv. Två tredjedelar gjorde det inte. Då är det inte myndigheten utan regeringen som lägger fram de propositionerna. Det är inte bra. Det kan inte Margareta Israelsson vara nöjd med.

Anf. 24 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att när det gäller den strategi vi har haft för att arbeta för en utveckling av barnkonventionen och de modeller vi har stått bakom har det också handlat om att, som jag nämnde tidigare, stimulera till olika former av synsätt. Ett exempel i raden var när regeringen bjöd in myndigheter, landstingsföreträdare på den politiska sidan och personal i vården för att diskutera hur det kan bli ett bättre barnperspektiv, hur barnet möts i vården. Det är ett exempel på implementeringen av barnkonventionen som inte bara handlar om vad det står i vissa dokument. Det handlar också om att mötas, att kommunicera, att resonera om hur det görs. Även om jag med all tydlighet i världen kan säga att det här är bra är inte detta en ensam åtgärd. Det är också tydligt i den första strategin att det måste handla om information och kommunikation på olika sätt. Ett bra exempel på det är också de kommuner som har gått in i ett partnersamarbete för att gemensamt sätta sig ned och resonera om vad de kan göra och samverka om för att få ett bättre barnperspektiv i arbetet, för att hitta bra modeller att jobba med – inte statligt styrda. Kommunerna går samman och jobbar själva fram modeller till gagn för andra kommuner.

Låt oss inte stirra oss blinda på att det är nu med den nya modellen, med andra direktiv till myndigheterna, som hela implementeringsarbetet kommer att skötas. Det kommer också att fortsätta på många andra sätt.

Anf. 25 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Repliker kan vara olika. Jag måste ändå få reflektera över att det är ytterst sällan jag har varit med om att ett parti som står bakom ett tillkännagivande plötsligt ska stå till svars för detta. Men repliker är olika.

Jag förutsätter att både Margareta Israelsson och jag är glada över att vi har en riksrevision som visar på brister. Vi stod båda bakom att inrätta Riksrevisionen. Där är vi eniga.

Jag begärde replik eftersom Margareta Israelsson började sitt anförande med att säga att barnkonventionen ska genomsyra alla frågor som rör barn. I Vänsterpartiet är vi så naiva att vi tycker att nästan alla frågor som rör människor berör barn. Det kan till exempel vara frågor om att asfaltera en gata. Ja, barn cyklar. Är det bra? Kommer det att underlätta? Minskar trafikdöden bland barn?

Just att vi tycker att bredden är så stor gör att vi gärna vill ha en barnbilaga till budgeten. Det vill vi gärna ha bland annat utifrån det Magdalena Andersson redovisade, nämligen att man inte tror att till exempel trafikfrågor kräver en sådan genomlysning. En barnbilaga ska analysera varje beslut som ska fattas. Ett beslut om att bygga motorvägar är kanske bra. Barndödligheten minskar. Eller så undandras pengar från den gemensamma kollektivtrafiken – som barn använder. Det gäller den typen av analys. Men tyvärr har regeringen hittills – här är det socialdemokratiska partiet vi har nöjet att samtala med – tackat nej till detta. Varför? Delar inte Margareta Israelsson uppfattningen att alla mänskliga frågor också är barns frågor?

Anf. 26 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Vi brukar säga att om vi ska göra ett samhälle bra ska det göras barnbra. Då blir det bra för alla. Det stämmer väl överens med det Ingrid Burman vill understryka.

När det gäller att föra fram barnkonsekvensfrågan, barnbilagan, vad som satsas ekonomiskt för barn respektive konsekvenserna har vi hela tiden velat få det dithän att vi ska föra fram det när vi gör något nytt. När vi utreder förändringar i lagstiftningen, när vi vill förändra saker, ska vi utreda vad det får för konsekvenser för barn. Hur kan vi se till att det här också utformas på ett sådant sätt att det sker, som vi ofta har talat om, för barnets bästa? Jag brukar numera alltid understryka att det inte räcker att vi bara talar om barnets bästa. Nu måste Sverige ta nästa steg. Nu måste vi upp på nästa nivå, där det handlar om att barnets vilja får höras och tas hänsyn till.

Om vi ska ha en bra strategi för hur vi arbetar med barnkonventionen i Sverige måste vi upp på en nivå till, och inte bara tala om vilka konsekvenser det här får och vad vi vuxna tycker. Det kräver lite förändring.

Anf. 27 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, även om det kanske inte riktigt var svar på min fråga. Jag skulle kunna raljera och säga att det väl inte är någon överraskning för Margareta Israelsson att budgeten är ny varje år. Då behöver man också titta på den genom barnkonsekvensanalyser eller, som vi säger, en barnbilaga.

Jag kan dela Margareta Israelssons uppfattning att det också handlar om att höra barns vilja och så vidare. Men så länge vi inte ens har nått det första trappsteget, vad som är barns bästa, och analyserar våra beslut utifrån det kan vi inte hoppa över det och säga att nu ska vi bara syssla med barns vilja. Vi vet inte ens om besluten är för barnens bästa.

Jag är verkligen inte polemisk, men jag tycker att det finns en problematik i att man så konsekvent inte vill belysa de här besluten, och särskilt budgeten som är så styrande för allting annat, ur ett barnperspektiv och med en barnbilaga. Jag är inte riktigt nöjd med svaret, även om jag gärna tar båda trappstegen tillsammans med Margareta Israelsson.

Anf. 28 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det faktum att vi har intagit den ställning som vi har när det gäller frågan om barnbilaga handlar enbart om att vi tycker att det här ska vi inte göra och det här är någonting dåligt. Det ligger också i den diskussion som vi har haft: Hur kan man lösa en sådan här sak tidsmässigt? Vi får ju numera en rapport, ungefär som den norska bilagan har sett ut, där vi i redovisningen ser vilka ekonomiska insatser vi gör på barnområdet. Om barnkonsekvenserna i övrigt ligger i förväg handlar det om ett annat tidsperspektiv.

Jag hade någonting mer på tungan som tyvärr alldeles föll bort, så jag får stoppa där.

Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det kan bli riktigt intressanta svar.

Jag tänkte fortsätta lite grann där jag uppehöll mig i mitt anförande. Att jag väljer att inte tala så mycket om FN:s barnkonvention beror på att det känns som att vi är eniga och överens och att det ska bli ett bra arbete framöver med tydliga mål. Det är en spännande utmaning, hur man ska få den debatten att leva även i lokala beslutsforum – det är ju där som barnen möter vardagen. Det är ett jätteviktigt område.

Det jag uppehöll mig mest kring i mitt anförande handlade om barn till föräldrar med psykisk sjukdom, med missbruk eller som är intagna inom kriminalvården. Vi har sett att det är alldeles för få av de barnen som får hjälp och stöd, trots att föräldrarna är identifierade, är inne i olika vårdinsatser eller till och med är dömda till kriminalvård och så vidare. Det känns som att man vet att det är ett problem och vet att de här barnen finns, men därifrån är det ett steg till att också göra någonting för barnen.

Jag har tittat lite grann på utskottets ställningstagande, där man pekar på att det här är viktigt. Man har tittat på de sammanställningar som bland annat Socialstyrelsen har gjort. Man håller med om att det är självklart att det här är viktigt, att det är av stor betydelse att både förebygga och upptäcka problem och att se de här barnen.

I utskottets ställningstagande tas det upp att man just inom kriminalvården har gjort ett stort arbete och har identifierat. Men i det här tillkommer också missbrukarvården och vuxenpsykiatri, som jag inte hittar någonting om. Jag är lite intresserad av att höra hur Margareta Israelsson ser på det arbetet, som jag är övertygad om pågår.

Anf. 30 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! De saker som rapporteras i utskottets betänkande finns i nyligen lämnade rapporter. Jag vill understryka det i det som Annika Qarlssoon tog upp. Vi får inte heller tappa bort det. Det är ofta så att vi i utskottet eller här i kammaren begär att det ska utredas eller att vi ska få en rapport om det och det, och när den kommer måste vi också se vad vi gör med den nyinhämtade informationen.

När det gäller psykiatri är det en av de saker som tas upp särskilt, kring psykiatrisamordnarens arbetsuppgifter, vad gäller både de vuxna och barnen själva. Jag minns inte om det var Annika Qarlssoon som tog upp just den grupp som hamnar i kläm åldersmässigt. När det gäller den gruppen barn handlar det också om, som nämndes här, att föräldrarna ska identifieras och att barnen ska kunna få hjälp. Där sker det mesta arbetet utifrån socialtjänsten och det material som Socialstyrelsen nu har tagit fram. Det är ett ganska brett material för olika grupper av utsatta barn.

Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag blir inte riktigt klok på svaret. Jag ska se om jag kan ställa en följdfråga, men jag skulle egentligen behöva gå tillbaka och be om svar på den första frågan igen.

I utskottets ställningstagande beskrivs just att man inom kriminalvården har identifierat och lagt upp planer för hur man ska arbeta med det här. Det jag frågade efter var missbrukarvården och psykiatri: Finns det något arbete som har kommit så långt att man där är klar att ta fram planer för hur man ska arbeta? Det finns utredningar där det framgår hur man har arbetat, och man tar till sig forskning och så vidare, men någonsans gäller det att få en sammanhållen bild. Ska varje enskild psykiatriavdelning räkna ut hur man ska agera och komma framåt går det åt mycket arbetskraft.

Det är lite grann det här att man har en gemensam hållning: Det här behöver vi samla ihop, och det här behöver vi ge som verktyg till de enskilda som jobbar inom psykiatri eller inom missbrukarvården. Min fråga är: Är det ett arbete som pågår? Har det som skett inom kriminalvården, som det rapporteras om i utskottets ställningstagande, också skett inom de andra två delarna?

Anf. 32 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, det är väldigt fokuserat här. Det har vi understrukt flera gånger från riksdagens sida när det handlar just om barn som har sina föräldrar inom kriminalvården. Där kan man säga att vi har kommit väldigt långt.

När det gäller psykiatri ligger det en uppgift på psykiatrisamordnaren. När det generellt handlar om de barn som finns där ute är det socialtjänsten som har ett ansvar för att se barnen och se hur deras familjeförhållanden är. Utvecklingen kring hur man ska arbeta med de frågorna har Socialstyrelsen haft som uppdrag, och de har tagit fram ett utbildningsprogram för hur man ska jobba med det som på olika sätt finns belyst, hur man ska se vad barnen har för hemsituation och uppmärksamma den.

Anf. 33 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! I arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige ingår frågor om barns hälsa och utsatthet och behovet av föräldrastöd. Jag vill därför ta upp en fråga som gör mig mycket bekymrad.

Enligt oroande uppgifter från Barnombudsmannen finns det tydliga tecken på att barnagan ökar i Sverige igen. Antalet anmälda fall av miss-handel mot mindre barn har ökat under de senaste åren. Sannolikt är mörkertalet stort enligt Barnombudsmannen.

I sina kontakter med polis, socialtjänst och åklagare får BO alltfler signaler om att alltfler barn än tidigare utsätts för fysisk bestraffning.

Sverige var först i världen med att 1979 förbjuda barnaga. Då infördes en reglering enligt föräldrabalkens 6 kap. 1 § som framhåller att barn ska behandlas med aktning och inte får utsättas för fysisk bestraffning eller annan kränkande behandling.

I förarbetena till föräldrabalken framgår vad som gäller. Med kroppslig bestraffning – aga – menas främst en handling som innebär att barnet skadas fysiskt eller känner smärta. Det gäller även om det är ett lindrigt slag eller en hastigt övergående smärta. Förarbetena till lagen är mycket tydliga och innebär att våld inte får användas i bestraffnings- eller uppfostringssyfte.

Vi har i Sverige med rätta varit stolta över att vi har lyckats övertyga föräldrarna om att fysisk bestraffning är ett mycket olämpligt sätt att uppfostra barn.

Inom ramen för mitt uppdrag som ledamot i Europarådet har jag särskilt engagerat mig i kampen för att förbjuda barnaga i hela Europa. I alltfler länder har man nu, förlitande sig på de goda svenska erfarenheterna av ett förbud mot barnaga, infört eller är på väg att införa förbud mot barnaga. Därför, fru talman, är det mycket tråkigt, och det känns rentav skamligt, att ta del av BO:s rapport om att fysisk bestraffning av barn i Sverige ökar. Kan vi i Sverige inte längre visa på den svenska modellen för kampen mot barnaga?

När man lyfter fram de utsatta barnen är detta en fråga som måste få högsta prioritet. Att små människor kränks genom fysisk och psykisk aga just därför att de är små och försvarslösa får aldrig någonsin tolereras. Barn har precis samma rättigheter som vuxna att inte utsättas för våld. Och att våldet dessutom utövas av dem som står barnen närmast gör det än mer fruktansvärt. Det som en förälder anser som en liten dask upplever ett barn som ett hårt slag. Och det är omvittnat, inte minst av barn själva. Hur kan man som förälder anse att man kan uppfostra sitt barn genom kränkande fysiska tillrättavisningar?

Fru talman! Det är dags att samhället återigen drar i gång en kraftfull kampanj mot barnaga. Låt oss kalla den Operation barnfrid i samma anda som Operation kvinnofrid.

Vet föräldrar i Sverige i dag inte att det är förbjudet att aga sina barn? Man kan befara detta. Därför måste den kampanj som genomfördes i samband med att förbudet mot aga infördes 1979 och som blev så framgångsrik återupprepas. Här spelar mödravårdscentralerna och barnavårdscentralerna en oerhört viktig roll för att ge föräldrar stöd i hur man kan uppfostra barn utan att aga dem.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 16 om förebyggande arbete kring utsatta barn.

Fru talman! Det är en mycket viktig diskussion som socialutskottets ledamöter har fört här i kammaren i dag. Jag vill också ställa mig bakom anförandet från Ingrid Burman.

Det är viktigt att vi som är lagstiftare i Sveriges riksdag, vi som är förtroendevalda, ser till så att lagarna och även barnkonventionen gör en konkret skillnad för de barn som lever ute i landet i dag. Barnkonventionen måste kunna konkretiseras så tydligt som möjligt. Därför borde väl alla utskott åläggas att faktiskt göra barnkonsekvensanalyser i alla de ärenden och lagstiftningsfrågor som vi behandlar i denna kammare? Det är ett alldeles för stort arbete för socialutskottet att ensamt få ansvar för att så att säga fixa detta när man har ytterligare hundratals frågor att jobba med. Det är någonting som vi alla bör tänka på i samband med att regeringen presenterar sin skrivelse, alltså att alla utskott får ett åläggande att göra barnkonsekvensanalyser av alla de lagstiftningsärenden som läggs fram, så att det inte bara är regeringen som ska göra det utan att även vi får ta ett ansvar här.

Fru talman! Det är många frågor som behandlas av många andra utskott och som handlar om tillämpningen av barnkonventionen och så vidare. Det är det som det ytterst handlar om. Vi har väldigt bra lagar. Men det är oftast i fråga om tillämpningen som det brister. Det har vi kunnat se i arbetet med vårdnadslagstiftningen, där vi till exempel i utvärderingar har kunnat se att både domstolarnas och socialtjänstens hantering just vad gäller barnets bästa i vissa avseenden har varit väldigt bristfällig. Man har helt enkelt bortsett från det.

Jag vill avslutningsvis vädja till socialutskottet. Eftersom man nu har valt att lyfta fram frågan om könsstämpning av pojkar i detta betänkande, trots att regeringen kommer med en skrivelse där man ska redovisa Socialstyrelsens rapport i frågan och förhoppningsvis också föreslå åtgärder, kommer jag väl att tvingas att återigen upprepa denna motion för att ni i socialutskottet ska hantera den igen. Det kommer jag att göra, så ni behöver inte oroa er för det. Men jag vill vädja till er att ni ska försöka se på frågan utifrån ett barnperspektiv. Det är ju det som ni har diskuterat i dag. Tänk på det utifrån dessa små pojkars perspektiv och inte utifrån att frågan ska hanteras när pojkarna blir vuxna och faktiskt själva kan besluta och bestämma vad de vill göra med sina kroppar. I den bemärkelsen handlar frågan om könsstämpning av pojkar just om könsstämpning och inte om omskärelse. Jag vill att lagen om könsstämpning av flickor görs könsneutral, så att man ställer samma krav även vad gäller pojkar och framför allt när det gäller den handlingsplan som finns, eller det arbete som presenteras på Socialstyrelsens hemsida där det finns frågor som belyser könsstämpning, och att även information om könsstämpning av pojkar kommer in på den hemsidan.

Fru talman! Återigen: Barnets bästa borde tas upp av alla utskott, och de borde åläggas att jobba med dessa frågor lika aktivt som socialutskottet gör. Vi återkommer till frågan om könsstämpning när regeringen har lagt fram sin skrivelse.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.59 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

4 § Frågestund

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Svarande statsråd vid dagens frågestund är vice statsminister Bosse Ringholm, samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, näringsminister Thomas Östros, statsrådet Ylva Johansson och statsrådet Lena Hallengren.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 36 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag har en fråga till Lena Hallengren, ungdomsministern, om ungdomsarbetslösheten.

I december 2004 debatterade vi här i riksdagen propositionen *Makt att bestämma* som handlade om ungdomsfrågor. Ett av förslagen där var att man skulle tillsätta en så kallad nationell koordinator, en person som skulle hjälpa till att få fram jobb till unga. Det kan tyckas märkligt i sig eftersom vi har 10 000 personer som arbetar på alla våra arbetsförmedlingar.

Nu har det gått nästan 14 månader, och det har blivit fler arbetslösa ungdomar, inte färre, trots denna nationella koordinator. Jag har genom vår utredningstjänst fått höra att arbetet fortfarande inte har kommit i gång. Det har inte hänt någonting, det kommer en rapport senare i år och det kommer en slutrapport i höst. Då har det gått två år från det att beslutet togs.

Jag vill fråga Lena Hallengren om hon tycker att det är rimligt.

Anf. 37 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! När det gäller de ungas situation på arbetsmarknaden tycker jag att vi har anledning att till viss del vara bekymrade. Det är väldigt allvarligt när unga människor går utan arbete, särskilt när de under lång tid vistas mellan skola och arbete och känner att de inte är behövda i samhället. Därför finns det många olika insatser som vi vidtar. Det handlar om möjligheten att på folkhögskola läsa in den gymnasieskola som man kanske har valt bort eller hoppat av eller behöver läsa om. Flera andra av de åtgärder som regeringen presenterar i sitt sysselsättningspaket, som lärlingsplatser, platser inom offentlig verksamhet och plusjobben, kommer de unga till del.

När så specifikt gäller frågan om nationell koordinator, som Lena Adelsohn Liljeroth tar upp, är det Lil Ljunggren Lönnberg som arbetar som nationell koordinator. Det gör hon sedan augusti månad. Det arbetet är definitivt i gång, jag vet att hon är väldigt aktiv och har väldigt många idéer. Jag tror också att hon känner att hon vill ha lite mer på fötter innan hon gör sitt arbete klart. Hon har året ut på sig.

Anf. 38 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag vet inte om det är någon tröst för de många ungdomar som faktiskt är arbetslösa, inte minst de som är långtidsarbetslösa, en grupp som har ökat med 22 % under det senaste året.

Det finns en hel del förslag som är lagda, inte minst genom alliansen, om nystartsjobb. Lena Hallengren nämnde lärlingsutbildningen, och det är någonting som vi i allra högsta grad stöder.

Jag vill då fråga: Kan man tänka sig att Lena Hallengren uppmanar koordinatören att hon också tittar på de förslag som oppositionen har lagt fram och inte bara tittar på det som finns inom den offentliga sektorn? Av de unga som går till offentlig sektor är det bara en av elva som får ett fast jobb. Av dem som går till den privata sektorn inom vård, omsorg och annat får var tredje ett fast jobb.

Frågan gäller: Kan man tänka sig att hon även tittar på oppositionens förslag?

Anf. 39 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag är helt övertygad om att Lil Ljunggren Lönnberg kommer att göra ett mycket bra jobb. Däremot är det inte hennes uppdrag att ge arbetslösa ungdomar jobb. Hon ska titta på de strukturer som finns, varför man inte, när man gått ut gymnasiet med fullgoda betyg, kan etablera sig på arbetsmarknaden.

Nu vänder det, och sysselsättningen ökar. Det blir fler jobb, och det är klart att det kommer att påverka även unga människor att ekonomin vänder. De förslag som oppositionen har – bland annat ungdomslöner, att man ska ha en lägre lön därför att man är ung för att lättare komma in på arbetsmarknaden – är ingen modell som jag tänker förespråka för Lil Ljunggren Lönnberg. Jag väntar på hennes förslag, som jag tror kommer att vara väldigt positiva för ungdomar. Men det är klart att de är beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Statens tillsyn över kasinon

Anf. 40 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag tror att många har uppmärksammat den stora nyheten att det har varit spritrea på ett av statens kasinon. Man har genom att ha halva priset på bland annat sprit och groggar och maten velat locka in fler människor att spela på måndagar då det är lite folk. Nu har man tydligen fått kalla fötter och har dragit tillbaka det. Enligt hemsidan i dag gäller rean inte sprit utan bara mat. Men faktum kvarstår att det här bara är ett symptom bland många andra på att man inom den statliga spelverksamheten förefaller vara mera angelägen om att få in folk som spelar mer

än om att uppfylla riktlinjen att det ska ske inom ramen för socialt ansvarstagande.

Min fråga till Bosse Ringholm, som åtminstone i någon mån är ansvarig för spelpolitiken, men jag tycker att det här är en ganska viktig övergripande fråga, är: Är man från regeringens sida beredd att nu lägga om politiken så att statens vinstintresse inte längre ska vara överordnat intresset av att upprätthålla en socialt ansvarsfull verksamhet?

Anf. 41 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Statens vinstintresse i spelbranschen har aldrig varit överordnat de sociala intressena. Där har Karin Pilsäter fel. De sociala skyddshänsynen är huvudskälet till att vi har en reglerad spelmarknad. Så är det i dag, och så ska det vara i fortsättningen också. Det är någonting som Sverige har gemensamt med strängt taget alla andra EU-länder. Jag tror att de allra flesta EU-länder, med några enstaka undantag, har den ordningen att man vill ha en reglerad spelmarknad. De sociala skyddshänsynen är det avgörande skälet. Man vill ha ordning och reda, och man vill se till att skydda spelarna, se till att man kan minska de frestelser som finns.

Det är en realitet att det i allt spelande finns en framsida och en baksida. Många tycker att det är roligt med spelande, antingen lotteri eller annan verksamhet, men det finns tyvärr också en ganska dyster baksida. Det är därför vi har en social reglering av spelmarknaden i Sverige.

Anf. 42 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag delar helt och hållet den uppfattning som Bosse Ringholm nu framförde, men det var inget svar på frågan. Anledningen till att vi ska ha en reglerad spelmarknad är just att det finns ett stort behov av ett socialt skyddsnät. Men staten inte bara sätter upp de här spelreglerna och ska följa upp dem utan är också en drivande och ledande aktör, som inte bara erbjuder spel för dem som ändå spelar utan också genom ganska aggressiv marknadsföring i många sammanhang försöker få fler att börja spela, lockar fler att börja spela. Det är bara att titta på reklam-tv i kväll så vet man vad det handlar om.

Min fråga gäller: Är det inte dags att dra slutsatsen att staten inte längre ska vara aktör på själva spelmarknaden utan i stället just sätta upp spelregler, hårdare än i dag, och sedan följa upp och kontrollera att de efterlevs?

Anf. 43 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Frågan var faktiskt om vinstintressena för de statliga spelbolagen är viktigare än de sociala skyddshänsynen. Nu påpekar jag för Karin Pilsäter att det är en fel fråga. Det är inte så i dag. I de beslut som vi har fattat här i riksdagen och som regeringen har fattat och i de direktiv som ges till de statliga bolagen i bolagsdirektiv varje år framgår att det är de sociala skyddshänsynen som är det viktigaste, inte vinstintressena. Jag är väldigt tydlig på den punkten.

Jag är glad över att Karin Pilsäter och jag har samma uppfattning, att vi behöver ha en socialt reglerad spelmarknad. Sedan tror jag inte att det är bra på en socialt reglerad spelmarknad att det är vinstintressen från privata aktörer som får dominera. Därför har vi valt modellen att det är

svenska folkrörelser, ATG och svenska staten, som är de huvudsakliga aktörerna på spelmarknaden. Jag tror att det är en bra ordning för att just klara de sociala skyddshänsynen. Det är en balansgång mellan det roliga i spelet och de nackdelar som allt spel har. Det är en svår balansgång ur social synpunkt som gäller även en del andra närstående verksamheter.

Prot. 2005/06:58
19 januari

Frågestund

Äldrevården

Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag har en viktig fråga till Ylva Johansson som gäller äldrevården.

I valrörelsen 2002 lät det så här: En röst på Socialdemokraterna innebär en röst för en äldreomsorg av hög kvalitet som är tillgänglig för alla. Vi socialdemokrater ska bygga 10 000 nya äldreplatser.

I dag är det 5 000 äldre som väntar på en plats. I stället för 10 000 nya vårdplatser har över 13 000 vårdplatser försvunnit, samtidigt som det enligt Socialstyrelsens rapport i höstas visade sig att man bara får 60 % av det omsorgsbehov som man har rätt till. Min fråga är: Varför har Socialdemokraterna inte infriat sina vallöften?

Anf. 45 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi har en bra äldreomsorg i Sverige. Det är inte en slump att man kommer resande från nästan alla andra länder för att studera just svensk äldreomsorg. Men vi har också utmaningar för att förstärka och förbättra den svenska äldreomsorgen. Regeringen kommer att lägga fram en tioårig nationell utvecklingsplan till riksdagen under våren där vi kommer att presentera de åtgärder som vi föreslår för att ytterligare förbättra äldreomsorgen.

När det gäller boendena har det efter valet 2002 visserligen försvunnit platser i särskilda boenden, men det har också tillkommit ungefär lika många platser i seniorbostäder. Samtidigt har också antalet personer som får hemtjänstinsatser ökat i motsvarande grad som antalet platser i särskilda boenden har försvunnit.

Boendefrågan är en viktig fråga. Det behövs också, menar jag, en större nationell likvärdighet i bedömningen av vem som har rätt till ett särskilt boende i olika kommuner. Och vi behöver stärka rättssäkerheten så att den som får ett positivt beslut också får det verkställt. I de här frågorna kommer regeringen att återkomma under våren till riksdagen.

Anf. 46 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! För mig är det lite egendomligt att man nu, åtta månader före ett val, försöker att inbilla svenska folket att nu ska det hända någonting. Vad är det då som gör att man ska kunna lita på det när inte vallöftet 2002 har infriats?

För övrigt har ju Socialdemokraterna haft makten i det här landet i tolv år, alltså i mer än tio år. Min fråga är: Vad är det då som gör att vi ska kunna lita på det här nu, om det skulle vara så olyckligt att Socialdemokraterna får behålla regeringsmakten i höst?

Anf. 47 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Regeringen har de senaste åren satsat över 2 miljarder kronor på kompetensutveckling för anställda inom äldreomsorgen. Vi har föreslagit och riksdagen har beslutat om en fyrdubbling av anslagen till anhörigstödet. Vi har infört ett nytt stöd, så kallade väntjänster, riktade till äldre ute i kommunerna. Vi har fyrdubblat insatserna när det gäller tillsynen med hjälp av äldreombudsmännen ute på länsstyrelserna. Vi har gjort en rad olika insatser, också beslutade här i riksdagen, för att förstärka äldreomsorgen.

Riksdagen kommer att få tillfälle att före valet ta ställning till de nya förslag som vi har för att förbättra äldreomsorgen. Det är inte löften, det är en proposition.

Vänsterpartiets valplattform

Anf. 48 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Jag har en fråga till Bosse Ringholm, vice statsministern.

Socialdemokraterna styr ju Sverige tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vänsterpartiet har nyligen fastställt sin valplattform som enklast kan karakteriseras som en våldsam utgiftskarusell. Stora skatteköjningar ska genomföras, flera hundra tusen personer ska anställas i den offentliga sektorn, sextimmarsdag ska genomföras, företag ska förstatligas och så vidare.

Centerpartiet har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på vad löfteskarusellen skulle kosta. Man har försiktigt kommit fram till kanske 100 miljarder, förmodligen det dubbla. Det är ett kalas som skulle stå Sverige fruktansvärt dyrt.

Socialdemokraterna kräver ofta alliansen på besked om sin politik, och det är bra. Anständigheten kräver ändå att vänsterpartierna anger riktlinjerna för den politik man tänker föra efter en eventuell valvinst. Vilken är vänsterpartiernas valplattform? Hur mycket av Vänsterpartiets löften kommer att genomföras efter valet om det går illa? Blir det till exempel 200 000 nya offentliga jobb och sextimmars arbetsdag?

Anf. 49 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag är glad över frågan, därför att jag är också orolig för alla dem som kräver ökade utgifter, antingen de finns i de borgerliga partierna eller om de finns i Vänsterpartiet. Det har ju varit en löfteskarusell från flera håll, både från den borgerliga alliansen och från Vänsterpartiet, under senare tid.

Det är klart att det är oerhört viktigt att vi kan hålla ordning på våra statsfinanser. Vi har lyckats med det under alla de här åren. Det är just därför som vi nu har möjlighet att förstärka den svenska reformverksamheten genom att exempelvis öka studiebidraget till våra ungdomar och öka bostadsbidragen till våra pensionärer.

Jag minns att också före valet 2002 hade Vänsterpartiet en lång lista på en rad utgiftskrävande reformer. Jag är naturligtvis på samma sätt den här gången i situationen att jag säger att det naturligtvis inte finns någon anledning att ha andra utgifter än de som vi verkligen har inkomster för, det vill säga att vi har en statsbudget som är i balans och en samhällseko-

nomi som fungerar. Jag tror att vi har alla möjligheter att hantera situationen på samma sätt framöver som vi har gjort de fyra senaste åren.

En stark svensk ekonomi har vi i dag. Det medger också en höjd reformtakt. Men inga överbud från vare sig den borgerliga alliansen eller Vänsterpartiet är acceptabla.

Prot. 2005/06:58
19 januari

Frågestund

Anf. 50 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Det är bra att vice statsministern vill ha en realistisk ekonomisk politik. Jag håller med om att vi inte ska ha överbud från alliansen. Vi har en bra samlad politik. Men det som nu föreslås är sanslöst. Förstatligande av företag, våldsamma skattehöjningar, ökad statskuld, flera hundra tusen till i offentliga sektorn, sextimmars arbetsdag låter ju som en saga. Som vice statsministern sade genomfördes inte den sagan efter förra valet. Det låter också som en skräckfilm om man har omsorg om Sveriges ekonomi, konkurrenskraft och internationella förmåga.

Ni kräver alliansen på besked om vad vi vill genomföra. Vi kommer med en gemensam valplattform. Vi har ett helhetsprogram, och det är bra att vi diskuterar det. Men vi har ju en röd majoritet i dag. Vad kommer den majoriteten att göra efter valet? Hur ser valplattformen ut? Kan jag tolka vice statsministerns svar som att svenska folket inte ska ta någon hänsyn till Vänsterpartiets politik, för den kommer ju ändå inte att genomföras?

Anf. 51 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag tror att tolkningen kan vara den att svenska folket kan vara lugnt och inse att den socialdemokratiska regeringen är beredd att också i fortsättningen hantera svensk ekonomi på det sätt som vi har gjort de senaste åren, det vill säga att hålla tillbaks utgiftskrav, antingen de kommer från den borgerliga alliansen, från Vänsterpartiet eller från annat håll, som det inte finns täckning för. Vi är helt överens om att vi inte ska ha sådana utgiftskrav, sådana överbud. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi anpassar vår ekonomi efter de förutsättningar som finns.

Det allra viktigaste under åren framöver är att bekämpa arbetslösheten. Fler människor i arbete ger också mer pengar. Det tror jag är den allra viktigaste uppgiften. Det gör att vi också kan få en kontrollerad utveckling när det gäller utgifterna tiden framöver.

Ungdomars politiska inflytande

Anf. 52 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Min fråga handlar om unga människors rätt till inflytande i politiken och går till statsrådet Lena Hallengren.

Jag kan nämligen konstatera att satsningar på ungdomsdemokrati kan se väldigt olika ut. Bara i Stockholms län finns spännvidden mellan till exempel Botkyrka, som blev årets ungdomskommun, som satsar på flera fronter och som har ungdomsfullmäktige, och min hemkommun Solna där inte alls mycket händer. Det är förstås tråkigt att en ung människas

möjligheter att göra sin röst hörd ska bero på vilken kommun han eller hon bor i.

Jag vill med anledning av detta fråga ungdomsminister Lena Hallengren om regeringen har en strategi för att involvera flera ungdomar i samhällets beslutsprocesser och vad de i så fall består i.

Anf. 53 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga som du ställer, Maryam. Det är klart att det är viktigt som ung att känna att man inte bara ska vara en viktig del av framtiden, som alla talar om, utan att man också är en viktig del av nuet, att man får vara med och påverka alla de beslut som faktiskt berör en själv, alltifrån de ökade möjligheterna att påverka i skolan i och med de försöksverksamheter som finns där vi till och med kan ha gymnasieskolor med elevmajoritet.

I staten arbetar vi för att också öka andelen unga i beslutande kommittéer. Det kommer att vara viktigt inför valet för alla politiska partier att fundera över hur man konstruerar sina listor för att unga människor ska finnas med i beslutande organ. Men det är naturligtvis också viktigt för lokala politiker att förstå hur viktigt det är att lyssna på unga människor, att bjuda in dem inför beslut som faktiskt kommer att beröra dem.

Det är verkligen tråkigt att höra den beskrivning som Maryam ger. Det är viktigt för dig att ta tillbaka frågan till Solna och också lyfta den i en valrörelse så att ni ser till att ni får politiker som lyssnar lite bättre.

Anf. 54 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Det har jag gjort eftersom jag är kommunalpolitiskt aktiv. Jag undrar däremot om regeringen kan göra något för att sätta press på kommunerna att involvera unga människor i den nära politiken. Det är de frågor som berör ungdomar. Det handlar om skolan och fritidsgården. Det handlar om vilka förutsättningar man har i föreningsverksamheten.

Finns det några åtgärder som regeringen kan vidta för att sätta press på kommunerna?

Anf. 55 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det regeringen gör handlar ju också om att ge ett stöd till olika ungdomsorganisationer. Det gäller bland annat ungdomsråd som finns i alltfler kommuner. Det är ett stöd för att se till att de har möjlighet att organisera sig och utveckla sin verksamhet i kommunerna, ställa lokala politiker till svars och själva ta en plats på den lokala demokratiska arenan.

Jag hoppas att det här är frågor som vi kommer att diskutera i valet och att vi kommer att se listor som presenteras på olika nivåer där unga människor har en tydlig roll och en plats som innebär att de får betydande inflytande i våra kommuner.

Klimatpolitiken

Anf. 56 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Min fråga går till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

Energimyndighetens prognoser säger att Sveriges användning av fossilgas kommer att öka med 40 terawattimmar till 2020. Det ger åtta miljoner ton i ökade koldioxidutsläpp. En sådan ökning rymts naturligtvis inte inom en anständig klimatpolitik.

Prognoser kan vilseleda aktörer på olika nivåer om vad som kan förväntas. Det gäller både kommuner, företag och myndigheter men också andra länder och EU. Orimliga prognoser kan därför bli självuppfyllande i stället för att vara varningssignaler.

Nyligen gick förberedelserna för den stora rysk-tyska gasledningen under Östersjön in i ett nytt skede. Enligt EU-kommissionens gällande handlingsplan för den nordliga dimensionen är en viktig förutsättning för projektet att möjligheten finns att bygga en gren av ledningen till Sverige. Det förutsätter en stor ökning av fossilgasanvändningen i Sverige.

Vad avser ministern att göra för att klargöra för omvärlden, kommunerna och vår egen industri att gasutbyggnaden inte går före klimatpolitiken?

Anf. 57 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag kan försäkra både Ingegerd Saarinen, företagen i Sverige och omvärlden att klimatpolitiken handlar om att uppfylla de mycket ambitiösa mål som inte minst Sverige har, nämligen att minska användningen av de fossila bränslena. Sverige är ett av de få länder som klarar detta fullt ut. Sverige har ett mycket ambitiöst mål nu när vi har stuckit ut hakan ordentligt och sagt det fler borde säga, nämligen att vi ska bli ett land som är oberoende av användandet av olja.

Vi lämnar snart förslag till riksdagen om att utvidga de gröna certifikaten för att få ännu mer snurr på de förnybara energikällorna i vårt land. Naturgas och fossil gas ingår inte i framtidsplanerna för svensk energipolitik så länge det nuvarande energisamarbetet finns mellan tre mycket kloka partier, nämligen Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Det är den försäkran jag har och som jag kommer att fortsätta att arbeta efter. Om vi ska klara klimatmålen kan inte naturgas vara den nya energikälla som ska dominera svensk energipolitik.

Anf. 58 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Det lät för mig som ett positivt besked. Det skulle i så fall kunna innebära att förutsättningarna för den rysk-tyska ledningen förändras. Avser alltså ministern att klargöra detta för dem som planerar ledningen och räknar med att gasen ska ledas in i Sverige för att det ska finansieras?

Anf. 59 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag tror att omvärlden är mycket väl medveten om den svenska inställningen till naturgas. Den ingår inte som en del i en medveten satsning från regeringens sida. De diskussioner som finns får ske på marknadsekonomiska villkor. Det får prövas enligt de mycket ambitiösa miljöprövningar som ju sker i Sverige. Det är intressenterna till den här mycket, mycket eventuella satsningen i en mycket avlägsen framtid väl medvetna om. Det kommer jag att fortsätta att klargöra.

I sak kan ingen ta ställning förrän projektet har kommit längre än vad det har gjort i dag. Vi ska pröva det på samma sätt som vi prövar de stora projekten. Miljökraven är mycket högt ställda och kommer att vara det också när det gäller eventuella provningar av en eventuell gasledning i en eventuell framtid.

Det är dagens energipolitik som jag står upp för nu.

Placeringen av Vattenfalls administration

Anf. 60 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag ställer min fråga till näringsminister Thomas Östros som är ansvarig minister för bland annat det statliga företaget Vattenfall.

I Norrbotten rasar vi över Vattenfalls planer på att centralisera ekonomifunktionen till Uppsala. Mellan 10 och 15 arbetstillfällen försvinner från Norrbotten. Även Jokkmokks kommun, Porjus och Vuollerim drabbas.

I nästan 100 år har vattenkraften genererat enorma vinster. Bara en bråkdel har hittat tillbaka. Vi blir återigen smärtsamt medvetna om och påminda om konsekvenserna av att ledning och huvudkontor finns i Stockholmstrakten. Om de hade varit placerade i Jokkmokk tror vi att dessa arbetstillfällen inte hade dragits in från inlandet.

Min fråga är: Vad tänker näringsminister Östros göra för att Vattenfall ska ta ett särskilt ansvar för Jokkmokk? Kommer Östros att agera för att fler jobb flyttas till Jokkmokk?

I regeringens ägarpolicy finns bland annat möjlighet till IT-informationsteknik och jämställdhet. Jag vill påminna om att det med informationstekniken inte finns några hinder för att placera de här jobben i Jokkmokk. Med tanke på jämställdhetsperspektivet vill jag säga att många kvinnor jobbar inom ekonomifunktionen. Om vi ska ha en levande kommun i inlandet behövs detta även här.

Anf. 61 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vattenfall är ett av Sveriges viktigaste företag. Det är ett företag som anställer väldigt många människor runtom i landet och som förvaltar några av våra viktigaste tillgångar när det gäller elproduktion. Flera av dem finns i norra Sverige. Vattenkraften är ju en hela folkets tillgång, förvaltat av Vattenfall.

Det är också ett företag som tar ett stort ansvar för Norrbottens utveckling. Vi har nu framför oss ett investeringsprogram i Vattenfall som kommer att träffa Norrbotten och som kommer att bidra till Norrbottens starka ekonomiska utveckling som vi nu ser.

De ska ta ett stort ansvar för hela landets utveckling. Däremot är det, enligt min mening, inte lämpligt att riksdag och regering i detalj föreskriver var de olika funktionerna inom Vattenfall ska finnas. Jag räknar med att Vattenfall satsar i Norrbotten och deltar i utvecklingen av Norrbotten. Men jag vill inte från regeringens sida detaljföreskriva varje enskild anställning.

Anf. 62 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag förstår att man inte kan bedriva någon form av ministerstyre. Vad jag är ute efter är att det måste bli kraftfulla åtgärder. Vi vet hur situationen är för Jokkmokks kommun. Vi har tagit del av den oro som finns. Investeringarna har inte nått jokkmokksborna eller oss norrbottningar ordentligt.

Det mål som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna lade fast i den regionalpolitiska propositionen var att vi skulle ha en regional utvecklingspolitik som innebär att vi får fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Anf. 63 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Både Siv Holma och jag vet mycket väl att vi inte kan reglera enskilda anställningar. Därmed kan vi heller inte reglera var olika funktioner ska ligga i ett statligt bolag.

Vattenfall spelar och kommer att spela en mycket stor roll för Norrbottens utveckling inte minst i och med de stora investeringar vi har framför oss i förnyelse och förändring av vattenkraften men också stora investeringar i resten av landet i förnybar energi.

Det stora hotet mot detta är de utförsäljningsplaner som en del umgås med när det gäller Vattenfall.

Effektbalansen

Anf. 64 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till samhällsbyggnadsminister Sahlin om effektbalansen. Svenska Kraftnät har i en rapport till regeringen tidigare under hösten uppgivit att om det blir en riktigt kall vinter, en så kallad tioårsvinter, och det uppstår något problem hos någon kraftleverantör eller i elnäten får vi kanske effektbrist.

Så kallad roterande bortkoppling ska då behöva tillämpas. Roterande bortkoppling betyder att samhällen ska släckas ned på el. Det har man suttit och planerat för. Min fråga till ministern är: Tycker ministern att det är förenligt med ett modernt samhälle att vi sitter och planerar för roterande bortkoppling?

Anf. 65 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att Svenska Kraftnäts rapport, som regeringen inte bara detta år utan varje år tittar på mycket noga, säger att det icke är någon risk för effektbrist. Också vid en så kallad tioårsvinter, som enligt dem som kan väderleken kanske inträffar ungefär vart fjortonde år, finns det mycket goda förutsättningar att klara av effektbalansen.

Ewa Thalén Finné frågar om en regering bör planera för en så kallad roterande bortkoppling och om det ingår i ett modernt samhälle. För en regering som sätter krisberedskapen mycket högt är det självklart oerhört viktigt att det finns planer för eventuella kriser. De bör inte i första hand inträffa på grund av effektbalansrisken. Men det finns andra tekniska problem som kan inträffa.

Jag tycker att det ingår i en klok beredskapsplan att ha sådana möjliga planer att sätta in. Men för den vanliga elkunden är det inte detta som har varit och är hotet. Det är helt vanliga stormar och snöfall som har släckt ned elen för hundratusentals kunder varje år. Regeringen har som bekant lagt fram nya lagförslag som ska förhindra det.

Det är mitt svar på frågan. Effektbalanserna är icke ett problem. Det bör ingå i varje regerings krisberedskap att ha planer om roterande bortkoppling.

Anf. 66 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Det är tydligen så att jag har läst en annan rapport än vad ministern har gjort. I den jag läste kallade man det för tioårsvinter och inte för fyrtioårsvinter. I södra Sverige sitter elbolagen och har mycket aktiva utskick om risken för roterande bortkoppling. Det har inte med stormar att göra.

Det är självklart att man ska ha krisberedskap. Jag tycker inte att det är krisberedskap när invånarna i kommuner blir bjudna till möten om hur man ska klara den kalla dagen utan energi därför att det är en planerad nedstängning. Det möts man av som invånare på olika orter i södra Sverige.

Utifrån det tycker jag att ministern kanske skulle fundera över om vi har tillräckligt stora marginaler. Det är en verklighet man möter i södra Sverige som elkonsument. Det har inte med stormar att göra.

Anf. 67 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Uppdraget för Svenska Kraftnät har bland annat handlat om att också upphandla större effektbalans. Det har man också gjort. Detta är en fråga som regeringen tar och alltid har tagit på mycket stort allvar.

Ewa Thalén Finné säger att hon kanske har läst en annan rapport. Jag har läst Svenska Kraftnäts rapport, myndighetens rapport. Jag tror att Ewa Thalén Finné möjligen har läst Svensk Energis kampanjskrifter som de har sänt ut också till elbolag. De skrämmar upp kunder inte minst i södra Sverige.

Man påstår att eftersom Barsebäck är stängt kommer det att bli brist på el. Det är inte sant. Jag som minister håller mig till myndighetens rapporter och tar frågan på stort allvar. Jag ger också uppdragen som gör att effektbalansen icke är ett orosmoment. Den rapporten hoppas jag att Ewa Thalén Finné får tid att läsa.

Tandvården för äldre

Anf. 68 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Mindre än hälften av de 180 000 äldre och funktionshindrade som har rätt till uppsökande tandvård får sådana hembesök. Det påpekade vi i en motion vid allmänna motionstiden i höstas och i en reservation till socialutskottets betänkande som ska behandlas i morgon. Det tog inte utskottets majoritet särskilt stort intryck av.

Nu har det uppmärksammats i Svenska Dagbladet. Statsrådet Ylva Johansson säger att hon blir upprörd, rent av förbannad, över att landstingen inte sköter verksamheten. Hon säger att hon ska överväga att skärpa instrumenten, men vet inte riktigt vad hon ska göra.

Såvitt jag förstår ingår inte detta i uppdraget för den utredning som regeringen har tillsatt. Därför frågar jag: Har statsrådet i dag något mer att säga än att hon blir upprörd av detta förhållande, som ändå har varit känt ganska länge?

Anf. 69 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är inte Svenska Dagbladet som har uppmärksammat missförhållandena när det gäller tandvården för de mest utsatta och sköra människorna, de gamla, de sjuka och de psykiskt funktionshindrade. Det är regeringen som har gett Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka frågan för att ta reda på huruvida landstingen fullföljer sitt uppdrag eller inte.

Socialstyrelsen lämnade sin rapport nyligen till regeringen. Man kunde där konstatera det upprörande fallet att landstingen inte alls lever upp till sitt ansvar på det sätt man kan vänta sig och rimligen kräva av landstingen. Det är regeringen som har uppmärksammat frågan.

Vi har nu fått svaret från Socialstyrelsen att det ser mycket allvarligt ut. Landstingen har ansvaret, de har pengar, och de har pengar över. Jag ser inte någon annan förklaring till detta än att landstingen inte har prioriterat ansvaret tillräckligt högt.

Socialstyrelsen har föreslagit ett antal åtgärder. Jag tror att vi därutöver också behöver ta i lite hårdare gentemot landstingen för att se till att de verkligen fullföljer det ansvar som de har.

Anf. 70 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Vi uppmärksammade redan i vår motion i höstas att regeringen har nämnt detta. Det gör inte saken bättre om man ännu inte har gjort någonting åt det, mer än att statsrådet säger till Svenska Dagbladet att hon är upprörd och förbannad. Det är bra att hon är det. Men det vore ännu bättre om regeringen gjorde något konkret för att förändra detta.

Jag tycker tyvärr att även beskedet i dag var ganska allmänt hållet. Jag inser att det inte är någon lätt åtgärd att tvinga landstingen att göra det som de är skyldiga att göra. Men trots allt kan jag inte undgå att tycka att det är lite symtomatiskt för hur tandvårdsfrågorna har hanterats i regeringen de senaste elva åren.

Nu inför valet kommer det en utredning. Men när kommer resultat i verkligheten?

Anf. 71 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är regeringen som var orolig för utvecklingen när det gäller den uppsökande tandvården för de mest utsatta och sköra medborgarna, som har rätt att få uppsökande tandvård och få nödvändig tandvård utförd. Därför gav vi Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka den saken.

Socialstyrelsen har nu kommit tillbaka förra veckan med rapporten som man lämnat till regeringen och där man också föreslagit åtgärder. Regeringen bereder frågorna nu för fullt. Vi kommer att återkomma med förslag med anledning av detta. Det är inte särskilt ovanligt att man en

vecka efter att man har mottagit en rapport inte är fullt färdig med de åtgärdsförslag som kan bli aktuella.

När det gäller tandvårdsreformen i övrigt är nu en utredning tillsatt som arbetar mycket snabbt med att ta fram förslag på en ny omfattande tandvårdsreform som ska omfatta alla medborgare och som är ett mycket stort åtagande. Den tandvårdsreformen kommer att börja genomföras redan år 2007, alltså nästa år.

Torskfiskekvoterna

Anf. 72 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Att det förekommer ett omfattande svartfiske av torsk har vi vetat länge. TV 4:s Kalla Fakta visade häromkvällen detta med all önskvärd tydlighet. Det är ett allvarligt hot mot ett torskbestånd som redan befinner sig i ett svårt krisläge.

Enligt uppgifter i programmet sker lossning och ommärkning av fisken i spanska, portugisiska, tyska, brittiska och holländska hamnar där det inte skett någon kontroll av att kvoterna följs.

Jag vill därför fråga samordningsministern i EU-frågor, Bosse Ringholm, vilka initiativ Sverige kommer att ta inom EU för att kontrollen i alla EU-hamnar ska ske på ett sätt som kraftigt försvårar rovfiske av det nu aktuella slaget.

Anf. 73 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Självfallet kommer det statsråd som har ansvaret för fiskefrågor i EU att på de ministerråd och i andra kanaler som hon har tillgång till att följa upp dessa frågor.

Sverige har varit ett av de länder som hårdast har drivit frågan om att försöka förhindra utfiskningen och den rovdrift som sker på området. Därför är vi också ett av de mest aktiva länderna för att se till att få en bra kontroll.

Jag kan glädja frågeställaren med att det ansvariga statsrådet kommer att använda alla de möjligheter hon har för att få till stånd en bättre kontroll så att vi kan undvika det fusk och de felaktigheter som har funnits.

Anf. 74 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Med dessa insatser fungerar kontrollen uppenbarligen inte. Den svenska kontrollen av svenska fiskare är stenhård, och de som sköter sig får ta konsekvenserna av att torskbestånden minskar genom ständigt strängare regler och minskade kvoter. Kan EU-ministern lova mig att Sverige vid det kommande jordbruks- och fiskerådet, som är nästa vecka, kommer att ta upp frågan om att det är dags att ta i med hårdhandskarna mot svartfisket i alla medlemsländer?

Anf. 75 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är en fråga som inte är ny. Tyvärr är detta en företeelse som har funnits tidigare också. Och eftersom vi från svensk sida har varit oerhört angelägna om att få till stånd en sjyst situation för alla de aktörer som finns, det vill säga att svenska fiskare inte ska ha en sämre situation än andra länders fiskare, har vi länge bevakat just den här kon-

Etnisk diskriminering vid bostadsköp

Frågestund

Anf. 76 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Min fråga handlar om etnisk diskriminering vid köp av bostadsrätt. I min lokaltidning Mitt i Sundbyberg kunde jag i tisdags läsa om en familj, familjen Saygin. Jag kunde läsa hur de blivit stoppade som medlemmar i en bostadsrättsförening där de hade köpt bostadsrätt. Deras banklån är godkänt, och de har fasta inkomster, men de blev inte godkända som medlemmar.

Jag vill bara fråga Mona Sahlin vad hon gör för att förhindra etnisk diskriminering vid köp av bostadsrätt.

Anf. 77 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag har svårt att kommentera just det enskilda fallet, men jag vill säga så här:

Sedan en tid tillbaka ingår bostadsmarknaden i diskrimineringslagen. Det är en ganska ny lag, och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, har nu börjat få in ganska mycket anmälningar om detta. Några kommer hon nu också att driva i domstol. Jag är övertygad om att de fallen bara är en liten bråkdel av de fall som många med etnisk bakgrund upplever på bostadsmarknaden. Jag kan bara understryka att den här lagen finns.

Jag hoppas att den här familjen, om de upplever sig diskriminerade, också går till DO och anmäler det, så att vi kan få ännu fler exempel och också få anledning att pröva om lagstiftningen räcker. Gör den inte det är jag självfallet beredd att försöka vidta fler åtgärder. Men anmäl! Det är min allmänna uppmaning till alla som upplever sig diskriminerade på bostadsmarknaden.

Anf. 78 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Ja, det är inte bara bostadsrättsföreningar som diskriminerar. Det finns även mäklare som uppmanar köpare med utländsk bakgrund att satsa på vissa områden om de ska ha chans att bli godkända som medlemmar. Detta gäller inte bara bostadsrättsföreningar. Det finns även mäklare. Jag undrar bara: Vad är statsrådets budskap till mäklare som med sitt agerande förstärker den här diskrimineringen?

Anf. 79 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag har ett budskap till alla, oavsett om de är mäklare eller inte. Om man upplever att man ska ha som uppdrag att sköta något slags etnisk rensning på bostadsmarknaden är min bestämda uppmaning: Sluta! Det är icke vare sig mänskligt eller tillåtet.

Vi har inlett ett ytterligare arbete med bostadsorganisationer. Jag ska utvidga det så att även mäklare och andra intressenter tas med, så att de blir uppmärksamma på hur lagstiftningen ser ut och vilka förväntningar som samhället faktiskt har. Om man uppfyller de regler som finns ställda när det gäller till exempel inkomst och lån, som frågeställaren sade, har

icke etnisk bakgrund ett endaste dugg med detta att göra. Har det det är det diskriminering.

Det är den uppmaning jag har. Och vi tar detta också på mycket stort allvar.

Väntetider till barn- och ungdomspsykiatrin

Anf. 80 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Det finns i vårt land i dag flickor och pojkar som sitter hemma på sängkanten och skär sig, sticker sig, bränner sig med cigaretter och rispar på kroppen. De mår inte bra. De gör det här för att de har så mycket ångest.

Det är klart att det behövs många olika åtgärder för att komma till rätta med det här. En åtgärd kan vara mobbningsprogram i skolan där man kommer åt det här ordentligt. En annan är att se till att det finns möjlighet att komma till barn- och ungdomspsykiatrin i tid. I dag finns det exempel på flickor som har fått vänta i upp till ett och ett halvt år. Ett halvår till ett år är inte ovanligt.

Min fråga till statsrådet Ylva Johansson är: Vad tänker statsrådet göra för att underlätta för de barn och unga som mår så dåligt att de sitter och täljer sig själva i armarna, för att de ska få en chans att komma till barn- och ungdomspsykiatrin?

Anf. 81 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är en mycket allvarlig fråga som Magdalena Andersson tar upp. Det är naturligtvis väldigt allvarligt att det finns barn och ungdomar som mår så illa och att de också går så långt att de skadar sig själva. Jag tror att vi behöver göra åtgärder på flera områden för att komma till rätta med de här problemen.

En hel del åtgärder är redan vidtagna. Till exempel har resurserna när det gäller skolhälsovården förstärkts. Jag tror att det har varit en ökning med ungefär 30–40 % de senaste fem åren när det gäller tillgången till exempel skolkuratorer och skolsköterskor. Det är en viktig del.

Vi har satsat särskilda pengar på psykiatrin i år och förra året, totalt 700 miljoner riktade resurser för nationell utveckling och rakt ut till samverkan mellan kommuner och landsting, för att förstärka vårdinsatserna.

Vi har påbörjat ett arbete när det gäller nationella kvalitetsregister inom psykiatrin för att kunna förbättra och göra jämförelser av resultaten av olika åtgärder. Och vi kan i dag se att samtliga landsting har fått en klart förbättrad ekonomi och också en möjlighet att prioritera insatser inom psykiatrin på ett annat sätt än man har haft möjlighet till under tidigare perioder.

Anf. 82 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tror att alla är övertygade om att vi inte ska ha det så här, att det finns flickor och pojkar som går till skolan med en klump i magen eller känner att livet är så förfärande. Jag tror också att vi tycker att alla de barn och unga som har behov av att möta barn- och ungdomspsykiatrin ska ha den chansen. Det ska inte vara väntetider på sex månader, tolv månader, ett och ett halvt år. Det fungerar inte riktigt inom barn-

och ungdomspsykiatri och inte heller i kombination med vuxenpsykiatri. Det vet vi.

Psykiatriutredaren, som nu har ett arbete, har tyvärr inte i sina direktiv någonting om att se över hur det fungerar inom barn- och ungdomspsykiatri. Min uppfattning är att han naturligtvis borde ha det.

Allianspartierna vill att det ska vara en månads vårdgaranti för barn och unga när det gäller att de åtminstone ska få en bedömning och diagnos. Är statsrådet beredd att arbeta för detta?

Anf. 83 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först säga att vi nyligen har infört en vårdgaranti. Den omfattar givetvis också psykiatri. Det är ett stort åtagande för svensk sjukvård att klara av den vårdgarantin, men det ser gott ut när vi tittar runtom i landstingen när det gäller att kunna leva upp till det.

Jag tror att man behöver göra ytterligare insatser när det gäller särskilt psykiatri och inte minst barn- och ungdomspsykiatri. Jag vet också att man är medveten om detta ute i landstingen, där man har uppgiften att prioritera resurser.

Psykiatrisamordnarens uppdrag gäller hela psykiatri. Barn- och ungdomspsykiatri är på inget sätt undantagen. Man bedriver också arbete när det gäller barn- och ungdomspsykiatri.

Vi behöver också åtgärder utöver barn- och ungdomspsykiatri. Det gäller till exempel den skärpta lagstiftningen när det gäller åtgärder mot mobbning, som riksdagen tidigare har tagit ställning till. Det gäller den utredning som tittar på varför barn och ungdomar i dag mår så pass dåligt som de uppger sig göra. Det gäller de uppdrag till Socialstyrelsen som handlar om självmordsförsök och självmord bland ungdomar och hur vi ska kunna förhindra detta. Det gäller uppdrag till Socialstyrelsen som gäller medicinering av antidepressiva medel. Och så finns det en rad olika åtgärder som redan vidtas på det här området.

Buller

Anf. 84 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till samhällsbyggnadsministern, och den handlar om buller. Buller är ett av de gissel som vi har, och det är inte alldeles lätt att komma till rätta med problematiken. Det är ofta konflikter mellan dem som ska bygga bostäder och planera för det och dem som ska bygga trafikleder och planera för det.

Riksdagen har också ställt sig bakom förslaget att minska bullret med 5 % till år 2010 jämfört med 1998. Vi är nu halvvägs, och jag undrar hur det går. Har samhällsbyggnadsministern fokus inställt på att minska bullret?

Anf. 85 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Ja, självklart har jag fokus på att försöka uppfylla de krav och önskemål som riksdagen ställt sig bakom. Där finns, som sagt, frågan om buller. Det som vi nu arbetar med består egentligen av tre delar.

Prot. 2005/06:58

19 januari

Frågestund

För det första handlar det om vilka krav vi kan ställa på inomhusmiljön till exempel när vi nu ska bygga upp ett system för deklaration av byggnader. För det andra gäller det kravet på bygglov, det vill säga att ställa krav på den som bygger och planerar ett bostadsområde att använda den bästa möjliga tekniken för att så mycket som möjligt minska bullret inne i bostäderna. För det tredje handlar det om källan till bullret, vilket till stor del, precis som Rigmor Stenmark sade, rör trafiken.

Det pågår ett arbete med att titta på vägbeläggningen då det finns nya former av asfalt som bullrar mycket mindre. Det pågår också en diskussion om dubbdäckens vara eller inte vara i storstadstrafiken, och inte minst pågår det en diskussion med bilindustrin om att titta på ifall fordonen genom ny teknik kan förmås att bullra mindre.

Vi tar alltså detta på stort allvar och jobbar brett med frågorna. Jag har goda förhoppningar om att vi ska kunna åstadkomma förändringar också när det gäller buller som hälsoproblem i våra bostäder och i storstäderna.

Anf. 86 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Detta är väldigt angeläget inte minst för så att säga tredje part. Barnen väljer inte själva var eller hur de ska bo, och de blir ofta drabbade av bullret. Vi har fått redovisat att det innebär svårigheter för dem. Koncentrationen minskar och de kan inte ta till vara kunskap som de får i till exempel skolan. Här är vi inne på inomhusbullret, och jag tycker att det är oerhört viktigt att även fokusera på hälsoeffekterna av bullret.

Jag skulle vilja skicka med Mona Sahlin att inte ge efter när det nu kommer krav på speciella normer för oss som bor i storstadsområdena kontra hur det ser ut i övriga landet. Det är lika viktigt för de människor som bor i storstäderna som för andra att vara fria från bullereffekterna.

Anf. 87 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att miljön där vi bor och lever skiljer sig när det gäller bullernivån beroende på om vi bor i en storstad eller om vi bor i glesbygden. Därmed inte sagt att vi inte ska ställa krav när man bygger och bygger om att använda sig av tekniken för att i möjligaste mån få ned bullernivåerna.

Det som Rigmor Stenmark tar upp, och som jag tar med mig, handlar också om det som kan bullra inne i bostäder och hus där barn befinner sig, nämligen i barnomsorgen och i skolan. Då handlar det om miljön för barnen och de vuxna, vilken förmåga och kunskap de som arbetar inom förskolan och skolan har. Det handlar om vikten av att försöka få ned nivån på hur man pratar med varandra och vilka former man har för det.

Frågan gäller alltså inte enbart hur vi bygger eller hur mycket bilarna bullrar utan också respekten för att arbetsmiljön även för barn måste ha en tysthetsnivå så att man kan klara arbetskraven ur hälsosynpunkt. Jag tar självklart med mig även detta.

Anf. 88 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja vända mig till Lena Hallengren eftersom hon har hand om studiemedlen.

Göran Persson lovade i partiledardebatten i går att höja studiemedlen för gymnasisterna med några hundralappar, lägligt före valet. Det fläskandet inför valet var i och för sig riktigt, men det är inte det stora problemet. Det stora problemet gäller landets högskolestudenter, som varit verkliga loser under Socialdemokraternas tid vid makten. Andra grupper i samhället har kunnat se sina inkomster stiga medan studenterna bara sett kostnader och hyror stiga utan att inkomsterna följt med.

Folkpartiet vill höja studiemedlen med 400 kr per månad, och jag undrar vad regeringen är beredd att göra för att kanske bättra på sitt skamfilade rykte.

Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Fläskande ska vi väl inte hålla på med, oavsett om det är före eller efter ett val. I stället ska vi ägna oss åt väl genomtänkt politik och reformer som vi tror får de effekter som är önskvärda.

När det gäller studiehjälpen har Axel helt rätt. Precis som statsministern sade i partiledardebatten i går planeras en höjning av studiehjälpen så att den ligger på samma nivå som barnbidraget. Det är mycket positivt att vi nu har möjligheter och ekonomiskt utrymme att göra det.

Studiemedlen har faktiskt inte varit orörda utan delvis räknats upp med prisbasbeloppet. Nu inför regeringen precis i dagarna ett tilläggsbidrag till studerande med barn. Det kostar nästan en halv miljard kronor och är ett tilläggsbidrag till de studenter som har den allra tuffaste ekonomiska situationen. Det handlar om 500 kr för ett barn och nästan 800 kr för två barn, vilket jag tror är ett välkommet tillskott för många.

Regeringen har också valt att göra andra satsningar. Från och med den 1 juli i år förskjuts lånetrappan, vilket innebär att man har möjlighet att ta studielån, att studera med studiemedel, inte bara tills man fyller 50 utan ytterligare fyra år. Det tycker jag är mycket positivt.

Sedan är det naturligtvis alltid en fråga om ekonomi. Hur mycket ska vi lägga på studiemedlen kontra andra satsningar? De satsningar vi gjort på studiemedlen är, så här långt, att införa ett tilläggsbidrag till studerande med barn samt att flytta lånetrappan, vilket jag tror är välbehövda förändringar.

Anf. 90 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag tycker i alla fall att det är olyckligt att det är studenterna som dragit nitlotten under tiden med Socialdemokraterna, att de faktiskt inte kunnat följa med det övriga samhället utan hela tiden sackat efter.

Vi har i Folkpartiet fler förslag. Förutom att vi vill ge en kompensations till studenterna om 400 kr i månaden tycker vi att det är helt orimligt att straffa dem som är flitiga och klarar av att jobba samtidigt som de pluggar. Det finns nämligen en gräns som innebär att om man tjänar en del pengar på extraarbete blir man av med en del av sina studiemedel och måste betala tillbaka dem. Detta är naturligtvis helt orimligt.

Frågestund

Vi kommer att möta stora utmaningar framöver när vi går mot mer och mer globalisering. Jag tror att det är med kunskap och flit som vi kan klara av dessa utmaningar. Därför undrar jag om regeringen är beredd att ta bort gränsen för fribeloppet.

Anf. 91 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det är intressant att höra en folkpartist argumentera för att staten ska betala ut bidrag till dem som har så höga inkomster att de egentligen inte behöver bidrag. Det är precis det som det handlar om. När man har en inkomst på 200 000 kr på ett år har vi så här långt sagt att man då inte behöver något studiebidrag eller förmånligt studielån från staten. Jag är i dag inte beredd att ändra mig på den punkten.

År 2001, när vi genomförde den senaste studiestödsreformen, fördubblades fribeloppet. Det ökade från 50 000 kr till 100 000 kr. Jag ser i dag inte den som den mest angelägna reformen inom studiestödsområdet.

Vi ska också fundera över vilken situation vi sätter den enskilda i. Det är klart att det är ett väldigt krävande arbete att studera. Hur mycket man sedan klarar av att arbeta samtidigt är upp till den enskilde att bedöma, men om man klarar av att arbeta så mycket att man har en så pass hög inkomst är ett bidrag från staten kanske inte det mest lämpliga.

Arbetslösheten på Gotland

Anf. 92 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Arbetslösheten på Gotland är en av de värsta i landet. Konkurserna minskade något i övriga Sverige förra året, men på Gotland ökade de med 125 %. Det var framför allt inom turist- och besöksbranschen som motgångarna kom. Då turistbranschen är en av Gotlands viktigaste näringar är detta mycket illavarslande. Det är illa för en ö som år 2004 utnämndes till världens bästa ö.

Vanliga barnfamiljer som normalt bara har råd med camping, vandrarhem och stugbyar valde bort Gotland. År 2005 tappade campingplatserna 9,5 % av beläggningen, vandrarhemmen 23 % och stugbyarna 16 %. Samtidigt ökade beläggningen vid liknande anläggningar i övriga Sverige. Detta tycker vi är illa, och jag undrar vad Näringsdepartementet och Thomas Östros tänker göra åt det.

Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! När det gäller de specifika turistfrågorna rekommenderar jag Lars Lindén att ställa dem till turistminister Ulrica Messing.

Det är klart att Gotland och Gotlands utveckling är en angelägenhet för hela regeringen. Därför pågår nu ett mycket ambitiöst omställningsarbete för Gotland där vi breddar dess arbetsmarknad. Vi genomför satsningar på Gotland i samband med avvecklingen av försvaret, vilket ger möjligheter till en ny arbetsmarknad och nya arbetsuppgifter på Gotland.

Dessutom finns möjligheten att utveckla statlig mark och statliga innehav för att ytterligare till exempel utveckla turismverksamheten. Allt detta håller Ulrica Messing, turismminister och regionalpolitisk minister, på med. Om Lars Lindén vill diskutera det ytterligare så rekommenderar jag honom att fråga henne.

Anf. 94 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag vill ändå fråga om inte Thomas Östros tycker att det är en vettig idé att vi tittar över båtbiljettpriserna. Det är tydligen det som orsakar att svaga grupper, som inte har råd, väljer bort Gotland. Det kostar kanske 3 000 kr för en barnfamilj att åka tur och retur till Gotland. Det är värt att titta på om det är regionalpolitiskt vettigt att det ska vara så dyrt att åka de 25 milen tur och retur jämfört med att det kostar 500 kr att åka bil motsvarande sträcka.

Detta är viktigt just för turismbranschen. Det är en av världens kanske mest expansiva branscher i dag, men i Sverige är vi dåliga på turism i dag. Gotland skulle också ha nytta av att vi ändrar politiken där.

Vi föreslår från vårt parti, Kristdemokraterna, att man satsar dubbelt så mycket på marknadsföring av Sverige internationellt. Jag tycker att Thomas Östros borde ha en åsikt om det. Vore det inte vettigt att få i gång turismen även i Sverige? Vi ligger nästan sist i EU i dag.

Anf. 95 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Om det är någonting som har utvecklats väldigt starkt så är det just turismen i Sverige under senare år. Vi har fått en fin tillströmning av internationella gäster till Sverige och vi har blivit allt bättre på att erbjuda intressanta alternativ för turister på en internationell turistmarknad. Det har bland annat att göra med en stark regional satsning men det beror också på att staten är med och stöttar och bidrar.

Efter denna frågestund, där vi har fått höra varenda frågeställare från den borgerliga alliansen säga att man vill satsa ytterligare på någon ny verksamhet och någon ny utgift, så kan jag icke se någon trovärdighet alls i Kristdemokraternas satsningar.

Det är klassisk oppositionspolitik att bara säga att man satsar mer. Här handlar det om genomföra ett brett arbete där Gotland har mycket goda förutsättningar att vara en mycket stark turistregion i Sverige även i framtiden.

Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var denna frågestund avslutad och vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

5 § Ändringar i sekretesslagen

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU5

Ändringar i sekretesslagen.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 9 §.)

Prot. 2005/06:58

19 januari

Frågestund

6 § Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU10
Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Anf. 97 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Under alla mina år i konstitutionsutskottet, och de börjar bli rätt många nu, har frågan om regeringens utnämningssmakt dykt upp med jämna mellanrum. Många är bekymrade över regeringens makt över utnämningarna till högre offentliga poster och hur detta går till.

Alldeles uppenbart framgår det av regeringsformens föreskrifter att vid tillsättning av statlig tjänst ska avseende fästas bara vid sakliga grunder som förtjänst och skicklighet. Detta har regeringen proklamerat genom statsrådet Österberg själv. I sin chefspolicy har man under fjolåret proklamerat följande föresatser i denna policy. Jag vill läsa upp dem därför att jag tycker att de är bra och kloka. De lyder så här:

Vid tillsättningen av statlig tjänst ska avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Rekryteringen av myndighetschefer ska ske utifrån preciserade krav, ett brett ansökningsförfarande och ett omsorgsfullt urvalsförfarande. En skriftlig kravprofil baserad på myndigheternas nuvarande och kommande verksamhet ska alltid tas fram innan sökandet av kandidater börjar. Särskild vikt bör läggas vid ledaregenskaper och tidigare erfarenheter som chef. Ett brett sökförfarande innebär att regeringen söker kandidater även från näringsliv, kommuner och landsting. Regeringen ska sträva efter att vid utnämningen av myndighetschefer öka den etniska och kulturella mångfalden. Så långt som möjligt ska det alltid finnas både en kvinnlig och en manlig kandidat med i det slutliga urvalet. Målet är att rekrytera så kvalificerade ledare som möjligt inom statsförvaltningen. Det ska uppnås genom att ta vara på den kompetens som finns bland såväl kvinnor som män.

Detta är alltså den chefspolicy som Regeringskansliet ska tillämpa. Som jag sade så låter det bra och klokt. Det är precis så det ska gå till. Men så är det tyvärr inte i dag. Därför har jag bett riksdagens utredningstjänst att från Regeringskansliet begära fram underlaget för alla generaldirektörsutnämningar under förra året för att se om mina farhågor har besannats.

Regeringens utnämningsspolitik har utsatts för hård kritik av bland andra Inga-Britt Ahlenius, som tidigare var generaldirektör för Riksrevisionsverket och numera har ett toppjobb för FN:s revision. Inga-Britt Ahlenius har uttryckt det så här: I Sverige dyker det plötsligt upp en ny generaldirektör, och ingen har insyn i den processen. Man utkräver inte ansvar för sina politiska vänner, och man kan aldrig ställa regeringen till svars för en dålig utnämning.

Herr talman! Riksdagen har vid flera tillfällen krävt öppenhet och insyn i utnämningförfarandet. Men det sker inte i alla fall. Förvaltningspolitiken är en av de viktigaste hörnstenarna i en fungerande demokrati, och den måste naturligtvis ske i full öppenhet.

Socialdemokraterna brukar klagat över att min partikamrat Tobias Krantz tar upp frågan gång på gång här i kammaren. Det är så tröttsamt att höra honom, framhåller man. Men jag kan garantera Socialdemokraterna att detta kommer inte bara Tobias Krantz att göra, utan många av oss andra politiker kommer också att ta upp det här gång på gång med envishet till dess att vi ser att det blir en tillfredsställande ordning.

Min partikamrat och tidigare statsrådet Birgit Friggebo brukade säga att politik är att tjata, och vi kommer att fortsätta att tjata om en annan öppen form för utnämningar till offentliga tjänster tills vi är nöjda.

Men, herr talman, de myndighetschefer som utses av regeringen måste också känna att det vore mycket bättre om de tillsattes med mer öppenhet i processen. Det ökar ju deras legitimitet inför de anställda, medierna och allmänheten. Då är det helt klart varför man har fått jobbet.

KU:s majoritet hänvisar i betänkandet till den pågående Grundlagsutredningen. Den här utredningen ska bland alla sina uppgifter också komma med förslag när det gäller tillsättningsförfarandet av myndighetschefer. Socialdemokraterna menar att utredningen inte bör förekommas. Den måste få arbeta i fred och få tänka över de här frågorna. Men jag menar att det är ett väldigt konstigt resonemang. Den här utredningen ska ju pågå i flera år. Det dröjer länge innan den blir klar. Dessutom har ju utredningens ledamöter förklarat att de är väldigt angelägna om att vi ska ha en öppen debatt om bland annat de frågor som gäller utnämningsförfarandet under den tid som utredningen arbetar. Så låt oss ha den debatten!

Jag vill därför avslutningsvis undra: Om vi nu inte ska diskutera regeringens utnämningssmakt under den tid som Grundlagsutredningen pågår, ska inte regeringen då också avstå från att göra utnämningar under samma tid? Eller hur?

Anf. 98 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! I går reagerade jag på en artikel som jag fick via nätet. Där hette det: ”Erfarenhetsmässigt är inte heller konstitutionsutskottets granskning ett effektivt medel att utkräva ansvar.”

Problemet med den skrivningen är att den bygger på ett missförstånd. Per definition utkräver konstitutionsutskottet inte ansvar. Däremot gör vi en ansvarsgranskning som vi meddelar kammaren, och därmed är det slut. Utkrävandet av ansvar får andra agerande sköta. Detta skickade jag som en replik till den här artikeln. Min reaktion möttes av ett svar som inte är ovanligt i dagens mediebild av just konstitutionsutskottet, nämligen ”att granskningen har styrts mer av politisk taktik och partiomsorg än av önskan att reellt granska ansvarigheten”. Det är mediebilden.

Mer än tio års erfarenhet inifrån utskottet ger mig en annan bild. Visst finns det partipolitiskt färgande här och där, men det generella påståendet om politisk taktik och partiomsorg är baserat på en mediebild där man gärna fokuserar på det som skiljer. Men den kan svårligen föras i bevis såsom generellt påstående. Detta betänkande är ett exempel på detta. Ja, det finns en reservation till betänkandet, men samtidigt kan det visas att utskottet är enigt på flera punkter i sin kritik av hur saker och ting fungerar på andra sidan. Ett exempel är oklarheten när det gäller medel till Allmänna arvsfonden.

Herr talman! Ett annat exempel är det faktum att Regeringskansliet den senaste tioårsperioden ständigt vuxit även när det gäller antalet poli-

tiskt tillsatta tjänstemän. Utskottet konstaterar att det är svårt att få en helhetsbild av varför personalstyrkan ökar. Ökat internationellt arbete sägs vara en orsak, men när det gäller samarbetet inom EU har ju Sveriges ständiga representation i Bryssel också byggts ut ordentligt.

Herr talman! Jag tycker att det är bra att utskottet slår fast att man tänker fortsätta att följa och granska den här utvecklingen.

Herr talman! Ett tredje exempel är följetongen om hur regeringen dokumenterar styrningen av de statliga bolagen. I mer än tio år har konstitutionsutskottet påpekat vikten av rutiner som gör det möjligt att följa upp viktiga händelseförlopp och som gör det möjligt att granska vilka kontakter som funnits mellan departement och bolagsledning. Om inte KU har underlag för sin granskning och om inte Riksrevisionen har information för sin revision kan vi ju inte ta ställning till om vi har en effektiv styrning av våra statliga bolag.

Men det är tydligt att det för regeringen inte varit tillräckligt angeläget att få ordning på rutinerna. Efter konstitutionsutskottets granskning i våras ställde sig riksdagen bakom ställningstagandet att statsråden Leif Pagrotsky och Thomas Östros inte kunde undgå kritik för bristen på dokumentation av kontakterna mellan Näringsdepartementet och Vattenfall.

I det här betänkandet, herr talman, konstaterar utskottet återigen att några rutiner inte kommit i bruk som tillgodoser kravet att kunna granska regeringens agerande.

Herr talman! Det är viktigt att denna följetong får ett slut. Regeringen måste på ett bättre sätt ta till sig resultatet av konstitutionsutskottets granskningar. Jag förutsätter nämligen att regeringen är läskunnig.

Jag ska avslutningsvis uppehålla mig vid vår granskning av hur regeringen förvaltar utnämningssmakten. Det framgår av regeringsformen att vid tillsättande av statlig tjänst ska avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet även om hänsyn får tas till andra grunder så länge de är sakliga. Frågan är alltså om regeringen lever upp till denna bestämmelse. Det finns starka skäl att betvivla det.

Av utnämnda myndighetschefer som har politisk bakgrund har närmare 60 % socialdemokratisk bakgrund. Det är en överrepresentation som är så stor att den kan väcka misstanke om att inte enbart sakliga grunder vägs in i utnämningen.

Herr talman! Självklart ska politisk bakgrund inte diskvalificera någon från att utnämnas till statlig tjänst, till exempel till generaldirektör. I vissa fall kan politisk erfarenhet till och med vara särskilt värdefull för ledningen av en offentlig organisation. Vad som i sådana fall är relevant är inte vilket politiskt parti den person som utnämns har representerat, utan att han eller hon har haft vissa uppgifter i en politisk och offentlig miljö och utfört dessa på ett sådant sätt att det är meriterande för den tjänst som ska tillsättas. Om det är vi alla eniga. Men frågan är varför Socialdemokraterna är så pass överrepresenterade bland dem som har politisk bakgrund.

Statsministern har i en tidigare utfrågning av utskottet uttryckt att ”vi” har all anledning att ta vara på statssekreterare i staten. Misstanken infinner sig att den socialdemokratiska regeringen har en bevekelsegrund utöver sakliga grunder, nämligen att ta till vara sina före detta statssekreterare. Socialdemokraterna och vänsterpartisten i utskottet fortsätter

argumenteringen så att vi får en cirkelargumentering. Eftersom det är så många statssekreterare som utnämns så blir det många med en bakgrund inom Socialdemokraterna eftersom att vi haft socialdemokratiska regeringar i mer än tio år.

Nej, här behöver vi göra en markering och värna en effektiv statsförvaltning genom att betona att skickligheten ska sättas främst vid tillsättning av statlig tjänst.

Herr talman! Jag vill därför yrka bifall till reservationen, som jag hyser goda förhoppningar ska få kammarens godkännande.

Anf. 99 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det är KU:s uppdrag att granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning enligt vår regeringsform, antagen här i kammaren.

Jag vill beröra tre punkter i den granskning som vi nu har lagt på kammarens bord. Vi har en samsyn i flera av våra bedömningar, och det är bra.

Herr talman! Vi har börjat granska Regeringskansliets utveckling. Vi har gjort det under många år. I den handling som nu ligger på bordet redovisar vi perioden 1994–2004. Den visar en stadig ökning av antalet tjänstgörande i Regeringskansliet. Det är ingen nyhet för den här kammaren och ingen nyhet för konstitutionsutskottet. Den visar också att antalet politiskt tillsatta tjänstemän har ökat. Man kan konstatera att det är en entydig ökning, men det är en otvivelaktig orsak.

Ja, visst påverkar EU. Ja, det är färre ärenden som regeringen handlägger. Det är färre beslutade regeringsärenden och färre regeringsärenden som registreras. Visst är det ett ökat antal interpellationer och frågor, herr talman, vilket syns i kammarens arbete, men ändock. Vi kan konstatera att regeringen inte tydligt kan visa varför denna ökning behövt ske.

I årsredovisningen från 2004 har vi kunnat konstatera att man har utvecklat nyckeltal. Men vi konstaterar nu från utskottets sida att det inte är tillräckligt för att klargöra den tydliga ökning som varit.

Den andra punkten som jag vill beröra är regeringens styrning av statliga företag. Det är också en fråga som återkommande hamnat i KU, en fråga som nu även Riksrevisionen har uppmärksammat och som självklart också har uppmärksammat i andra sammanhang här i kammaren, i näringsutskottets arbete med mera. Här har pekats på, också från denna kammarens majoritet, att styrningen måste formas så att det blir möjligt att i efterhand granska hur det har gått till och granska regeringens agerande.

Vi noterar nu samfällt att några rutiner som tillgodoser det här kravet från riksdagens majoritet inte kommit i bruk. Jag är glad att konstitutionsutskottet nu samlat är tydligt med att det krävs en enhetlig dokumentation med möjlighet att granska i efterhand, inte den brända jordens taktik där man rensar akterna för att allt som inte utgör allmän handling ska försvinna. Akterna måste i stället omfatta material som gör vår granskning i efterhand möjlig. Här hoppas och förväntar jag mig att KU:s samlade markering i den här delen länder till efterföljd.

Herr talman! Den tredje punkten som jag vill beröra rör det uppdrag som regeringen har i regeringsformen 11 kap. 9 §, att tillsätta tjänster för myndighet som lyder under regeringen. När man tillsätter en statlig

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Granskning
av statsrådets
tjänsteutövning och
regeringsärendenas
handläggning*

tjänst, vilket har framgått tidigare, ska den beslutande bara fästa avseende vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Visst, det är möjligt att tolka, och det finns också ett utrymme att göra det, men det bör också vara möjligt att granska, i den här kammaren och för oss i KU, i efterhand. Det är viktigt för att säkerställa förtroendet, herr talman, förtroendet för att tillsättningar och utnämningar verkligen görs på de här grunderna och inte på andra bevekelsegrunder. Det är viktigt såväl för allmänheten som för den utnämnde.

KU har sökt granska, vid olika tillfällen, hur tjänstetillsättningar eller utnämningar har ägt rum. Frågan handlar således inte om politisk tillsättning eller inte utan om möjligheten att granska i efterhand. Vi har tittat på perioden 2003–2005. Här har vi konstaterat att 157 beslut om tillsättningar av myndighetschefer har gjorts. Det vi nu kan granska, herr talman, är det objektivt synliga. Vi kan se kön på den tillsatta eller utnämnda, vi kan se etnisk och kulturell bakgrund, och vi kan också se politisk bakgrund – eller annan, för den delen. Det är det som går att se. Dagens ordning leder då till att vi bara granskar just detta.

Vi har från utskottets minoritet en önskan om en ny ordning, också i avvaktan på Grundlagsutredningen, som gör det möjligt att granska grunderna för tillsättningarna och utnämningarna. Jag hoppas att kammarens majoritet här senare kommer att bejaka den reservation som jag också yrkar bifall till i avsnitt 5, som handlar just om detta att få en ny ordning när det gäller utnämningmakten, också i avvaktan på Grundlagsutredningen.

Herr talman! Av de 157 beslut som vi kan se har tagits har 37 % av de utnämnda haft politisk bakgrund. Det kan vi se. Av dem utgör 58 % personer med socialdemokratisk bakgrund. Sedan har i utskottet utspelat sig en intressant diskussion huruvida statssekreterare i en socialdemokratisk regering ska betraktas som personer med politisk bakgrund eller inte. Det är måhända en intressant frågeställning för några, men för de flesta torde det ganska klart framgå att statssekreterare i en socialdemokratisk regering har en politisk bakgrund. De är ju, näst statsråden, de styrande. Mot den bakgrunden är det rimligt att också beakta den frågan, vilket vi gör i den reservation som vi har lyft fram. Men det centrala i den är de facto, herr talman, att vi ska få möjlighet att i avvaktan på Grundlagsutredningen få en ordning till stånd även här som gör det möjligt att granska att regeringsformen efterlevs också när det gäller utnämningmakt och tillsättningar av chefer för statliga myndigheter.

Anf. 100 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Kammarkamrater! Vänner i utskottet! Engagerade samhällsmedborgare! Det här är en väldigt viktig debatt. Det är en viktig debatt därför att det här är en del av KU:s ständigt pågående granskning av regeringen. Det är kanske den delen av KU:s granskning som får minst uppmärksamhet och som i minst utsträckning når utanför det här rummet och debatteras bland medborgarna i allmänhet.

Det kanske inte är så konstigt. Det här betänkandet handlar nämligen väldigt lite om stora rubriker eller upprörda riksdagsledamöter som lämnar in KU-anmälningar. Det handlar faktiskt inte alls om KU-anmälningar. I KU:s pågående granskning ingår både att granska, gå till botten med och lyfta fram uppgifterna där det finns en misstanke om att ett fel

har begåtts då någon riksdagsledamot har lämnat in en anmälan till utskottet, och att göra en ständig granskning av det löpande arbetet i Regeringskansliet.

Båda uppgifterna är lika viktiga. Den ständiga granskningen av Regeringskansliet och av hur Regeringskansliet fungerar är ju den som kan utveckla Regeringskansliet. Tillsammans kan vi hitta en ton där riksdagen genom sin granskning hjälper till att få en så effektiv statsförvaltning som möjligt, också på regeringsnivå, så att medborgarnas skattepengar används på ett bra sätt och så att vi kanske inte behöver få så där många saker att vara upprörda över i framtiden.

Herr talman! Låt mig prata om några saker som finns i det här betänkandet. Låt mig börja med en av de mindre frågorna – åtminstone en av de mindre debatterade frågorna.

I det här betänkandet följer vi varje år upp hur Regeringskansliet fungerar som arbetsgivare. Hur står det till med jämställdheten på Regeringskansliet? Hur står det till med fördelningen av etnisk bakgrund på Regeringskansliet? Hur ser man till att människor från hela samhället får en plats i den politiska hetluft som Regeringskansliet utgör och kan vara med och påverka samhället?

Jag vill understryka en mening i utskottets eniga ställningstaganden här. ”Utskottet noterar med gillande det arbete som har inletts i fråga om avidentifierade ansökningshandlingar.” Avidentifierade ansökningshandlingar är ett sätt, som Regeringskansliet nu tagit åt sig, att få bort den etniska diskriminering som de flesta arbetsgivare i Sverige medvetet eller omedvetet sysslar med. Därför vill jag understryka detta gillande i KU:s betänkande.

Herr talman! Låt mig därefter ta upp avsnitt 3.3, som handlar om hur regeringen fungerar i förhållande till de statliga bolagen. Detta är en fråga som har återkommit i konstitutionsutskottets granskning under de år jag har varit med. Den har framför allt återkommit utifrån granskningsanmälningar som har rört hur regeringen och ansvariga statsråd har hanterat Vattenfall. Där har vi ibland hamnat i en situation där vi haft reservationer och debatt mot varandra, och sådant kan givetvis vara uppriskande. Men i det här betänkandet har vi ett enigt ställningstagande, och det är givetvis bra, för då markerar konstitutionsutskottet och riksdagen enigt vad det är man vill ska göras på regeringsnivå. Vi markerar följande: ”Utskottet erinrar inledningsvis om att utskottet sedan lång tid tillbaka och vid upprepade tillfällen har pekat på vikten av att styrningen av statligt ägda bolag sker på ett sätt som skapar möjlighet att i efterhand granska regeringens agerande. Utskottet noterar att några rutiner som tillgodoser ett sådant ändamål ännu inte har kommit i bruk på detta område.”

Herr talman! Jag vill, precis som Ingvar Svensson och flera andra tidigare, understryka att vi förutsätter att regeringen snarast efterkommer det som KU säger. Något av det viktigaste i en demokrati av Sveriges modell är att medborgarna kan följa de beslut som tas och att fattade beslut kan granskas. I takt med att alltmer av den statliga verksamheten sker i form av statligt ägda bolag är det viktigt att regeringens hantering av de statliga bolagen kan granskas i efterhand, och det är därför KU uttalar detta.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Granskning
av statsrådets
tjänsteutövning och
regeringsärendenas
handläggning*

Herr talman! Låt mig också nämna något om utnämningmakten, det enda avsnitt i det här betänkandet där KU inte är enigt. Det är enigt om många saker. Om man läser ställningstagandet är det faktiskt bara ett stycke i detta ställningstagande där KU har olika uppfattningar, och det är olika uppfattningar som har återkommit under de senaste åren.

En majoritet av riksdagen men en minoritet av KU har gång efter annan, med rätta vill jag mena, påpekat att man också måste kunna granska hur utnämningar görs. Eftersom vi inte kan granska detta på ett fullgott sätt i dag finns det ett problem med att misstankar uppstår när man tittar på statistiken. En sådan misstanke som uppstår och som är omdebatterad inte minst i medierna och samhället i stort är den att personer som har en bakgrund inom regeringspartiet har något enklare att få en utnämnd post än någon annan och att personer med politisk bakgrund får detta uppvägt något tyngre än andra kvalifikationer.

Regeringsformen är tydlig med hur det ska vara. Man ska enbart fästa vikt vid sakliga grunder, och där ska skickligheten sättas främst. Sverige ska ha de bästa ämbetsmän vi kan ha och kan få.

På grund av den misstanke som finns vill jag markera, och där har jag flera i KU med mig, att det vore bra om vi redan innan Grundlagsutredningen är färdig kan få rutiner inom Regeringskansliet som skapar bättre förutsättningar för att i efterhand kunna granska vad som har legat till grund för olika utnämningar. Därför vill jag, herr talman, yrka på godkännande av anmälan i reservationen under utskottets ställningstagande om utnämningmakten.

Vi måste kunna granska utnämningarna. För så länge vi inte kan granska utnämningarna och statistiken ser ut som den gör kommer misstankarna fortsätta att vara att regeringen fäster vikt vid annat än sakliga grunder när man gör utnämningar. Det är ett problem för förtroendet för utnämningmakten, ett problem för förtroendet för regeringen och ett problem för förtroendet för dem som blir utnämnda. Därför behövs en öppenhet, och därför bör det understrykas på detta område precis som det understryks vad gäller regeringens hantering av de statliga bolagen.

Herr talman! Ett spännande område som vi berör i det här betänkandet handlar om regelförenklingsarbetet. Också på detta område har vi kunnat komma till ett enigt ställningstagande. Det är ett intressant ställningstagande, som jag rekommenderar alla som är intresserade att läsa, som tar upp de olika ingredienser som finns i hur man ser till att förenkla regler och gör det lätt för medborgarna och kanske speciellt företagarna att verka i Sverige.

Där finns en ingrediens som vi tar upp och som man kan ta upp utifrån vitt skilda utgångspunkter men som jag vill understryka för den som vill arbeta vidare med detta. Det är det svenska EU-medlemskapet. För att regelförenklningar ska kunna gå på ett så bra sätt som möjligt krävs att man har en översikt av var beslut fattas. Genom sin extra beslutsnivå innebär EU, och också genom sin konstruktion, att det blir något svårare att få översikt över var besluten fattas. Detta bör Sverige inom EU-samarbetet på olika sätt trycka på så att medborgarna kan få en kontroll över var beslut fattas och så att regelmängden blir så liten som möjligt fast de regler som ska finnas finns där.

Som ni hör slutar det med en politisk fråga. Hur många regler ska egentligen finnas? Precis där går gränsen för vad man ska syssla med i

KU när det gäller granskningen. Vi granskar utifrån de förutsättningar som satts upp, inte utifrån de förutsättningar vi skulle vilja ha satts upp. Det kan vara svårt ibland. Ibland tycker vi kanske att den andra går lite över på det som borde vara den politiska planhalvan. Men min erfarenhet i KU är att det är ganska sällsynt och att vi alla utifrån de olika utgångspunkter vi har bara vill få fram så mycket som möjligt för att kunna granska så mycket som möjligt och få ut så mycket information som möjligt.

Anf. 101 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att säga att den reservation eller alternativa text som finns i det här betänkandet på utnämningsområdet illustrerar det som är en missuppfattning beträffande KU:s betänkanden. Riksdagen tar egentligen inte ställning till vad som framförs i betänkandet, utan det läggs till handlingarna. Vad voteringen kan komma att handla om är vilken text som ska läggas till handlingarna. Jag vill säga det för att klara ut det i det här sammanhanget, och KU kommer kanske med större spänning emotsedda betänkanden senare i vår. Det är samma förfarande vid det tillfället.

Jag hade tänkt att inleda med att säga att det faktiskt finns några positiva omdömen i det här betänkandet kring regeringen och regeringens agerande. Lennmarker tog inte ordet inledningsvis. Därför blev väl gnället och kritiken av regeringen något mindre än vad jag hade föreställt mig. Men jag ska i alla fall, herr talman, be att få läsa upp ett par rader när det gäller Regeringskansliet och personalpolitiken. ”Utskottets granskningar sedan år 1994 visar att Regeringskansliet under tidsperioden har utfört ett grundligt och metodiskt arbete med jämställdheten på ständigt nya och utökade områden.”

Jag tycker att det är bra att vi kunde enas kring detta. Det har faktiskt skett väsentliga förbättringar. Det kan fortfarande bli mycket bättre. Det är för få kvinnliga chefer i framför allt högre befattningar. Men det har skett väsentliga förändringar, och det har skett förbättringar beträffande möjligheten för barnlediga att komma tillbaka och fortsätta sin karriär, för att peka på ytterligare ett exempel.

Herr talman! När det gäller de statliga företagen har enigheten i de kritiska synpunkterna betonats, och det är ju korrekt. Jag vill bara tillfoga till detta att utskottet har informerats om att regeringen stod eller står i begrepp att utfärda föreskrifter, riktlinjer, för hur den här dokumentationen i fortsättningen ska ske. Jag vill bara understryka angelägenheten i att det kommer till stånd. Det är viktigt att vi kan dokumentera detta.

Den stora frågan, den som tilldrar sig mest uppmärksamhet, handlar väl om Regeringskansliets bemanning. Man kan när man lyssnar lite slarvigt till argumenten här tro att Regeringskansliet är bemannat med partipolitiskt tillsatta tjänstemän i allt väsentligt. Det har ökat väsentligt under den här perioden, sägs det.

Jag tycker att man ska sätta de här siffrorna i något slags relation till verkligheten. Regeringskansliet har ungefär tre och ett halvt tusen anställda, om man bortser från kommittéväsendet och annat, inklusive Utrikesdepartementet. De politiskt tillsatta befattningarna har alltså ökat från 136 till 181 – det är pressekreterare och politiskt sakkunniga i departementet – under motsvarande period. Det har alltså skett under en period

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Granskning
av statsrådets
tjänsteutövning och
regeringsärendenas
handläggning*

av fem–sex år. Under motsvarande period har antalet statsråd ökat från 17 till 22. Det drar ju med sig ett antal ytterligare tjänstemän av den här karaktären i Regeringskansliet. Det är ingen brist på krav från ledamöter i den här kammaren på ytterligare statsråd som ska bevaka barnområdet, äldreområdet och vad man nu vill ta till. Det leder ju till att detta ökar.

När det gäller utnämningmakten är det intressant att höra upprepningarna. I den så kallade reservationen, alternativa texten, finns inte mycket beskrivningar av vad man egentligen vill göra på den här punkten, när det gäller själva tillsättningsförfarandet.

Genom ett tillkännagivande som borgerligheten fick majoritet för i kammaren tillsattes Grundlagsutredningen som har till uppgift att överväga de här frågorna. Det är förvisso inte så enkelt som man vill göra gällande. Vår regeringsform bygger ju på att det är regeringen som är ansvarig inför riksdagen för myndigheterna. Det är regeringen som då rimligen också ska utse den som ska vara chef för de här olika myndigheterna. Om riksdagen skulle blandas in i den processen blandar man samman de olika rollerna.

Det finns ju ett intresse, kanske amerikanskinspirerat, av att få utskottsförhör till stånd här i riksdagen för dem som eventuellt skulle utnämnas till dessa befattningar. Man vill också ha kravspecifikationer för att kunna granska utnämningar i efterhand i utskottet. Det är naturligtvis ett intressant resonemang. Men om utskottet eller riksdagen, vem det nu blir, skulle komma fram till att regeringen har utnämnt en person som inte stämmer med kravspecifikationen, vad ska man göra då?

Grundlagsutredningen har tagit sig an denna fråga på ett mycket ordentligt sätt. Jag har med mig här i kammaren – jag ska dock inte använda materialet, eftersom det inte är tillgängligt för andra – en stor enkätundersökning som utredningen har gjort om hur det förhåller sig i en rad länder ute i Europa där vi vet att det fungerar på olika sätt. I Italien, noterade jag, ska senast 90 dagar efter det att ett regeringsskifte har ägt rum alla generaldirektörskontrakt vara upphävda och nytt folk ska in. Det är möjligen inte det vi eftersträvar i det här landet, det vill jag inte påstå, men det finns alltså en rad olika sådana här förhållanden som det kan vara intressant att studera för att se om de kan vara intressanta från svensk synpunkt.

Men som sagt: Jag blir alltid fundersam när jag hör Kerstin Lundgren och andra säga att man ska ha denna kravspecifikation och att sedan KU ett eller annat år efter det att någon blivit utnämnd till generaldirektör ska granska om detta var korrekt eller ej. Jag vet inte riktigt vilka som ställer upp som anställda i det sammanhanget.

En av ledamöterna i Grundlagskommittén, Henrik von Sydow, tänker sig i en artikel i Svenska Dagbladet, där man speglar alliansens ansträngningar att hitta rätt på detta område, att en oberoende instans ska delta i regeringens utnämningsspolitik och -process. Den oberoende instans han tänker sig – och det gäller väl alliansen också – är Riksrevisionen. Riksrevisionen skulle alltså vara med och utse de generaldirektörer som man sedan ska revidera. Något lite eftertänksamhet borde man kanske ha i de här sammanhangen.

Summan av kardemumman i denna Svenska Dagbladet-artikel, som jag läser den, är att det i alla fall är regeringen som till sist ska bestämma. Det är alltså Reinfeldt som ska bestämma om det skulle bli en borgerlig

regering. Sedan kan man ha lite olika krusiduller för att komma dit, men det är regeringen som till sist ska bestämma i denna fråga. Jag har ingen invändning emot det, men det är en rätt intressant slutsats efter mycket resonering om att det borde vara på något helt annat sätt.

Jag vill med detta föreslå att riksdagen lägger konstitutionsutskottets betänkande KU10 till handlingarna.

Anf. 102 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över att Göran Magnusson tyckte att kritiken var så mild. Jag tyckte att jag tog i riktigt ordentligt när jag kritiserade regeringens nuvarande utnämningsspolitik.

Innan jag glömmer det, herr talman, vill jag också instämma i yrkandet på godkännande av anmälan i den reservation som ligger för beslut i eftermiddag och som ju också bör samla riksdagens majoritet genom att vi tack och lov har Gustav Fridolin och Miljöpartiet med på den. Det blir väl alltså ett byte av texter där.

När det sedan gäller själva utnämningssmakten, som jag har kommit att intressera mig särskilt för och som är den kontroversiella frågan i det här sammanhanget, kan jag bara säga till Göran Magnusson att han inte alls behöver vara orolig. Den borgerliga alliansen arbetar nu med ett förslag för utnämningssmakten som kommer att innehålla tio punkter och som kommer att tillkännages i god tid före valet. Vad man då talar om är att ha en utnämningsspolitik där det ska finnas sådana här så kallade kravspecifikationer. Det ska vara öppna nomineringar och intervjuer av de tänkbara kandidaterna, och sedan ska regeringen besluta vem det ska handla om. Sedan går man till riksdagen, och där kan alltså riksdagen ha offentliga förhör av personerna i fråga. Regeringen ska också motivera varför man har valt en viss person.

Det här är *en* modell. Jag vill inte säga att det blir alliansens slutliga modell, för det känner jag inte till ordentligt.

Vad som dock förvånar mig väldigt mycket är att Göran Magnusson blev så upprörd över detta med kravspecifikation och så vidare. Jag läste ju upp vad som är regeringens chefspolicy. I stort sett det jag här talar om finns ju med i regeringens egen chefspolicy. Varför är Göran Magnusson så negativ till denna i och för sig utmärkta chefspolicy? Är det någonting som han bara har hittat på för att lugna oppositionen, eller kan Göran Magnusson inte ställa upp på det kloka som står i denna chefspolicy och som jag inledningsvis citerade?

Anf. 103 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har inga problem med kravspecifikationer. Det är klart att regeringen ska ha krav och veta vad det är för profil man vill förordna på dessa befattningar. Det är väl inte bekymret. Det som bekymrade mig var att KU ett eller annat år senare skulle ta denna kravspecifikation och granska huruvida den individ som förordnades med hjälp av den verkligen passar in på den. Det är väl där jag tycker svårigheten uppstår. Jag föreställer mig att ganska få människor kan tänkas vilja bli utsatta för detta.

Det är också en intressant synpunkt att riksdagen skulle ges en roll när det gäller tillsättningen som innebär att man godkänner generaldirektörerna. På det sättet uppstår ju svårigheter konstitutionellt för riksdagen

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Granskning
av statsrådets
tjänsteutövning och
regeringsärendenas
handläggning*

att granska regeringen. Då godkänner man ju i förväg, och regeringen kan inte utkrävas ansvar på samma sätt eftersom riksdagen är delaktig i tillsättningen. Det är dessa svårigheter som jag tycker att ni bortser ifrån.

Det är möjligt att det tiopunktsprogram som Helena Bargholtz nu läser upp går bra i alliansens arbetsgrupp, men jag undrar hur gångbart det är i Grundlagsutredningen. Där måste vi nog ta oss en mer ordentlig funderare på detta.

Sedan finns det ju en restriktion på vad man kan göra efter ett eventuellt regeringsskifte, nämligen grundlagen i sig. Den bestämmer hur det ska vara i långa stycken, så detta tycker jag i väsentlig utsträckning är ett spel för galleriet.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Helena Bargholtz eftersom jag inte vet om ordföranden i utskottet kommer att delta i detta, men jag kan ta det nästa gång.

Anf. 104 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Om igen hänvisar jag till den utmärkta chefspolicy som regeringen har och som statsrådet Österberg har skrivit. Tydligt har han inte diskuterat den med Göran Magnusson eftersom Göran Magnusson inte tycks vara införstådd med den. När det gäller just kravprofilen handlar det dock om att det ska vara en skriftlig kravprofil baserad på myndigheternas nuvarande och kommande verksamhet, och en sådan ska alltid tas fram innan sökandet av kandidater börjar. Då vet också de sökande vad det är för krav som ställs på dem. Jag tycker alltså inte att det är så märkvärdigt att göra detta.

Som jag sade vet jag ännu inte om min modell, den jag framförde här, är den som alliansen kommer att landa på, men för mig förefaller det som en riktigt bra modell – regeringen fattar beslutet men måste inför riksdagen motivera sitt ställningstagande. Jag vet inte hur införstådd Göran Magnusson är med förhållandena i Norge, men efter vad jag har inhämtat är det denna modell, den så kallade norska modellen, som man använder. Det som fungerar i Norge och i Norges storting bör väl också kunna fungera i Sveriges riksdag.

Vad som bekymrar mig, vill jag också säga, är att vi från svensk sida har anslutit oss till FN:s arbete mot korruption. Där har det från jurister, också från Inga-Britt Ahlenius, framförts att man inte i det svenska tillsättningsförfarandet i Regeringskansliet har en förutsägbarhet och en öppenhet när det gäller att utse höga statliga chefer. Detta, säger man – och det är hemskt allvarligt – är en allvarlig fråga för svensk demokrati och för tilltron till statsförvaltningen.

Jag hoppas alltså att Göran Magnusson inte ska vara så orolig för ett ändrat tillsättningsförfarande. Alla har ju något att vinna på det, inte minst de som får en tjänst och då vet att det har skett öppet och att de kan granskas. De kan också för medierna, sina anställda och allmänheten visa legitimitet, att de fått tjänsten på ett sjyst sätt.

Anf. 105 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! De som nu förordnas av regeringen har fått sina befattningar på ett sjyst sätt. Det finns inte ens från alliansens yttersta flygel något resonemang som innebär att regeringen har förbrutit sig mot grundlagen.

Man skriver att det är en överrepresentation av socialdemokrater i den minoritet av förordnanden som har partipolitisk anknytning. Överrepresentation måste ju tyda på att man har någon idé om vad som vore lagom representation för socialdemokrater i en sådan här utnämningsprocess liksom lagom representation för moderater eller allianskamrater. Det vore intressant om Helena Bargholtz ville utveckla det. Jag tycker inte att överrepresentation är bra, men vilken representation är acceptabel sett ur Helena Bargholtz synpunkt. Det vore det intressant att få reda på.

Det jag tänkte ta upp i min förra replik var att Fredrik Reinfeldt, icke obekant, kommenterade förordnandet av Bo Bylund som chef för Ams.

FR: Vi moderater har ju tidigare markerat en annan typ av inriktning på arbetet ... I ett sådant verk passar inte Bo Bylund in.

IA: Vad menar du med det? Om ni vinner valet så åker han ut?

FR: Ja, jag tycker det är mer naturligt att han då återgår till det socialdemokratiska partikansliet så som han gjorde vid förra tillfället borgerligheten vann regeringsmakten.

IA: Då är han misskrediterad bara på grund av sina partisympatier, menar du?

FR: Vi ska naturligtvis följa vad Bo Bylund gör. Men visas minsta tendens till att dölja arbetslösheten så har han naturligtvis helt försatt sina möjligheter att kunna fortsätta.

Är det de självständiga myndighetschefer som ni ska tillsätta? Bo Bylund passar inte in i riksdagens arbetsmarknadspolitiska beslut utan det ska in någon som passar in i den moderata eller folktopartistiska, alliansen håller väl ihop, uppfattningen om hur de här myndighetscheferna ska göra. De ska uppenbarligen föra regeringens politik.

Anf. 106 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Göran Magnusson har tidigare från talarstolen pläderat för värdet av att kunna granska. Kammaren ska kunna granska och konstitutionsutskottet ska kunna granska. Vi ska få ordning i hanteringen av till exempel ägarstyrningen av statliga företag, precis som vi säger att man ska kunna genomföra en meningsfull granskning i efterhand. Varför, fru talman, är det viktigare att kunna granska just ägarstyrningen av statliga företag, som ju är ett uppdrag som regeringen har fått, än att i efterhand kunna granska hur regeringen utnyttjar det uppdrag som regeringsformen ger dem när det gäller tillsättning och utnämning av statliga tjänster? Det kan jag inte utläsa av Göran Magnussons tidigare inlägg.

Vill inte Göran Magnusson ha öppenhet och möjlighet att granska i efterhand? Det handlar ju inte, fru talman, om att vi från kammarens eller konstitutionsutskottets sida ska granska tjänstemän som tillsätts utan vi ska granska grunderna för regeringens tillsättning. Det är ju det som det handlar om, att vi ska ha en möjlighet att kunna granska grunderna för regeringens tillsättning. Det gör man ju i andra sammanhang, och det borde vi också kunna klara att göra här, om det vore så att Socialdemokraterna visade något intresse för det.

Nu har de haft regeringsmakten de senaste tio–tolv åren och då är det naturligtvis viktigt att vi får en ny regering så att vi kan få en ökad öppenhet när det gäller utnämningssmakten och möjlighet för kammaren och KU att kunna granska den som alla andra punkter som vi vill kunna granska.

Anf. 107 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det jag har uppfattat av användningen av kravspecifikationerna, profilerna eller vad vi vill kalla det för, är att man ska granska huruvida den person som förordnas passar in på detta. Det är då jag funderar på om det verkligen är möjligt att meddela regeringen att utskottet kommer att anmäla till kammaren, om vi ska hålla oss inom den här granskningsmodellen, att den och den personen inte passar in på kravspecifikationen. Om det är det som Kerstin Lundgren är ute efter tycker jag fortfarande att det är märkligt.

Får jag sedan fråga alliansföreträdaren med anledning av det som jag läste upp om Reinfeldts resonemang om Bo Bylund: Delar Kerstin Lundgren Reinfeldts syn på hur man ska behandla chefstjänstemännen eller generaldirektörerna i de olika verken? Är de företrädare för regeringspolitiken eller är de det inte?

Anf. 108 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! För att i den här delen börja med att svara kan jag bara konstatera att jag inte ger mig in på att recensera Fredrik Reinfeldts resonemang i den intervjun.

Däremot har vi en konstitutionell utgångspunkt. Det vi försöker hävda, inte minst från KU:s sida, är att myndigheterna ska vara självständiga, men de ska styras tydligt. Man ska kunna granska i efterhand hur den styrningen ser ut. Det är ju det vi säger, att myndigheterna ska ha en tydlig styrning. Därvidlag har vi en del synpunkter på hur den nuvarande regeringen klarar sig. Det handlar inte bara om de statliga företagen, som det är svårt att gå in och granska.

En sak som uppenbart är svårt att kunna granska och som gör att det här blir lite mer komplicerat är att vi inte har möjligheter, fru talman, att kunna granska hur den socialdemokratiska regeringens utnämningsmakt har använts, vilka krav och profiler man har haft. Vi kan inte granska till exempel om den nuvarande regeringen har tillsatt Bo Bylund med utgångspunkten att han ska genomföra Socialdemokraternas politik, att han ska kunna genomföra saker som kanske inte går att utläsa av regleringsbrev utan har helt andra former av styrning bakom sig.

Hade vi kunnat gå in och granska, hade vi kunnat se hur tillsättningarna gått till, hade det skett i öppenhet, hade den typen av misstankar kunnat undanröjas. Därför är det för mig, fru talman, så obegripligt att Socialdemokraterna inte vill öppna upp och göra det möjligt att granska i efterhand för att undanröja de misstankar som i dag återkommande kan riktas mot nästan de enda objektiva grunder vi kan se. Politisk bakgrund är uppenbart ett av de tydligaste spåren av nuvarande utnämningsmakt.

Anf. 109 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill först konstatera att det Kerstin Lundgren nu säger inte har någon täckning i det här betänkandet. Det är ju hennes uppfattning om den förfärliga socialdemokratiska politiken och utnämningsmakten. Det är ju inte sakligt motiverat, och det finns ingen statistik eller något annat som visar att det förhåller sig på det sättet.

Menar Kerstin Lundgren med granskning i efterhand att man ska kunna avsätta en generaldirektör med hjälp av riksdagens granskning?

Sedan säger Kerstin Lundgren att myndigheterna ska vara självständiga. Därefter säger Kerstin Lundgren att myndigheterna ska styras. Hur är det egentligen? Det är kanske inte korrekt att säga, men det påminner mig om när min fru kör bilen och jag sitter bredvid och bestämmer hur det ska gå till, eller tvärtom. Någon slags ordning borde det väl ändå kunna vara i självständigheten. Om de ska styras kan de väl inte vara självständiga?

De ska faktiskt genomföra riksdagens politik. Myndigheterna är regeringens verktyg för att genomföra riksdagens politik. Då kan det väl inte vara fel att de som blir myndighetschefer faktiskt delar uppfattningen om politiken. Man kan knappast ha en myndighetschef som ska genomföra en politik som han inte tror på. Hur är filosofin egentligen?

Jag har en känsla av, fru talman, att de flesta argumenten inte utgår från en analys av de faktiska förhållandena, en analys av regeringsformen, en analys av hur förvaltningspolitiken borde vara. Det är en brist på analys och en fixering vid att en eller annan socialdemokrat får befattningar som man tycker att andra borde ha. Det är fel sak därför att det är en socialdemokratisk regering som utför den.

Anf. 110 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! När jag var ung – och det är inte så hemskt länge sedan, bara något 40-tal år – läste jag en bok som hette *21 felslut i den ekonomiska debatten*. Nu har jag upptäckt det 22:a felslutet, om jag inte hörde alldeles fel när Göran Magnusson talade tidigare. Han påstod att önskemål om nya statsrådsposter från oppositionen i den här kammaren skulle medföra ett ökat antal tjänstemän i Regeringskansliet. Det var ganska roligt!

Men det var inte därför jag begärde replik. Jag funderar på frågan om att sprida ut statssekreterare som generaldirektörer och så vidare i olika sammanhang. Det är en gammal tradition. Före 1993 gällde att om man blev statssekreterare hade man egentligen ett slags livstidsanställning. Har Socialdemokraterna inte kommit ur detta? Man gjorde en överenskommelse 1993 – tror jag – om att för dem som var statssekreterare då skulle reglerna gälla. Sedan infördes en ny regel om två års avgångsvederlag för att hitta nytt jobb. Det skulle inte vara livstidsmöjligheten. Varför sitter man från Socialdemokraternas sida fast i att statssekreterarna ska ges olika poster i statsförvaltningen när de avgår som statssekreterare?

Anf. 111 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Att ytterligare ett statsråd i regeringen skulle medföra att det behövs ytterligare en eller annan politiskt sakkunnig är rätt uppenbart för alla. Jag gissar att Alf Svensson inte var utan biträde när han var statsråd under den borgerliga regeringen – eller andra. Det där är väl inte någon ny tes. Det är mer en beskrivning av den verklighet som man kan förutse. Däremot behöver det nödvändigtvis inte finnas ett linjärt samband i saken. När vi rör oss med så små tal som 187 politiskt sakkunniga, politiska befattningshavare, i Regeringskansliet i relation till 21, 22 eller 23 statsråd tror jag att det här har relevans.

Beträffande statssekreterarna har jag inte uppfattningen att det är fråga om garanti och livstid. Vad som har sagts vid utfrågningar i utskot-

tet är att det är rimligt att man inte är statssekreterare under alltför lång tid – det är ett hårt och tufft jobb – men att statsförvaltningen också tar till vara den kompetens som finns i statssekreterargruppen. Det är det som är utgångspunkten.

I den här statistiken handlar det egentligen inte om det. Det handlar om att om man har ett regeringsinnehav under en period och lever efter den principen blir det ett antal utnämningar av politisk karaktär. Det är väl det som vi har försökt att beskriva såsom en faktor att bedöma i samband med de olika relationstalen. Längre gående är inte mitt resonemang på den punkten.

Får jag sedan på sex sekunder säga att jag håller med Ingvar Svensson i hans inledningsanförande beträffande missuppfattningen av KU:s roll och den beskrivning som Ingvar där gjorde kring hur KU arbetar och KU:s ställning. Jag vill gärna understryka att jag delar den uppfattningen.

Anf. 112 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att Göran Magnusson håller med mig.

Om nya statsrådsposter tillsätts kanske det leder till nya tjänstemän. Det intressanta och roliga var att önskemålet i kammaren om nya statsrådsposter med automatik skulle medföra en ökning av antalet tjänstemän i Regeringskansliet. Det finns varken ett linjärt eller teoretiskt samband i den delen. Det är en virtuell värld som Göran Magnusson rör sig i. Det var det som var det roliga. Jag förstod att Göran Magnusson inte uppfattade detta.

Tidigare pratade Göran Magnusson om hur det går till i andra länder. Det är en intressant diskussion. Nu finns det stora skillnader. Vi har inget *spoils system* i Sverige av till exempel amerikansk karaktär. Vi har myndigheter som givetvis bara har en viss självständighet eftersom de lyder under regeringen och ska följa de direktiv de får från regeringen. Men när vi talar om självständighet handlar det om att de inte kan styras av ministeruttalanden och ministerbeslut utan att det ska vara regeringen som helhet som ska ge instruktionerna.

Vad menade Göran Magnusson med detta? Funderar du på att vi borde ha ett *spoils system* i den svenska förvaltningen? Vad är inriktningen med att ta upp frågan?

Anf. 113 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är möjligt att jag inte hörde vad jag sade själv beträffande politiska sakkunniga och statsråd. Jag uppfattade inte det som att Ingvar Svensson möjligen missuppfattade eller missförstod. Men jag håller med Ingvar Svensson om att borgerliga önskemål i denna kammare om ytterligare statsråd är en virtuell företeelse. Det blir en virtuell företeelse. Det är vi alldeles överens om.

Sedan var det *spoils system* och annat. Det var kanske dumt att nämna det italienska. Det var så kul ur den synpunkten att Italien byter regering rätt ofta. Det är en väldig omsättning. Det måste kosta pengar i någon mening att hålla på med detta. Jag förespråkar inte det utan jag förespråkar långvariga socialdemokratiska regeringsinnehav. Då är problemet inte lika stort längre.

Fru talman! Vi ska se om vi kan lyfta den här debatten till ännu högre nivåer. Det är väl kanske inte helt lätt. Mycket har sagts.

Jag ska börja med att också understryka mitt instämmande i vad Ingvar Svensson och även Gustav Fridolin och ytterligare någon har sagt om betänkandets karaktär i dess största del, nämligen att det är ett betänkande från ett enigt utskott. Det är också ett betänkande som riktar viss kritik mot regeringen på ett antal punkter.

I fråga om biståndssamarbete med Sydafrika pekar vi på den knepighet som ligger i att myndigheter tecknar avtal med varandra och med regeringen. Vi har också synpunkter på hur beslut vad gäller medel ur Allmänna arvsfonden bör fattas på bästa sätt. Dokumentation avseende regeringens styrning av de statliga bidragen har redan nämnts. Vi förutsätter och kräver en bättre dokumentation så att granskning blir möjlig.

Nu har debatten framför allt kommit att handla om utnämningssmakten. Som har påpekats är det en fråga som har berörts en och annan gång tidigare i kammaren. Min misstanke är att detta inte är sista gången. Skälet till detta är naturligtvis att utnämningssmakten är helt central för varje regerings möjlighet att göra det den är ålagd av regeringsformen, nämligen att styra riket. Det är skälet till att oppositionen är så intresserad av hur utnämningssmakten används. Det är också skälet till att regeringen så svartsjukt bevakar och försvarar sin utnämningssmakt. Det ligger inget konstigt i detta.

Här vill jag ändå påpeka en sak. Det kanske har sagts, men för tydlighetens skull: Vi måste skilja mellan vad som är utskottets granskningsuppgift här, nämligen att granska huruvida regeringen har följt gällande reglemente när det gäller utnämningssmakten eller inte. Det är det som är vår uppgift. Sedan finns det en annan diskussion om att det borde gälla andra regler för utnämningssmakten. Det senare ligger vid sidan av KU:s bord i detta betänkande.

Nu vågar inte oppositionen riktigt säga att regeringen inte har följt reglerna. Man lutar sig mot en formulering om att enligt deras mening är överrepresentationen av utnämnda myndighetschefer med bakgrund inom regeringspartiet så stor att den kan väcka misstanke om att inte enbart sakliga grunder vägs in. Det är en väl utformad formulering för att säga något utan att riktigt säga det klart ut.

Nå. Hur ser det ut med överrepresentationen? Först och främst gäller detta bara den mindre del av utnämningarna där man kan peka på en politisk bakgrund. Vi ska väl ta siffrorna så att de kommer in i protokollet.

För den period vi har granskat, 2001–2005, är det 45 personer det handlar om. Av dessa var 26 socialdemokrater eller hade sådan bakgrund, vilket ger en siffra på 57,8 %. Det kan ju tyckas vara en överrepresentation, om man menar att riktmärket ska vara resultatet i senaste valet.

Nu ligger i detta, som har påpekats, statssekreterare. Varför bör man särbehandla dem? Det är inte därför att de har någon livstidsanställning vare sig formellt eller informellt, utan därför att statssekreterare för varje regering måste vara en av de viktigaste rekryteringsbaserna för höga chefstjänster. Där finns förhoppningsvis kompetens och erfarenhet av det slag som behövs i myndigheternas ledningar.

Nu har vi, av demokratiska skäl, haft socialdemokratiska regeringar under ett antal år. Därmed har vi också en statssekreterarkår som i väldigt stor utsträckning, för att uttrycka det milt, är socialdemokratiskt stämplat. Därav följer också att det kommer att bli en överrepresentation, om jag får använda det uttrycket, genom rekryteringen från den här gruppen av personer.

Därför är det också rimligt att se på hur den här fördelningen ser ut om vi bortser från statssekreterarna. Då får Socialdemokraterna 8 av 25, alltså 32 %, inte långt ifrån valresultatet. Ska man räkna på det sättet är det snarast märkligt hur svag kompetensen är i en del andra partier, som Vänsterpartiet och Kristdemokraterna. Man kan naturligtvis inte räkna på det sättet.

Min poäng är inte att det föreligger en exakt överensstämmelse mellan valresultat och politiska sympatier bland vissa chefer. Min poäng är att det inte går att utifrån dessa siffror visa att regeringen inte har följt reglerna. Det är ändå det som måste vara avgörande i KU:s granskning.

Slutligen – min tid håller på att rinna ut – bara några små punkter till. Det har sagts i debatten att KU inte kan granska utnämningarna. Det kan vi naturligtvis. Det finns granskningsanmälningar som ligger nu och som kommer att behandlas under våren där man vill att KU ska granska enskilda anmälningar, namngivna personer. Vi kan granska det. Vi kan se efter om det har skett enligt de regler som regeringen själv har satt upp för sitt rekryteringsarbete och i enlighet med regeringsformens bestämmelser och allt detta. Visst kan vi granska detta!

Men jag håller med om att det inte kan vara KU:s uppgift att överpröva huruvida en viss person var den som borde ha anställts eller inte. Då hamnar vi i helt orimliga konsekvenser. Vad vi ska granska är om regeringen har följt de regler som gäller för utnämningarna. Såvitt jag kan bedöma finns det ingenting som kan leda i bevis att så inte har skett. Därav mitt stöd till utskottets majoritetstext i detta avseende.

Anf. 115 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Helt kort: Mats Einarsson diskuterar oppositionens mod att säga det ena eller det andra när det gäller utnämningsmakt och citerar ur vår reservation. Jag skulle vilja veta, fru talman, om Mats Einarsson kan hävda att regeringen har utövat utnämningsmakten utifrån endast sakliga grunder och då särskilt beaktat skicklighet.

Anf. 116 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Såvitt går att utläsa ur det material som utskottet har tagit in från regeringen, de kommentarer vi har fått och det vi själva har kunnat ta reda på finns det inget som tyder på att regeringen inte har följt de regler som gäller. Det innebär naturligtvis inte att jag kan ge garantier för att så har skett i varje enskilt fall. Men så är det med alla sådana här granskningar; det är först när vi har belägg för att något felaktigt har skett som vi kan rikta kritik mot regeringen.

Jag menar alltså att det inte finns något som vare sig kan bevisa att något fel har skett eller kan göra att det finns anledning att misstänka att det inte har gått rätt till.

Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Men om det inte finns bevis för vare sig det ena eller det andra, borde det då inte vara en viktig uppgift att se om detta beror på den brända jordens taktik, att man rensar mappar och gör så att vi inte har möjlighet att granska, ungefär som vi har konstaterat är ett bekymmer när det gäller statliga företag? Borde det då inte ligga i konstitutionsutskottets intresse och i kammarens intresse att försöka åstadkomma en förbättring därvidlag, för att vi ska kunna undanröja misstankar eller undanröja den här diskussionen, komma längre och kunna granska det som man i dag säger är minnesanteckningar och inte förs in i mapparna och därför inte gör det möjligt för oss att granska?

Anf. 118 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Nu får väl Kerstin Lundgren ändå lugna sig. Nu är det tydligen så att om vi inte hittar något som tyder på att regeringen har gjort fel är detta ett bevis på att man har låtit pappersförstöraren gå på Regeringskansliet och röjt undan bevisen. Det är hypotetiskt sett tänkbart att det är på det sättet, men det är inte riktigt så vi kan arbeta i konstitutionsutskottet.

Finns det, Kerstin Lundgren, några skäl att anta att regeringen för det första har begått fel och för det andra har undanröjt bevis för dessa fel? Finns det sådana belägg eller något som tyder på detta tycker jag att utskottet bör få kännedom om det.

Anf. 119 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag tänker varken hänvisa till rysk krigslist eller till den virtuella verkligheten. Men Mats Einarsson gör sig skyldig till ett mycket stort misstag i sitt anförande. Han ifrågasätter nämligen min våghalsighet.

Han säger – någorlunda ordagrant, tror jag – att den förmodade riksdagsmajoriteten, utskottsminoriteten, inte vågar föra fram att vi menar att man har begått fel i utnämningssmakten. Han säger att vi hänger upp det på en mening som lyder så här: ”Enligt vår mening är överrepresentationen av utnämnda myndighetschefer med bakgrund inom regeringspartiet så stor att den kan väcka misstanke om att inte enbart sakliga grunder vägs in vid utnämningen.”

Jag skulle vilja pröva en annan möjlighet med Mats Einarsson. Tänk om det nu inte är så att det är vår våghalsighet som det är fel på, inte heller att vi försöker gömma oss bakom en mening, utan att vi faktiskt tycker att det är så som det står i den mening som vi har skrivit och tänker ställa oss bakom!

Vi tycker att det är ett problem att det finns en misstanke, i och med att fler socialdemokrater än personer från något annat parti utnämns till statliga tjänster. Vi tycker att det är ett problem att det finns en misstanke att utnämningssmakten utnyttjas, och därför vill vi kunna granska den. Vi har gått in och försökt granska den, förstås med förhoppningen att kunna undanröja misstanken. Jag går aldrig in i en granskning med någon annan förhoppning än att kunna visa att det missförhållande man misstänkte inte fanns, för att kunna undanröja den misstanken. Vi upptäckte att det inte gick att granska det. Det fanns ingenting att granska. Det fanns inga kravprofiler och inget annat tillgängligt material.

Därför är det just detta vi efterlyser: nya rutiner inom Regeringskansliet som skapar bättre förutsättningar för att i efterhand kunna granska vad som har legat till grund för olika utnämningar. Det är väl ändå inte ett helt orimligt krav?

Anf. 120 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, det kan nog finnas ett problem i blotta det faktum att det finns en misstanke. Men hur uppkommer denna misstanke? Jo, den uppkommer därför att Gustav Fridolin och hans vänner i alliansen säger att det finns en misstanke.

Det räcker inte att säga att här misstänker vi något och därmed har problemet uppstått. Man måste ha någon typ av belägg. Det belägg man försöker hitta är då den påstådda överrepresentationen för socialdemokrater. Jag tycker att det är ganska uppenbart att det inte kan användas som belägg för några misstankar över huvud taget.

Sedan är det en annan sak. Nu ska vi titta på hur utnämningmakten kan utformas i framtiden. Grundlagsutredningen, där jag och några andra från utskottet sitter, ska titta på den saken. Jag har definitivt inte låst mig på den punkten. Det är mycket möjligt att vi kan hitta former som bättre tillgodoser de önskemål som finns om genomlysning, öppenhet och sådana saker. Men det som vi nu granskar är om regeringen har följt de regler som nu gäller.

Anf. 121 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Det blir nästan roligare och roligare. Nu ägnar sig Einarsson åt vad man närmast kan beskriva som konstitutionell historierevisionism. Misstanken om att utnämningmakten utnyttjas ska alltså ha uppkommit genom att det har skrivits borgerliga och miljöpartistiska reservationer i konstitutionsutskottet. Det kan inte ha varit så att det fanns en misstanke om att utnämningmakten utnyttjades och att det var det som ledde till att konstitutionsutskottet började granska detta förhållande och upptäckte att det inte gick att granska.

Det är faktiskt så att jag har vänner inte bara inom alliansen som säger att man har misstankar om att utnämningmakten utnyttjas. Det finns gott om vänner inom Vänstern som hyser samma misstanke och torgför den i olika tidningsartiklar och på andra sätt. Och just på grund av att det finns en misstanke, och inte vilken misstanke som helst utan en misstanke om att regeringsformens regler inte handhas på ett korrekt sätt inom Regeringskansliet, så måste man kunna granska. Och det är rutiner som går att granska som vi efterlyser.

Fru talman! De belägg som vi har för att denna misstanke kan kvarstå och för att vi inte kan avfärda den misstanke som vi hade önskat att kunna avfärda om att regeringsformens skrivning inte handhas på rätt sätt är just de siffror som Mats Einarsson har redovisat.

Mats Einarsson säger i sitt anförande att man utifrån dessa siffror inte kan säga att regeringsformens regler inte har respekterats. Nej, det säger vi inte heller. Men man kan utifrån dessa siffror säga att det finns belägg för misstanken att regeringsformens regler inte har respekterats därför att det bland dem som har en politisk bakgrund och som blir utnämnda finns en klar överrepresentation från regeringspartiet. Och den misstanken är inte bra för förtroendet för regeringen, för förtroendet för den statliga

utnämningmakten och framför allt inte för förtroendet för dem som blir utnämnda. Av den anledningen bör man kunna granska.

Prot. 2005/06:58
19 januari

Anf. 122 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, Gustav Fridolin, det finns ingenting i dessa siffror som ger grund för den misstanken. Jag har pekat på varför man bör lyfta bort statssekreterarkretsen ur dessa beräkningar, och då försvinner denna överrepresentation helt och hållet.

Vad Fridolin sade dessförinnan – jag kommer inte ihåg den filosofiska termen för det, men det är något slags cirkelresonemang – var: Förekomsten av misstankar utgör i sig själv grund för antagandet att det finns grund för dessa misstankar.

Det är ungefär så han resonerar. Och det är inte ett giltigt sätt att föra resonemang och föra saker och ting i bevis.

Anf. 123 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Mats Einarsson är en mycket duktig analytiker. Och han har här ett formaliserat synsätt som man mycket väl kan ha i detta sammanhang. Det finns ju inga dokument att peka på, och alltså har regeringen hanterat det hela rätt.

Men jag vill ställa en lite djupare fråga. Ser inte Mats Einarsson riskerna med kombinationen av långvarigt regeringsinnehav och makten över utnämningar, där man kan utnämna de egna på myndigheter som ändå har en viss självständighet under lagar, regleringsbrev och andra instruktioner?

Det finns ett gammalt uttryck som säger att makt korrumpierar. Menar Mats Einarsson att det inte finns någon sanning bakom detta?

Anf. 124 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det skulle jag nog inte säga. Om man formulerar frågeställningen på det sätt som Ingvar Svensson gör måste man med nödvändighet hålla med. Det är självklart så att makt åtminstone *kan* korrumpiera och *riskerar* att korrumpiera. Och visst finns det alltid en risk att en regering, kanske i större utsträckning efter långt regeringsinnehav, det vet jag inte, missbrukar den makt som har lagts i dess händer. Det är därför som det är så oerhört viktigt att till exempel KU:s granskning finns och att det finns ett regelverk som är allmänt accepterat. Och även om vi kanske inte är överens om exakt vilket regelverk som ska gälla är vi i alla fall överens om att vi ska följa det regelverk som nu finns. Därför är det också viktigt att det förs en debatt. Jag är definitivt inte motståndare till att utnämningmakten debatteras. Därför är det också viktigt att vi löpande ser över formerna för utnämningmakten, vilket vi nu kommer att göra i Grundlagsutredningen. Så långt har jag inga som helst svårigheter med detta. När det gäller detta kan man givetvis inte slå sig till ro och säga att detta fungerar automatiskt. Det här kräver granskning. Visst är det så.

Anf. 125 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var jättebra att Mats Einarsson gjorde den deklarationen. Det talas ju om misstankar i reservationen. Och det finns samband

*Granskning
av statsrådets
tjänsteutövning och
regeringsärendenas
handläggning*

som ser ut som en tanke, och då skulle man möjligtvis kunna få tänka den tanken, Mats Einarsson.

Anf. 126 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Det finns samband som ser ut som en tanke. Men att de ser ut som en tanke betyder inte alltid att de är en tanke.

Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Jag begärde ordet eftersom replikskiftena är så vist ordnade att när Göran Magnusson i sin avslutande replik ställer frågor och så vidare har vi inte möjlighet att kommentera det på annat sätt än att begära ordet på nytt.

Fru talman! Visst var det en spännande interiör som vi fick från Göran Magnussons värld, både det som handlade om när han kör bil med sin fru och talar om hur det går till och det som handlade om hur styrningen i regeringen och i Regeringskansliet ser ut.

Den sista delen handlade självklart om att myndigheter har ett uppdrag att genomföra det som riksdagen och regeringen har beslutat. Det är en sak.

Men det andra, som var det intressanta, var ganska självklart och uppenbart – jag ska med spänning läsa protokollet i den delen – nämligen när Göran Magnusson konstaterar att man inte kan ha en myndighetschef, eller rättare sagt kanske han konstaterar att man bör ha en myndighetschef, som delar uppfattningen om politikens innehåll. Det innebär att det blir en diskvalificerande faktor att man inte gör det. Då kan det måhända vara skäl till att 58 % av dem som har en politisk bakgrund faktiskt har det inom socialdemokratin. De andra kanske inte delar uppfattningen om politikens innehåll och därmed diskvalificeras.

Men frågan är då om det är det som är den sakliga grunden, och om det är det som menas i fråga om regeringsformens krav på att förtjänst och skicklighet ska vara i fokus. Det bidrar dessutom till ett bekymmer. Därför att om man har den synen och har det som krav blir det naturligtvis ett bekymmer eftersom vår konstitution förutsätter möjligheten att byta regeringsmakt.

Anf. 128 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller styrning av självständiga myndigheter så finns det väl ändå en konflikt i det som Kerstin Lundgren uttrycker. Myndigheterna är självständiga. Självständighet är närmast ett absolut uttryck. Men sedan ska de också styras. Finns det inte något resonemang som ändå skulle kunna leda till att man kommer till rätta med detta missförstånd när det gäller självständighet i fråga om de svenska myndigheterna, så att vi tillsammans skulle kunna komma till rätta med detta? Ingvar Svensson var ju på väg här och sade att självständigheten sker ju i den direkta myndighetsutövningen, alltså tillämpningen av lag mot enskild. När det sedan gäller arbetsmarknadspolitik i stort, för att hålla mig till det området, är det det som riksdagen har beslutat och som regeringen sedan fattar beslut om som faktiskt gäller. Jag vidhåller nog tanken på att en myndighetschef som ogillar den politik som han är satt att genomföra ändå har svårigheter att vara där.

Men nu var inte det huvudproblemet. Utan huvudproblemet var att Fredrik Reinfeldt på alliansens vägnar ogillar den nuvarande Amschefen och anser att han inte passar in i det koncept som alliansen ska ha. Och det kunde vara intressant att höra Kerstin Lundgrens synpunkter på det.

Man kan titta på vad Henrik Sjöholm, som är Centerns representant i alliansens arbetsgrupp, säger. Han säger att det blir väldigt märkligt att ta ifrån regeringen det uppdraget, alltså utnämningmakten. Detsamma säger Gunnar Axén, Moderaternas representant, med motiveringen att det ju är regeringen som ansvarar för myndigheterna.

Det är som att läsa socialdemokratiskt principresonemang kring de här myndigheterna. Vad är det som egentligen ska ändras?

Anf. 129 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det har framgått av den hittillsvarande debatten att det inte funnits någon mening – jag tror inte ens Göran Magnusson kan läsa in en sådan i den reservation som finns – som säger att vi ska avlösa regeringen utnämningmakten. Det är inte den frågan detta handlar om. Det handlar om möjligheten att granska utnämningmakten. Det är konstitutionsutskottets uppdrag att granska. När vi inte ser att vi har den möjligheten, fru talman, vilket har framgått av flera inlägg, är det naturligt att vi försöker hitta sådana möjligheter. Men Göran Magnusson har en annan syn på detta, och det beklagar jag.

En myndighetschef som ogillar politiken är naturligtvis inte bra, men det blir ett bekymmer. Om Göran Magnusson och Göran Magnussons regering anställer myndighetschefer som bara gillar socialdemokratisk politik och det blir ett bekymmer om det kommer en annan politisk linje, då blir det ett konstitutionellt problem som det blir spännande att diskutera också i Grundlagsutredningssammanhang. Det handlar verkligen om huruvida vi ska kunna ha en utnämningmakt som fungerar på det sätt som vi hitintills har sett den fungera. Det är väl en fråga som vi i så fall får anledning att återkomma till.

Anf. 130 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det skulle bli intressant – jag hoppas att det håller sig till det virtuella planet – att se vilka myndighetschefer som Kerstin Lundgrens borgerliga regering skulle utse om kriteriet skulle vara att de i varje fall inte ska gilla den politik som förs. Det blir ganska egenartat till sist.

När det gäller att inte avlösa utnämningmakten tänker sig den här gruppen att det ska finnas ett oberoende organ som ska få inflytande över anställningsförfarandet. Det är väl tidningen som har skrivit fel, för det måste vara utnämningmakten. Det skulle kunna vara Riksrevisionen. Denna oberoende myndighet ska alltså dras in i utnämningmakten. Det är en tanke. Riksdagen skulle också med regeringens medgivande – hör: med regeringens medgivande – kunna få möjlighet att få ordna utskotts-förhör med sökande. Det är tänkbart att tvinga regeringen att redovisa sina argument och höra utskottets synpunkter innan regeringen fattar sitt beslut, säger Stefan Attefall.

Det verkar inte som om konstitutionen är någon ledstjärna i det här tänket. Det är någonting annat som är ledstjärnan i hur man egentligen tänker. Det här är väl goda exempel på att regeringen ska avlösas – avlö-

nas kanske också – utnämningssmakten; i varje fall ska den väsentligt inskränkas.

Kerstin Lundgren har ett resonemang om de socialdemokratiska utnämningarna, förhållandet till politiken och hur det fungerar. Jag kommer ofta i den här typen av debatter att tänka att ni egentligen för debatten utifrån ett teoretiskt resonemang. Det är bara socialdemokratiska regeringar som kan ha problem på den här punkten. Det förefaller dessutom som om socialdemokratiska regeringar var eviga. Ni för den konstitutionella debatten som om ni aldrig skulle komma i regeringsställning.

Anf. 131 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jo, det hoppas vi, och det jobbar vi för. Jag lovar Göran Magnusson att vi ska göra vårt bästa för att kunna byta regering. Kanske är också Göran Magnusson är beredd, eftersom han är nyfiken på hur det ska kunna gå till, att medverka till ett regeringsskifte eftersom den nuvarande regeringen uppenbarligen har ett ointresse för detta. Kanske vi kunde få möjlighet att visa hur man skulle kunna öppna utnämningssmakten, med den nuvarande regeringsformen alltjämt på plats. Det är en möjlighet för varje regering. Den hittillsvarande har visat sig inte intresserad. Men jag lovar, fru talman, att vi ska göra vårt bästa. Det är bra om Göran Magnusson, som nyfiken undrar hur detta ska kunna gå till, också hjälper till att åstadkomma ett sådant skifte.

Anf. 132 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag tror inte att det är särskilt lätt, Mats Einarsson, att få fram något skriftligt underlag. Det är omvittnat så att det inte finns några formella papper och arbetsanteckningar när det gäller anställning av de högre myndighetscheferna. Det är därför som jag hos riksdagens utredningstjänst har begärt att, om möjligt, få fram underlaget. Annars är det väl som Mats Einarsson befärar, att man har börjat tugga papperen.

Jag vill också säga att det vore intressant vad gäller utnämningar att se på kommuner och landsting, där man tack och lov skiftar majoriteter rätt frekvent, inte minst här i Stockholmsområdet. Det går bra att ha kvar förvaltningschefer trots att de kanske inte till fullo delar den nya majoritetens värderingar. Det är sunt att man byter majoritet då och då. Det ger också förvaltningscheferna en friare ställning i förhållande till den beslutande makten.

Slutligen, fru talman, vill jag säga ett par ord om jämställdheten. Visst är det bra att jämställdheten bland myndighetschefer och utlandschefer ökar. Där har KU varit väldigt pådrivande. Vi har alltid tagit upp den frågan. Men det handlar inte bara om höga tjänster. Det handlar också om löner. Hur ser det ut mellan män och kvinnor där? Vi vet att kvinnorna fortfarande tyvärr tjänar sämre än män på många poster.

Anf. 133 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag vill bara säga till Kerstin Lundgren och till kamraterna i alliansen att jag ska göra mitt bästa för att det ska finnas en s-regering även efter valet.

7 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

*Justitieombuds-
männens ämbets-
berättelse*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU13

Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2005/06:JO1).

Anf. 134 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Fru talman! Det förra var ett nästan enigt KU-betänkande, men det hindrade oss inte från att debattera i en och en halv timme. Nu kommer vi till nästa betänkande där vi är ännu mer eniga. Det är ett ännu tunnare betänkande.

Det är ett ganska märkligt ärende. Det är sex sidor i vårt betänkande, som baseras på en rapport på 600 sidor från Justitieombudsmannen. Vi som utskott är i det här sammanhanget mycket angelägna om att faktiskt mera ägna oss åt *promotion* för att sälja boken, inte för att boken i sig är alldeles läsvärd – den kanske borde komma ut i pocket så att det var lättare att ta den med sig på tåget. Men den representerar en svensk tradition som är månghundraårig och som talar för det arbetssätt vi har och som innebär att en granskning av myndighetsutövningen sker fortlöpande. Där gör JO, som är normbildande och modellbildande för hela världen, ett fantastiskt arbete.

Mina argument kring detta handlar inte om att rapportera något av det som JO rapporterar om, men jag har en önskning så här veckorna efter jul: När nästa års rapport kommer hoppas jag att alla riksdagsledamöter kastar sig över den, läser det som berör deras egen kommun eller egna utskott och att utskotten jobbar mer med JO:s rapport. Det här är en uppföljning som innebär ett lärande, samtidigt som det också sätter fokus på en lång rad viktiga frågor. Det arbetet bör ske i kommuner och landsting, här i riksdagen och också där på andra sidan vattnet.

Fru talman! Mitt inlägg var kort med en argumentering för den svenska JO-modellen.

Anf. 135 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Det är riktigt som Pär Axel sade, att det är konstitutionsutskottets tunnaste betänkande, men det bygger på en väldigt tjock vit bok som är innehållsrik och som är intressant läsning. Den är mycket riktigt inbunden, vilket kanske gör att den hamnar i bokhyllan – vad vet jag.

Titeln på boken är i alla fall *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*. Författare är de fyra justieombudsmännen Mats Melin, Kerstin André, Nils Olov Berggren och Cecilia Nordenfeldt. Om detta hade varit en så kallad vanlig bok hade jag troligtvis efter en sådan här inledning nu gått över till att recensera boken, men det ska jag inte göra för det är inte någon bokrecension som jag ska ägna mig åt. Men man kan ju förstås fundera över om det är utseendet, att den är tjock och inbunden, och titeln på boken som gör att den får så väldigt liten uppmärksamhet. Kanske en fångande titel skulle göra den till en riksdagens kioskvältare, vad vet jag?

En sak är i alla fall helt klar, och det är att den förtjänar, precis som Pär Axel sade, mer uppmärksamhet än den får i dag. Det är också därför som jag står här i talarstolen i dag, för att på mitt sätt markera att det här är en väldigt viktig berättelse. Jag ser verkligen fram emot en offentlig presentation av denna tjocka och innehållsrika berättelse och hoppas att vi kan leva upp till det nästa år, för vi har faktiskt pratat om det i ett par år nu.

Att klaga hos Justitieombudsmannen eller Riksdagens ombudsmän, som de ju officiellt heter, kan alla göra som anser att de själva eller någon annan har blivit felaktigt eller orättvist behandlad av en myndighet eller en tjänsteman vid en myndighet inom den statliga eller den kommunala sektorn. Så står det på JO:s egen hemsida.

Klagas gör det, och klagomålen fortsätter att öka. Under perioden 1 juli 2004–30 juni 2005 hade det lämnats in 5 430 klagomål. Det är en ökning med 9 % jämfört med perioden före. Det stora antalet klagomål och ärenden att utreda har inneburit att JO inte alls hinner göra så många inspektioner som de skulle önska göra. Deras önskan är att göra ett 60-tal inspektioner. Nu är antalet nere i 30, så det är hälften så många som JO själva skulle vilja göra. Man har fått skära ned med 13 inspektioner sedan föregående period.

När Justitieombudsmännen föredrog ämbetsberättelsen inför konstitutionsutskottet visade de på två vägar att hantera problemet. Den ena vägen är att rationalisera ärendenas handläggning och den andra vägen är att öka de personella resurserna. Det är någonting som jag tror att vi verkligen måste fundera över och komma tillbaka till. Jag menar att det är i allra högsta grad önskvärt att Justitieombudsmännen kan göra inspektioner eftersom inspektionerna ger en så fylld information till riksdagens ledamöter.

Jag vill liksom förra året avsluta med att rekommendera alla riksdagsledamöter att läsa *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse* eftersom den är så väldigt innehållsrik.

Post- och kassaservice

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

8 § Post- och kassaservice

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2005/06:TU3
Post- och kassaservice.

Anf. 136 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Trafikutskottet ska nu debattera ett så kallat utskottsbetänkande som inte är någon regeringsproposition utan behandlar 31 olika motionsförslag från riksdagsledamöter som har lagts under de allmänna motionstiderna 2004 och 2005. Det handlar bland annat om post- och kassaservice, som ju har debatterats flitigt både här i riksdagen och i den allmänna debatten under flera år.

Eftersom regeringen nyligen har låtit utreda frågan om post- och kassaservice i landet och nu bereder ärendet inom Regeringskansliet, vill

inte utskottsmajoriteten ta ställning i den här frågan innan beredningsarbetet är avslutat. Utskottet utgår från att regeringen efter beredningsarbetet kommer med förslag som leder till att man även fortsättningsvis tryggar en väl fungerande postmarknad med effektiva posttjänster som är tillgängliga för alla och med en servicenivå som motsvarar användarnas behov. Därför avstyrker utskottsmajoriteten motionsförslagen som rör frågan om kassaservice. Bakom beslutet står Socialdemokraterna och Miljöpartiet, medan övriga partier reserverar sig mot olika delar i förslaget till förmån för sina respektive motioner.

En annan fråga som behandlas i utskottsbetänkandet är prisregleringen inom postområdet. I den frågan skär åsiktsskillnaderna på ett annat sätt mellan partierna. Majoriteten i utskottet föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande om att förändringar av prisregleringen inom postområdet bör bli föremål för riksdagens prövning. Mot det beslutet reserverar sig Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

För övrigt behandlas i betänkandet också frågor om bland annat samdistribution av post och tidningar, tillgängligheten vid postens serviceställen och ett gemensamt nordiskt porto.

Sammanlagt har det till betänkandet lagts elva reservationer.

Anf. 137 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Vi ska nu, som Hasse Stenberg precis berättade, diskutera Posten och Postens olika delar. På sitt sätt är Posten och Postens verksamhet något som inte är särskilt trevligt att titta på jämfört med hur vi i vårt utskott normalt sett brukar kunna titta på verksamheter. Verksamheter i vårt utskott brukar öka. Det är snarare så att vi inte hinner med att bygga ut, förbättra och förändra i den takt som det borde vara. Situationen är att post- och paketverksamheten minskar. Också kassaservicen minskar. Här måste man naturligtvis ha ett annat angreppssätt när man diskuterar postfrågor.

Till att börja med minskar kassaservicen vad gäller transaktioner med 19 % per år. Minskningen är naturligtvis inte jämnt fördelad över hela landet, utan det är en minskning fördelad på en del orter, framför allt storstäder, även om det finns ett behov av kassaservice även i storstäderna.

Därför är det viktigt att man uppfyller den del som finns i lagstiftningen, att kassaservice ska man ha där det är kommersiellt möjligt. Jag vill här slå fast att det är viktigt att man har en kassaservice i hela landet och att den ska fortsätta att finnas på något sätt. Det finns anledning att fortsätta bereda den här frågan ytterligare. Den är ännu inte färdigberedd.

Jag vill också peka på en särskild del som det inte står så mycket om i betänkandet, nämligen det problem som det innebär när verksamhet minskar på det sätt som kassaservices verksamhet gör. Kassaservicen minskar olika mycket i olika delar av landet. När den minskar behövs det ju inte så mycket personal. På många håll i vårt land innebär det att behovet av personal minskar och att personal på olika sätt måste tas bort från sina arbeten. Det har gjort att man känner att man har en liten motivation för att fortsätta inom Svensk Kassaservice.

Jag vill också peka på att Moderaterna vill ta bort hela det stöd som ges till framför allt lantbrevbärreriet och Svensk Kassaservice, samtidigt som Vänsterpartiet tror att man kan ha allting kvar. Båda synsätten är

enligt vårt sätt att se det ganska felaktiga. Vi tycker att det ska finnas en service i hela landet, men man måste också kunna betala lite grann för den.

Postens verksamhet när det gäller brev och paket är i dag utsatt för konkurrens, inte av framför allt andra postföretag utan i första hand i form av ny teknik som e-mejl och kommunikation på annat sätt. Den här konkurrensen gäller framför allt på företagssidan.

Om man inte hade den så kallade oadresserade reklamen skulle situationen vara ganska prekär. Postmängden minskar med 7 % om året.

Vår uppfattning är att det ska finnas en god postservice över hela landet. Därför betonar vi i betänkandet att det är orimligt att flytta postlådor flera kilometer för att kunna hantera postmängden på ett bättre sätt. Vi menar att det inte överensstämmer med målet att det ska finnas en bra postservice över hela landet.

De tillämpningsregler som tillsynsmyndigheten Post- och telestyrelsen har för detta är desamma som har gällt sedan 1960-talet. Därför är det kanske inte orimligt att se över reglerna för hur tillsynen över Postens verksamhet ska vara över hela landet.

Utskottet är i huvudsak överens om många frågor när det gäller Posten. När det gäller en fråga finns det dock en annan majoritet. Det gäller prisregleringen.

Vi menar från socialdemokratiskt håll att det finns flera frågor att överväga när det gäller postverksamheten. Det gäller den postala infrastrukturen som postnummersystem, postboxanläggningar, adressändringar och eftersändningar. Det gäller också utdelningsservice, övernattbefordran och naturligtvis pristaket.

Av någon outgrundlig anledning väljer man att lyfta upp prisregleringen som det enda man vill ge ett tillkännagivande om. Det ser jag som ganska konstigt i detta sammanhang.

Vi kan också se att det finns problem med den nuvarande prisregleringen. Men man måste göra en total bedömning av hela Posten och inte bara ta upp frågan om prisregleringen. Jag menar att Miljöpartiet och de borgerliga partierna har lyssnat mer på Posten AB och mindre på att man ska ha en bra postservice över hela landet. Jag är mycket tveksam till att man har gjort på det här sättet. Jag menar att detta inte gynnar Posten i framtiden.

Jag vill kommentera ett par reservationer.

Reservation nr 2 tar upp frågan om hämta-lämna-servicen i glesbygd. Utskottet betonar ju i betänkandet att det är ett sätt som utskottet inte kan acceptera. Vi tycker därför att reservationen är något konstig.

I reservation nr 6 från Miljöpartiet kräver man att övernattbefordran slopas. Det är intressant. Hur ska man kunna göra en total bedömning när man petar i den ena detaljen efter den andra och inte gör en totalbedömning av alla frågor som rör postverksamheten?

Jag kan tycka att det kan finnas en poäng med att ha samdistribution med tidningar och tidskrifter. Men man måste göra en bedömning av hela postverksamheten. Det är därför man har låtit utreda postverksamheten. Även det bereds inom Regeringskansliet. Det kommer en proposition om det så småningom.

Därför efterlyser jag en helhetsbedömning av Postens verksamhet.
(forts. 10 §)

Kammaren beslutade kl. 16.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU5 Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor

Punkt 4 (Barnkonsekvensanalyser)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

231 för utskottet

42 för res. 3

1 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 37 fp, 26 kd, 22 v, 17 c, 15 mp, 1 -

För res. 3: 42 m

Avstod: 1 v

Frånvarande: 31 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Barnbilaga till statsbudgeten)

1. utskottet

2. res. 4 (v, mp)

Votering:

235 för utskottet

39 för res. 4

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 42 m, 37 fp, 26 kd, 17 c

För res. 4: 23 v, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 31 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Punkt 6 (Barnombud och barnbalk, m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

196 för utskottet

38 för res. 5

38 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 41 m, 25 kd, 17 c, 2 mp

För res. 5: 1 m, 37 fp

Avstod: 1 kd, 23 v, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 33 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Punkt 7 (Införlivande av barnkonventionen i svensk lag)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

191 för utskottet

39 för res. 8

42 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 41 m, 37 fp

För res. 8: 23 v, 15 mp, 1 -

Avstod: 25 kd, 17 c

Frånvarande: 31 s, 14 m, 11 fp, 8 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Punkt 12 (Alkohol- och narkotikarelaterade fosterskador)

1. utskottet

2. res. 13 (kd)

Votering:

244 för utskottet

25 för res. 13

5 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 42 m, 36 fp, 23 v, 17 c, 14 mp

För res. 13: 25 kd

Avstod: 1 s, 1 fp, 1 kd, 1 mp, 1 -

Frånvarande: 31 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Johan Löfstrand (s) och Karin Granbom (fp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 15 (Förebyggande arbete kring utsatta barn)

1. utskottet
2. res. 16 (fp, kd)

Votering:

160 för utskottet

63 för res. 16

51 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 1 kd, 23 v, 16 c, 6 mp, 1 -

För res. 16: 37 fp, 25 kd, 1 c

Avstod: 42 m, 9 mp

Frånvarande: 31 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Prot. 2005/06:58

19 januari

Punkt 16 (Barn med missbrukande, kriminella eller psykiskt sjuka föräldrar)

1. utskottet

2. res. 17 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

123 för res. 17

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 23 v, 14 mp, 1 -

För res. 17: 42 m, 37 fp, 26 kd, 17 c, 1 mp

Frånvarande: 31 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Punkt 19 (Ekonomiskt utsatta barn)

1. utskottet

2. res. 23 (v)

Votering:

127 för utskottet

25 för res. 23

120 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 1 v, 1 c, 11 mp, 1 -

För res. 23: 22 v, 3 mp

Avstod: 42 m, 36 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 31 s, 13 m, 12 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 3 mp, 1 -

Rolf Olsson (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Ändringar i sekretesslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsändamålets handläggning

Utnämningssamheten (avsnitt 5)

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

132 för utskottet

137 för res.

80 frånvarande

Kammaren godkände anmälan i res.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 1 kd, 23 v

För res.: 42 m, 37 fp, 25 kd, 17 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 36 s, 13 m, 11 fp, 7 kd, 5 v, 5 c, 2 mp, 1 -

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

KU13 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

Post- och kassaservice

10 § (forts. från 8 §) Post- och kassaservice (forts. TU3)

Anf. 138 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till den gemensamma moderat- och folkpartireservationen, nr 1, under punkten Ansvar för post- och kassaservice.

Post- och kassaområdet har diskuterats och utretts länge men ännu inte funnit sin slutgiltiga lösning eller utformning. Postmarknaden har avreglerats och alltmer utsatts för konkurrens under de senaste åren. Det finns flera företag som verkar inom sektorn paket- och affärspost, och det är viktigt att Posten inte utnyttjar sin dominerande ställning och genom bland annat prissättning konkurrerar ut andra bolag.

Redan 2003 tillsattes en utredning, som lämnade sitt slutbetänkande i januari 2005. Ännu har inte regeringen kommit med någon proposition, trots att man flera gånger ställt i utsikt att man ska komma med ett förslag. Posten AB väntar, och vi i riksdagen väntar.

Fru talman! Vi måste få en lösning så att bland annat kassaservicen kan skötas på ett effektivt och rationellt sätt. Kravet att tillhandahålla kassaservice är rimligt, men det är långt ifrån givet vare sig att det är Posten AB som ska tillhandahålla tjänsten eller hur kassatjänsten ska utformas. Det finns enligt min mening möjligheter att utforma olika lösningar beroende på lokalisering och efterfrågan. Möjligheten att tillhandahålla begränsad kassatjänst också på mindre orter finns säkert hos andra aktörer än Posten AB. Ett grundläggande krav måste därför vara att kraven på kassaservice definieras ordentligt, att korrekta anbudshandlingar upprättas och att upphandling av tjänsten sker med iakttagande av de regler som gäller för offentlig upphandling enligt svensk lag.

Posten har ett lagstadgat krav på övernattbefordran av brev. Detta krav ger betydande merkostnader. Tiderna har förändrats, och människor har andra kommunikationsmedel att tillgå i dag. Det fanns motiv till en

sådan bestämmelse innan Internet och e-post fanns. Det finns därför skäl att överväga om detta krav ska kvarstå.

Postens prissättning på enstaka försändelser är i dag reglerad. Posten har vid flera tillfällen begärt hos regeringen att få höja priset. Man hänvisar till att kostnaderna har ökat mer än konsumentprisindex. En majoritet i utskottet bestående av Miljöpartiet och den borgerliga alliansen anser att det inte finns skäl till att tillåta en ytterligare prisökning utöver den allmänna prisnivå som finns i det pristak som gäller i dag eftersom Posten har så gott som monopol på denna typ av brevfrösendelser. Vi anser därefter att en eventuell revidering av pristaket bör förankras här i riksdagen.

Moderaterna stöder också Folkpartiets motion om att regeringen bör verka för att länderna inom EU avreglerar sina postmarknader. I dag kan till exempel en monopolist i ett annat EU-land gå in och ta andelar på den svenska marknaden och på det sättet rubba konkurrensvillkoren. Svenska postföretag har inte denna möjlighet i andra länder.

Till sist, fru talman, vill jag kommentera Börje Vestlunds uppgifter här om att Moderaterna inte stöder Svensk Kassaservice. Vi har alltså inte anslagit 400 miljoner som vissa andra partier har gjort, men det beror på att Posten aldrig har redovisat de kostnader man har för Svensk Kassaservice. Det är omöjligt för oss här i riksdagen, tycker vi, att ta ställning till hur mycket Posten ska ha eftersom vi inte har en aning om vad det kostar. Det är skälet till att Moderaterna inte har angivit någon summa just för den kostnadsposten.

Anf. 139 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Läser man den reservation som Björn Hamilton yrkar bifall till ser man att den i princip innehåller följande: Man ska följa postlagen, och man ska se till att postlokaler är anpassade till funktionshindrade. Ja, det var ju en innovation som heter duga! Är det någon som inte skulle stå bakom ett sådant påstående? Det är väl helt okej att yrka bifall till det, men det är väl inte precis att i någon mening avvika från vad majoriteten står för.

Jag tycker att det finns en del i Björn Hamiltons anförande som är värdefullt, bland annat detta med övernattbefordran. Det kanske vi måste diskutera. Jag delar den uppfattningen. Jag håller också med om att man i EU måste fundera på hur man ska hantera det nya postdirektivet. Det finns det också anledning att göra.

Ändå är det så, Björn Hamilton, att ni har gått med på just en liten detalj – visserligen en som sticker i ögonen på Posten AB ganska mycket – nämligen detta med prisregleringen. Där är ni beredda att gå före. Av vilken anledning då? Är inte Björn Hamilton intresserad av att se Posten som en helhet? Nej, man ska ta de här små detaljerna så att man inte får helheten. Finns det inte anledning att titta på detta som en helhet – den postala infrastrukturen, hanteringen av avregleringen av monopolställningen, prisregleringen och inte minst övernattbefordran? Bör man inte ta detta som en helhet i stället för att lyfta ut en liten del? Är inte detta bara ett sätt att obstruera för att i det här sammanhanget vinna över Socialdemokraterna?

Anf. 140 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Det gläder mig naturligtvis att Börje Vestlund och jag har en hel del gemensamma uppfattningar vad gäller Posten och dess verksamhet, bland annat övernattbefordran av brev. Det ska bli intressant att föra diskussionen om de sakerna om de så småningom kan komma upp.

Vad gäller prisregleringen är det klart att det kan vara vettigt att ta ett helhetsgrepp över Posten. Samtidigt är prisreglering en sak som är aktuell just nu eftersom Posten ständigt hävdar att man vill höja portot för de enskilda försändelserna. Där har Posten ett absolut monopol.

Jag tycker, utifrån min politiska uppfattning, att det i en monopolsituation finns skäl för att politiker går in och reglerar avgifter. Den uppfattningen tror jag att Börje Vestlund i grunden egentligen delar. Det finns alltså ingen konkurrens. Det finns inga krafter som verkar för att man ska hålla nere kostnaderna eftersom Posten har en monopolsituation. Därför måste vi fundera över hur mycket Posten kan få ta ut för enskilda brev.

Sedan finns ju risken, om nu Posten får höja avgifterna som man vill, att man korssubventionerar, alltså för över pengarna till den konkurrensutsatta marknaden, nämligen företagspost, sänker priserna där och finansierar det med höga portokostnader. På det sättet slår man ut den marknad och de företag som finns för affärspost eller paket. Det tycker jag är en uppenbar risk med det här. Det är därför vi har gått i bräsch för detta.

Anf. 141 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det är ju just av den anledningen som jag upprörs över det här. Man tar den här lilla, lilla delen som handlar om prisregleringen för att springa Posten AB:s ärenden, inte för att hitta en lösning på postmarknaden.

Jo, det är sant att det är den här delen som man har monopol på. Det är också den lilla delen av Postens verksamhet där huvuddelen består av de 4 % av postförsändelserna som hushållen representerar. Det är det man vill kasta sig över, det som direkt drabbar människor ute i vårt land. Det är det som man först och främst vill lägga an på, inte att hitta en lösning för helheten. Det är det jag är förvånad över att man ställer upp på från Moderaternas sida.

Anf. 142 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Vi ska säkert komma tillbaka och diskutera helheten. Det är inte det. Jag förstår inte vad Börje Vestlund menar med att vi skulle springa Postens ärenden. Det är tvärtom så att vi ser till att den enskilda medborgaren inte får för högt porto på en marknad där det inte finns konkurrens, där Posten i princip kan bestämma själv vad man ska ta ut för priser. Det är det som jag tycker är det viktiga. Det är ingen liten småsak i det hela. Det är en väsentlig sak för många av våra medborgare att man även i fortsättningen ska kunna skicka brev till ett rimligt pris. Jag förstår inte riktigt vad Börje Vestlund menade.

Anf. 143 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Fru talman! Inledningsvis skulle jag vilja yrka bifall till Folkpartiets reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till nr 1.

En konkurrensutsatt marknad är det bästa receptet för god effektivitet, bra service och låga priser. Postmarknaden har alltmer utsatts för konkurrens, och aktörer som delar ut post finns på flera orter. Det är inte bara Posten AB.

Men takten i konkurrensutbyggnaden är långsam, fortfarande är Posten AB den absolut största aktören. Det är angeläget att inte den dominerande ställning som innehas av Posten AB utnyttjas för priskrig och en osund prissättning med konkurrenterna, utan att en sund miljö för detta kan få konkurrensen att medföra stimulans i framtiden för alla företag på postmarknaden och därmed ge en bättre service, bland annat med brevlådor där man vill ha dem, både på landsbygd och i hyreshus.

En kritik som riktats mot den service som ges på de av posten kontrakterade utlämningsställena gäller tillgänglighet för funktionshindrade. Enligt vad vi erfar är den tillgängligheten på väg att bli bättre över landet, men det är angeläget att man i kommande upphandlingar med nya entreprenörer på området också förvissar sig om denna tillgänglighet i förväg. Även postlådors placering och tillgänglighet bör med detta perspektiv ses över för att underlätta.

I övrigt är den förändring som gjorts med serviceställen i butiker och med andra entreprenörer, efter vissa initiala igångkörningsproblem, av godo för konsumenterna. En kraftigt ökad tillgänglighet i tid och närhet ger en ökad servicegrad för dem som har behov av dessa tjänster.

En av de uppgifter som vi också diskuterar i dag, och som ålagts Posten AB, är kassaservice. Den utredning som sett över betaltjänster föreslår att Posten befrias från sitt ansvar för denna tjänst och att tjänsten upphandlas.

En upphandling skulle kunna ge andra aktörer, som kanske redan i dag tillhandahåller finansiella tjänster, bättre förutsättningar att driva tjänsten på ett effektivare och mer lönsamt sätt. En annan driftsform för dessa tjänster innebär ju inte att staten tar sin hand ifrån de krav som man anser ska finnas för att ge en god möjlighet för medborgarna till betaltjänster. En upphandling skulle också, teoretiskt sett, kunna leda till att Posten AB får möjlighet att driva denna verksamhet vidare på ett annat sätt, eftersom de också har möjlighet att bjuda på uppdraget vid upphandlingen.

Jag vill också kommentera två saker ur Vänsterpartiets reservation. Vi håller med om att det är olyckligt att beslutet om kassatjänster drar ut på tiden för den personals skull som nu lider av att inte känna till sin framtid. Vi hoppas på snabbare handläggning av sådana frågor i framtiden, för att inte dra ut på lidandet.

Det andra jag vill instämma i är att det inte får vara ett självändamål, som Vänsterpartiet skriver i sin reservation, med ökad konkurrens. Men jag tycker att det fina i kråksången just är att konkurrensen ger en möjlighet att se över den egna verksamheten och effektivisera, i stället för att sitta i orubbat bo och makligt ta dagen som den kommer. Att känna flåset i nacken stimulerar en företagsledning och är till gagn för konsumenten.

Att man i sin reservation dessutom tar upp att det måste bli rättvisa spelregler på en konkurrensutsatt marknad stöder vi till fullo.

Till sist vill jag slå ett slag för det nordiska samarbetet. Vi vill ha en integrering med våra nordiska grannländer i många frågor. Det räcker inte med stolta paroller och stora ord.

Prot. 2005/06:58
19 januari

Post- och kassaservice

Ett gemensamt nordiskt porto skulle underlätta, då det ibland är svårt att förstå att det ska kosta mycket mer att sända ett brev från Malmö över Öresundsbron till Köpenhamn än vad det kostar att sända det från Malmö till Pajala, 1 717 kilometer längre bort. Att arbeta för denna fråga tillför en viktig dimension i det nordiska samarbetet, då det blir allt vanligare med familj och släkt på vardera sidan en av dessa nationsgränser.

Fru talman! Med detta avslutar jag mitt inlägg.

Anf. 144 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Det är förvisso så att utskottets majoritet har ställt sig förhållandevis positiv till den motion som vi kristdemokrater har väckt om att vi inte kan acceptera problemen där Posten, av besparingsskäl, flyttar postlådor flera kilometer bort från bostaden och i stället erbjuder hämta-lämna-service. Det kan handla om 20 000–30 000 kr per år. Vi ser också att utskottet och dess majoritet har skrivit att det är orimligt, och man erkänner att detta inte är en god postservice över hela landet.

Men man tillstyrker inte vår reservation. Man kan heller inte gå med på att kvalitetssäkra produktionsutvecklingen med tydliga krav. Vi har också i vår reservation föreslagit att PTS riktlinjer ska ses över för att förhindra försämringen av postservicen i glesbygd. Här tycker majoriteten att det räcker att statsrådet följer frågan – visserligen mycket noggrant. Vi är inte nöjda med det. Vi vill gå längre. Tillsammans med Centern har vi reserverat oss för tydliga krav på kvalitetssäkringen och för en översyn av PTS riktlinjer.

Jag måste också nämna någonting om Börje Vestlunds debatt alldeles nyss med Björn Hamilton. Man får känslan av att anfall är bästa försvar. Egentligen måste väl Börje Vestlund och Socialdemokraterna vara lika glada som alla vi andra att priserna på portot hålls på en rimlig nivå. Det är rätt märkligt att Börje Vestlund inte har hållit med om att när det inte finns någon konkurrens måste vi i riksdagen reglera marknaden och se till att konsumenterna får betala rimliga priser. Det är arbetslösa, pensionärer, vanliga arbetare och du och jag. Det är självklart att vi måste hålla ned priserna så att man kan få i väg ett paket eller brev till rimligt pris. Jag har en känsla av att argumentationen för Börje Vestlund handlar mer om att anfall är bästa försvar. Jag ser ingen logik i det, tyvärr.

Förutom reservation 2 vill jag nämna någonting om reservation 8. Det är frågan om handikappanpassningen som vi inte är nöjda med. Det är inte klarlagt vilket ansvar Posten AB har. Vi menar att det är viktigt att det blir klarlagt och att samhället tar ett ansvar för handikappanpassningen. I synnerhet gäller det postlådorna. När det handlar om postlådorna är det enklare när det är nya postlådor som ska sättas ut. Då måste det vara på ett sådant sätt så att man inte förutsätter att bilisten reser sig och tar sig ur bilen och lägger brevet eller paketet i brevlådan. Man ska kunna göra det sittande från ett handikappfordon eller en bil. Vi är fullt nöjda med om det börjar med utplaceringen av nya postlådor, men i sin förlängning behöver det vara på ett flertal platser. En handikappad ska inom rimligt avstånd ha tillgång till en postlåda som medger att man sitter i bilen och ändå kan posta sitt brev.

Sedan var det reservation 10 om det nordiska portot. Det har funnits ett nordiskt porto. I Nordiska rådet, där jag är ledamot, har jag följt fråga efter fråga där Norden har gått före. Vi har visat hur viktigt det har varit inte minst för EU-gemenskapen att vi har haft Nordiska rådet och de överenskommelser som har funnits där. Men ibland går det tillbaka. Ett nordiskt porto är ett sådant typexempel. Exemplet som nyss gavs med Malmö och Danmark lever jag med in på knutarna. Jag bor i Skåne. Jag var häromdagen över bron till Danmark därför att Kastrup ligger så mycket lättare till när man ska utomlands. För oss i Skåne är det självklart enkelt att ta sig över bron. Men när jag ska skicka ett brev är det precis som vi nyss hörde relateras. Det är dyrare att ta sig den lilla sträckan över bron än ända upp till Kiruna. Det är orimligt. Vi måste gå tillbaka till den enighet och den samsyn som har funnits om ett nordiskt porto. Även om jag och partiet naturligtvis backar upp den reservationen yrkar jag, för att vinna tid, bifall bara till reservation 2.

Anf. 145 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det var frågan om prisregleringen. Problemet är att man inte har läst betänkandet. Posten AB har sagt att det går att höja portot enligt konsumentprisindex för den monopolpost som finns, nämligen brev upp till 100 gram. Det gäller inte paket, och det gäller inget annat. Det gäller just 100-gramsbrevet. Där har Posten velat höja portot mer än över KPI.

Vi förstår inte varför det är nödvändigt att rycka ut den delen i stället för att vänta på att göra en helhetsbedömning av allt – infrastrukturen, övernattbefordran. Det förekommer synpunkter i debatten på allt detta. Det är vi irriterade på. Det gäller inte paket.

I fråga om det nordiska portot får man bestämma sig. Vi har monopol på bara en typ av brev. För resten är det postföretagen själva som sätter portot. Är det Tuve Skånbergs uppfattning att vi ska ha någon egen monopolsituation över Norden som riksdag och regering ska bestämma över? Vi lever i ett Europa. Vi har lämnat den situationen när vi hade bara det nordiska samarbetet. Jag förstår inte den argumentationen. Jag trodde att Kristdemokraterna i det här sammanhanget var anhängare av just det system vi har i Europa. Man har representerat det i en tidigare reservation där man anför att man ska följa EU:s postdirektiv.

Anf. 146 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! När det gäller prisregleringen undrar jag om Börje Vestlund och Socialdemokraterna i sak har något att angripa mot det synsätt vi andra har. Är det helhetsgreppet som plötsligt blir viktigt? Är det inte så att ni också vill slå vakt om att priserna regleras så att konsumenterna skyddas? Er argumentation haltar. Det är alldeles orimligt att ni vill en sak i princip, men så ska det tas ett helhetsgrepp. Då blir ni era egna fiender.

Det andra gäller frågan om det nordiska portot. Nu försöker Börje Vestlund att läsa regleringarna på ett sådant sätt att det inte görs möjligt att reglera ett gemensamt nordiskt porto. Finns viljan finns naturligtvis möjligheten. Vi har haft situationen, och vi har haft, och har fortfarande, en gemensam arbetsmarknad. Vi har haft passfrihet i årtal, långt före Europa. Skulle det inte vara rimligt att vi också underlättar och har ett

gemensamt porto över det nordiska området? Jag kan inte se att det para-
grafrytteri som Börje Vestlund ägnar sig åt skulle behöva hindra att man
behåller det goda vi har inom Norden.

Anf. 147 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Ursäkta, men jag konstaterar att det bara finns en typ av
porto där man har en monopolsituation och som riksdag och regering per
definition kan bestämma över. I övrigt är det en fri marknad. I det avse-
endet kan jag inte förstå att Kristdemokraterna förespråkar att man ska gå
tillbaka till att reglera den fria marknaden. Det är att gå ett steg tillbaka.
Sedan kan vi alltid diskutera hur stor del av postmarknaden som ska vara
monopol och hur mycket som inte ska vara monopol.

Jag tror att Tuve Skånberg har missuppfattat det här. Vår uppfattning
är att vi ska ha ett så lågt porto som möjligt på monopoldelen men att det
måste bli en förändring av regleringen tillsammans med alla andra delar.
Det är vad det handlar om. Annars måste man rätta till. Det blir kaka på
kaka om inte allt görs i en helhet.

Anf. 148 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag ska alltså uppfatta Börje Vestlunds position som att
ni håller med oss när vi slår vakt om de låga, rimliga priserna för konsu-
menterna, men ni vill inte att vi ska diskutera nu och här och på det sätt
som sker. Det är en orimlig position. Majoriteten har med all rätt marke-
rat att Posten inte får höja här. Vi vill ha kvar situationen för breven.

När det handlar om det nordiska portot är sakförhållandena tillräck-
ligt utredda. Det är fråga om politisk vilja. Antingen vill man värna Nor-
den eller inte.

Anf. 149 KARIN THORBORG (v):

Fru talman! Det är mycket intressant att läsa alla de motioner som har
väckts angående ansvar för post- och kassaservice. Det verkar inte vara
någon större skillnad från vilket håll motionerna kommer när det gäller
vad man vill ha ut av post- och kassaservicen.

Folkpartiet skriver att det är viktigt att postlagen följs och att post-
och kassaservice kan upprätthållas i hela landet på lika villkor.

Kd skriver att Posten är en självklar samhällsfunktion för alla med-
borgare.

Socialdemokraterna skriver i sin motion att det är en viktig princip att
alla människor ska ha tillgång till både postservice och väl fungerande
betal- och kassaservice oavsett var i landet man bor och att staten därför
även fortsättningsvis måste ta ansvar för att upprätthålla en god postser-
vice och en väl fungerande betalnings- och kassaservice i hela landet.

Centerpartiet skriver att verksamheterna bör kvalitetssäkras kontinu-
erligt för att alla ska garanteras en bra post- och kassaservice i hela lan-
det.

Posten och tillhörande kassaservice är det ingen som ifrågasätter, och
alla vill se den i hela landet. Det är en samhällsfunktion och en service
som är viktig att upprätthålla överallt där det bor människor. Alla verkar
också vara överens om att det är ett statligt ansvar att se till att kassaser-
viken finns.

Men sedan blir det lite knepigare. Vem ska utföra kassaservicen? Hur ska den organiseras? Vem ska betala den? Här kan jag inte hitta några andra förslag än Vänsterpartiets. Därför vet jag inte om de andra tycker att det ska fungera som det är nu eller har andra förslag. Jag vet att Moderaterna inte vill att staten ska skjuta till de 400 miljoner som servicen kostar, så rimligtvis vill man ha en annan lösning.

Inför den beredning som nu sker, som vi har fått reda på, har i alla fall Vänsterpartiet en del förslag till förändringar.

Det handlar först och främst om de kostnader som kassaservicen för med sig. Där menar vi att det är dags att bankerna tar ett ansvar. Varje transaktion som görs i kassaservicen subventioneras av staten, och bankerna slipper betala den fulla kostnaden. Samtidigt går bankerna med miljardvinster årligen. År 2004 var det drygt 53 miljarder kronor för de fyra stora bankerna. Bankerna slipper den dyra kassaservicen och kan koncentrera sig på andra verksamheter. Vi frågar oss: Hur kan detta få fortsätta år efter år? Där vill vi ha en förändring. Bankerna ska inte fortsätta att åka snålskjuts.

Sedan kommer frågan om vem som ska utföra tjänsten. Vi tycker naturligtvis att staten även i fortsättningen ska ta ett direkt ansvar och vara en garant. Staten ska ge ett samhällsuppdrag till någon att utföra uppdraget.

Eftersom transaktionerna minskar för varje år, precis som vi har hört här, uppstår frågan om det är rimligt att ha kvar alla kassaserviceställen. Hittills har Posten lagt ned ett stort antal kassakontor. Kassaservicen håller på att dö sotsdöden, och det är väldigt olyckligt för den personal som finns och som lever i ovisshet om framtiden. De får se sina heltidstjänster övergå till halvtidstjänster, som ger ett sämre utgångsläge inför inträdet i arbetslöshet eller pensioneringen.

Därför måste det till en förändring. Vi har lagt flera olika förslag. Vi menar inte att vi har lösningen, men vi har åtminstone förslag på hur man kan lösa problemet.

Ett sätt är att Posten får det fortsatta ansvaret. Men då kanske man förlägger kassaservicen på samma ställe som övrig verksamhet och i den omfattning som behövs från ort till ort, men med den skillnaden att det är bankerna som betalar vad servicen kostar. Vi tycker att Posten av olika anledningar är mycket lämpad för uppdraget. Posten har en lång erfarenhet av kassaservicen, har den personal och kunnsighet som behövs och har en infrastruktur som täcker hela landet. Man har kunskaper som ingen annan har om var behoven finns och om de geografiska förutsättningarna. Lantbrevbärarna upprätthåller just nu båda funktionerna, och alla upplever det här som en mycket bra service.

Ett annat sätt är att lagstifta om att bankerna får ett ansvar att upprätthålla kassaservicen i alla delar av landet och också får finansiera det. Då skulle bankerna bli tvungna att se till att det finns kassaservice överallt. Det behövs i alla fall en förändring.

Posten är en viktig samhällsfunktion, och alla vill att Posten ska fungera och helst också ha bättre service. Men Posten är avreglerad och finns på en konkurrensutsatt marknad. Nu är det inte så många andra intressenter som vill åta sig att dela ut post, annat än i storstäderna, där det kan vara lönsamt. Att dela ut post överallt, ut i minsta lilla samhälle och till varje hushåll, är det bara Posten AB som gör och som är skyldig

att göra. I dag har andra postoperatörer möjlighet att välja bort det mindre lönsamma samhällsuppdraget och endast agera på den lönsamma delen av marknaden, det vill säga att vara i storstad och dela ut företagspost. I förlängningen riskerar det att underminera Postens möjligheter att uppfylla samhällsuppdraget.

En jämförelse med Finland visar att den finska postlagen ställer krav på att varje postoperatör, inte bara den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänster, ska dela ut och samla in post dagligen. Dessutom är en operatör som väljer att etablera sig i en tätbefolkad del av landet skyldig att betala en avgift för att finansiera samhällstjänsten i glesare delar av landet.

För att säkerställa en bra servicenivå är det alltså viktigt att det blir en förnuftig balans mellan de skyldigheter och rättigheter man har. Vi tycker att det finns orättvisa spelregler för Posten. Det innebär svårigheter att bibehålla servicenivån, som alla vill ha mer av. Det här kan också innebära att utbudet och kvaliteten, priserna, nyttan för konsumenterna och den fungerande postservice vi har i dag raseras. Vi tycker att den samhällsomfattande posttjänsten måste vara finansierad fullt ut.

Här kommer frågan om prisreglering in. Posten har inte full kostnads- täckning vid nuvarande prisnivå. Löner och transportkostnader ökar mer än konsumentprisindex, som är basen för prisregleringen. Vi anser dock att en prisreglering bör finnas kvar men att den ska justeras och att man tar hänsyn till de relevanta kostnaderna.

Jag yrkar till slut bifall till våra reservationer 3 och 6.

Anf. 150 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Vi debatterar Posten här i riksdagen i dag, när det blåser snålt kring företaget. Post- och kassaservice upplevs, med rätta, av medborgarna runtom i landet som något av det mest grundläggande av allmän samhällsservice. "Som ett brev på posten" har varit ett uttryckssätt för något positivt och mycket säkert i folkmun, åtminstone tidigare.

Men på senare tid har alltfler rapporter vittnat om ökande missnöje med postservicen. Postlådor flyttas och centraliseras så att människor får gå långa sträckor för att få sin dagliga post. Och när folk och företag har försökt komma till tals med Posten har det alltför ofta rapporterats om ett bemötande som inte är godtagbart, i synnerhet inte när det handlar om samhällsservice och en verksamhet med i stort sett monopolställning.

När folk i Årböle i Tierps kommun får sina postlådor bortflyttade 3 kilometer eller ett litet postberoende företag som tunnbrödsbageriet i Frostviken i norra Jämtland får snäsiga svar eller till och med uppmanas vända sig till en annan entreprenör ökar inte förtroendet för Posten, utan det minskar.

Många hushåll och företag i glesbygden har drabbats av Postens neddragningar i serviceutbudet. Av besparingsskäl kan Posten flytta postlådor flera kilometer bort från bostaden och i stället mot betalning erbjuda så kallad hämta-lämna-service, som Tuve Skånberg pratade om, med ökade kostnader som följd. Det är helt orimligt, menar vi, att privatpersoner ska behöva betala 20 000–30 000 kr per år för något som borde vara en självklar samhällsfunktion för alla medborgare.

Posten hänvisar till Post- och telestyrelsens, PTS, gällande riktlinjer och avser uppenbarligen inte att ändra sina besparingsåtgärder. Ett grundfel i dessa riktlinjer från PTS är enligt min mening att de tillåter Posten att ha så stora skillnader i samhällsviktig infrastruktur och service mellan landsbygd och tätort. Från Centerpartiets sida föreslår vi att PTS riktlinjer ses över för att säkra en hög nivå på postservicen.

Tidigare har lantbrevbärarservicen i vårt land varit något av Postens allra bästa gren, för att låna ett uttryck från idrottsvärlden. Postens egna företrädare brukar framhålla lantbrevbäringen som ett av deras bästa och främsta varumärken. Men nu sviktar förtroendet.

Förra veckan publicerade Svenskt Kvalitetsindex sin senaste kvalitetsmätning där 4 000 personer fått svara på frågor om inrikesresor och postservice. Denna rapport visade dessvärre att förtroendet för Posten minskat, för att inte säga rasat. I slutet på 90-talet sade ca 60 % av befolkningen att man var nöjd med Posten. Denna siffra har nu sjunkit till under 50 %.

I Centerpartiet är vi väldigt tydliga med att postverksamheten i landets alla delar fyller ett mycket viktigt såväl socialt som serviceinriktat behov. Det är särskilt påtagligt på landsbygden och i de glesare befolkade delarna av landet. Vikten av att behålla denna inriktning är väsentlig och ska enligt vår mening betonas i ägardirektiv till Posten. Med detta, fru talman yrkar jag också bifall till reservation 2 om ansvar för post- och kassaservice från Centern och Kristdemokraterna. Tuve Skånberg har redan gjort det. Jag kan därför passa på att yrka bifall också till reservation 8 om tillgänglighet, vilken också har nämnts här i debatten.

Fru talman! Det här betänkandet handlar också om prisregleringen inom postområdet, vilken redan har debatterats här ganska flitigt. Här föreslår alltså utskottet ett tillkännagivande om att förändringen av prisregleringen inom postområdet bör bli föremål för riksdagens prövning.

Med tanke på den debatt som har varit mellan Socialdemokraternas företrädare Börje Vestlund och Björn Hamilton och Tuve Skånberg finns det anledning att lite grann utveckla bakgrunden till detta.

Låt mig först säga att jag gärna skulle vilja veta varifrån den siffra som Börje Vestlund redovisade i debatten, nämligen att postmängden minskar med 7 % per år, om jag lyssnade rätt, är hämtad. Den måste vara uppfunnen inom något socialdemokratiskt kansli.

All statistik visar nämligen att postmängden minskar ytterst marginellt år från år. Om man däremot jämför något enstaka kvartal kan man möjligen få fram sådana lustiga siffror.

Men det vore bra med lite historik om prisregleringen, så att vi får saker och ting utredda.

Om vi ser några år tillbaka i tiden på den här frågan så bad regeringen riksdagen om ett bemyndigande för att utforma ett pristak för enstaka befordrade försändelser över natten. Detta angavs vara till skydd för konsumenterna i propositionen *Statens ansvar på postområdet* som överlämnades till riksdagen den 5 mars 1998.

Bakgrunden var att det fanns ett pristak som skulle förhindra Posten att höja priset mer än den allmänna prisutvecklingen. Men trots detta och trots obefintlig inflation höjde Posten portot med 30 % den 1 mars 1997.

Riksdagen beslutade då på regeringens begäran, som jag sade, att detta bemyndigande skulle gälla, alltså att regeringen skulle få ändra pristakskonstruktionen. Därefter utfärdade regeringen en förordning som innebar att portot inte får höjas med mer än konsumentprisindex.

Det var samma socialdemokratiska regering då som nu, Börje Vestlund. Då hade regeringen samma uppfattning som vi har i dag. Och du måste förklara varför det finns anledning att se annorlunda på frågan nu än man gjorde för några år sedan.

Motivet som regeringen anförde 1998 för att ändra pristakskonstruktionen var i huvudsak skyddet för dem som saknar alternativ till Posten. De är i dag fler än vad någon kunde förvänta sig 1998. Då fanns det en väldigt optimistisk syn på IT, och man trodde att det papperslösa samhället stod för dörren. I dag kan vi konstatera att Posten fortfarande har stora postmängder. Den minskar inte med 7 % per år som Börje Vestlund sade. Posten fyller fortfarande en viktig funktion för många småföretagare och privatpersoner, både i tätort och på landsbygd eftersom alternativ saknas på många håll. Fax och mejl har bara i viss utsträckning kunnat ersätta behovet av en väl fungerande distribution av brev- och försändelser.

Posten lämnade in en skrivelse till regeringen den 30 augusti 2001. Där begärde man att pristaket skulle avskaffas eller revideras på grund av Postens kostnadsökningar, som man sade. Därefter har regeringen anført att man beträffande pristaket även bör ta hänsyn till Postens kostnadsutveckling. Det skulle innebära en förändring av gällande beslut som inte prövats av riksdagen, precis som flera har påpekat här.

Faktum kvarstår: Riksdagen har givit regeringen ett bemyndigande att utforma ett pristak med syfte att skydda dem som skickar enstaka brev- och försändelser. Ingenstans i propositionen från 1998 angavs att hänsyn skulle tas till Postens interna kostnadsökningar. En eventuell revidering av pristaket, innebärande hänsynstagande till kostnadsutvecklingen, bör därför hanteras och beslutas här i riksdagen. Det borde vi kunna vara överens om.

Jag förvånas särskilt över Vänsterpartiets reservation i detta ärende, där man tänker mer på Postens möjligheter att höja portot än på att värna medborgarna och deras situation. Det är en lite ny vinkling för att vara från Vänsterpartiet.

Ofta framförs schablonuppfattningen att brevmängderna minskar i samhället trots att det i verkligheten inte är någon större förändring.

Till trafikutskottet har Posten vid hearingar anført att det är de för Posten värdefulla försändelserna, det vill säga enstaka försändelser, som minskar i antal. Det finns alltså inget skäl att tillåta en ytterligare prishöjning över den allmänna prisnivån som finns i det pristak som gäller i dag. Det är inte rimligt att det ska bli ännu mer lönsamt på kundernas bekostnad när de saknar alternativ till Posten för denna typ av försändelser.

En förändring av gällande pristak för enskilda försändelser som befordras över natt är enligt min mening därför inte acceptabel. Detta bör ges regeringen till känna och därför yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande i just denna del.

Anf. 151 KARIN THORBORG (v) replik:

Fru talman! Jag ska först passa på att göra en rättelse. Det är bra att jag får tillfälle att göra det. Jag har varit bortrest en vecka och inte sett

betänkandet i dess nuvarande form. I det justerade betänkandet var vår reservation nr 6. Men i detta betänkande är det nr 5. Jag vill därför ändra mitt yrkande och yrkar bifall till reservationerna 3 och 5.

Det sägs att vi på något sätt skulle tänka mer på Posten än på konsumenterna. Jag vill inte hålla med om det. Det är viktigt att det finns en skyddsmekanism, det tycker vi också, för dem som skickar enstaka försändelser. Därför vill vi att det ska finnas kvar en reglering.

Men man måste dessutom ta dessa kostnader i beaktande. Alla vill att postservicen ska fungera överallt. Vad skulle resultatet bli om den som har ett uppdrag att tillhandahålla posten till alla hushåll inte klarar av det därför att kostnaderna blir för stora? Om priset inte täcker löne- och transportkostnaderna, vad händer då? Då minskas ju servicegraden. Annars får vi betala dessa kostnader på annat sätt, genom skattsedeln eller på annat sätt. Är det ett alternativ?

Anf. 152 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Karin Thorborg, det kan inte vara så att dessa kostnadsökningar kommer från himlen eller så. Det har varit en utveckling under senare år då vi i stort sett inte har haft någon inflation alls. Och Posten är tillåten att följa konsumentprisindex. Men om man ska kunna göra någonting annat måste man då kunna styrka att Posten har en särskild marknad och en särskild utveckling skild från samhället i övrigt som skulle motivera detta. Och det är det som man inte kan göra på något sätt. Det var regeringen och riksdagen överens om tidigare.

Nu skriver Vänsterpartiet att det måste vara mer rättvisa villkor för Posten AB. Vem jämför man med då? Posten är ju i praktiken ett monopolföretag. Och då är det precis som Björn Hamilton påpekade här tidigare, nämligen att man inte kan ha en fri prissättning. Då måste vi som sitter i ansvarig politisk ställning också vara med och ha synpunkter på hur man hanterar detta.

Även Posten kan naturligtvis som många andra företag rationalisera och bedriva sin verksamhet mycket effektivare i dag än vad man kunde för några år sedan. Därför framstår det som ännu mer orimligt att man skulle behöva höja portot.

Dessutom, som jag sade från talarstolen, har Posten inför utskottet betonat att dessa försändelser är de som är värdefulla för Posten. Det talar också för att det inte alls finns någon anledning att höja portot utöver konsumentprisindex.

Anf. 153 KARIN THORBORG (v) replik:

Fru talman! Jag vill inte ifrågasätta när Posten själv skriver att löne- och transportkostnaderna ökar mer än vad portot medger.

Ni vill ju att fler företag, fler operatörer, ska kunna komma in och konkurrera. Om man vill ha mer konkurrens ska man väl se till att alla som har ett sådant uppdrag ska kunna klara av det?

Om inte ens Posten med sin stordrift har klarat av det, hur tror ni att andra aktörer ska kunna komma in och klara av samma sak till ännu lägre kostnader?

Prot. 2005/06:58

19 januari

Post- och kassaservice

Anf. 154 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Vi bejakar mångfald och konkurrens i alla sammanhang och tror att det kan vara till gagn för utvecklingen i största allmänhet i samhället, så också på postmarknaden. Där har vi sett i liten skala hur andra postföretag framgångsrikt har kunnat konkurrera med Posten åtminstone inom vissa segment. Posten framhåller ofta att de eftersträvar effektivitet, produktivitetsutveckling och så vidare i sin verksamhet. Då måste man kunna styrka varför de skulle ha en särskilt snabb kostnadsutveckling på just det här området för att kunna motivera att det skulle vara lämpligt att höja portot ännu mera. Dessutom har Posten, som jag framhållit två eller tre gånger, inför trafikutskottet betonat att det är de enkla försändelserna som är värdefulla för Posten. Då är det inte riktigt logiskt att där höja portot.

Anf. 155 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Vem som uppfinner siffror vet inte jag, men jag har hämtat mina siffror från Postens egna redovisningar.

Det är Postens nattbefordringar som minskar ordentligt. Kontorsförsändelserna minskar. De adresserade tidskrifterna minskar. Det som ökar är den oadresserade reklamen. Det förhållandet har varit ganska balanserat, men över en tidsperiod har faktiskt posten minskat med ungefär 7 % per år, när man ser på helheten. Det stämmer.

Sedan finns det olika segment. Än så länge har man kvar den oadresserade reklamen. Det är man i Sverige nästan ensam om. Frågan är hur länge man kan ha kvar den, så det finns lite orosmoln i det som fortfarande gör att man får in ganska mycket pengar. Dessutom har attityden ändrats ganska ordentligt hos Posten jämfört med bara ett par år tillbaka i tiden. Då tyckte man att den oadresserade reklamen bara var ett nödvändigt ont. Nu har man fått en annan attityd.

När det gäller prisregleringen tycker jag att det har sagts tillräckligt mycket i dag, men jag tycker fortfarande att det är lite komiskt att man vill se på bara en del av detta i stället för att se på helheten. Det har jag svårt att förstå, fru talman.

Anf. 156 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! En anledning till att vi i riksdagen måste ta för oss lite mer än vad vi annars kanske hade gjort är att vi inte får de propositioner som utlovas från regeringen i tid. Vi får vänta ett år och ännu mera ibland. Det har nu pratats länge om en proposition om kassatjänsten, men man vet inte ens om den kommer och om den i så fall kommer före valet. Därför är det väl rimligt att vi i riksdagen tar för oss lite ytterligare.

När det gäller Börje Vestlunds statistik finns det en del övrigt att önska. Han säger lite lösligt att det är Postens egna redovisningar, och sedan pratar han om att på ett eller annat område har det skett en minskning. Men så här uttryckte han sig från talarstolen, om jag minns rätt: Postmängderna har minskat med 7 %.

Det har de inte gjort. Det finns statistik i Perspektiv på Posten 2005:1. Det är bara att läsa innantill. Det finns inga uppgifter om sju procentiga minskningar i den redovisningen från Posten själv. Jag tror att det är angeläget att vi håller oss till korrekt statistik och är tydliga när vi redovisar den i riksdagen.

Anf. 157 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! När det gäller propositioner undrar jag om den här propositionen har varit utlovad så länge som ett år – eller vad det nu var som Sven Bergström sade. Jag vet inte om den har varit utlovad ett år. Det är någonting som Sven Bergström i så fall säger. Utredningen var klar 2005. Att den skulle ha varit klar tidigare och att det skulle ha tagit över ett helt år med en proposition har jag svårt att förstå.

Jag har tagit mina siffror från Postens årsredovisning. Men jag kanske får gå tillbaka och kontrollera om det är korrekt. Det verkar inte vara någon årsredovisning från Posten som Sven Bergström hänvisar till i sammanhanget, även om det är en tidskrift från Posten. Jag får dubbelkolla det.

Anf. 158 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Rent allmänt är det så att de propositioner som utlovas till riksdagen har en tendens att komma sent, för att uttrycka det väldigt försiktigt. Men nu kanske vi får besked av Börje, som följer postfrågorna i trafikutskottet för Socialdemokraterna. När kommer propositionen om kassaservice, så att vi slipper sväva i tvivelsmål?

Den statistik som jag hänvisar till är från Postens egen tidskrift *Perspektiv* på Posten 2005:1. Jag utgår från att den är lika korrekt som årsredovisningen. Där finns inte siffran om 7 % minskade postmängder, utan det är och har varit så under många år att postmängderna minskar mycket marginellt totalt sett. Det handlar om 1 %, möjligen 1 ½ %.

Anf. 159 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag under punkt 2 angående prisreglering och avslag på reservation 4. Självklart står jag bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet, men för tidsvinning avstår jag från att yrka bifall till dessa.

Jag tänkte ägna mig åt den detalj som pristak för enstaka brev försändelser utgör. Jag håller med Sven Bergström i hans historieber beskrivning av skälen till att regering och riksdag har behandlat frågan och tänkte snarare komplettera argumentationen, som stämmer mycket väl överens med de partiers som är med om tillkännagivandet och med vad Miljöpartiet tycker. Det handlar om Glesbygdsverkets yttrande över den utredning som kom förra året med slutbetänkandet *Postmarknad i förändring*.

”Glesbygdsverket har tagit del av ovanstående betänkande och lämnar med anledning av detta nedanstående yttrande. Verket anser att utredningen tagit fram en bra beskrivning av den komplexa postmarknadens utveckling fram till i dag.

Denna beskrivning är värdefull för en fortsatt analys av postmarknadens utveckling och betydelse, inte minst ur ett gles- och landsbygds-perspektiv.

Glesbygdsverket tillstyrker i de flesta delar utredningens förslag men avstyrker dock ett av utredningens huvudförslag. Avstyrkandet gäller utredningens förslag om att slopa det s.k. pristaket för enstaka försändelser.

Glesbygdsverket vill varna för de konsekvenser som ett slopande av pristaket får för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen, och då framför allt för småföretagare och föreningsliv.

Detta då småföretagare och föreningsliv fortfarande ofta har ett stort behov av brevet som kommunikationsform. För vissa branscher och områden är detta behov mycket stort och prisnivån på denna tjänst kan påverka t.ex. ett småföretags utvecklingsförutsättningar högst väsentligt.

Riskerna med slopande av pristaket blir naturligtvis störst, åtminstone på kort och medellång sikt, för postkonsumenter i de områden där det endast finns en aktör på marknaden, dvs. i dagsläget Posten AB.

Större delen av Sverige utanför storstadsområdena saknar helt konkurrens på postområdet. Konsumenterna i dessa områden blir, utan ett skyddande pristak, då helt utlämnade till den prissättning som Posten AB väljer att använda.

Postlagens krav på s.k. kostnadsbaserad prissättning på postområdet har erfarenhetsmässigt visat sig vara allt för svår att kontrollera efterlevnaden av för att dessa skall innebära något egentligt skydd för konsumenterna.

Det s.k. skyddsvärdet för postkonsumenterna är därför, enligt Glesbyggsverkets uppfattning, avgjort större än vad utredningen väljer att se.

Osäkerheten kring denna fråga är så stor att ett så drastiskt förslag som att slopa pristaket får anses gå stick i stäv med den försiktighetsprincip Glesbyggsverket anser att man bör tillämpa när avgörande tillväxt- och utvecklingsmöjligheter berörs. Glesbyggsverket vill också framhålla att utredningens förslag om s.k. icke-diskriminering inte heller ger alls samma tydliga skydd för konsumenterna, eller mot s.k. korssubventionering, som ett pristak gör. Framför allt kommer det att ta mycket lång tid att få föreslagna åtgärder att fungera i praktiken.

Tre av de experter som den särskilde utredaren haft till sitt förfogande har, i en bilaga, skrivit ett särskilt yttrande till betänkandet där man starkt avstyrker utredningens förslag i denna del.

Glesbyggsverket ställer sig helt bakom den bedömning som görs i detta särskilda yttrande.”

Som sagt har Posten AB vid upprepade tillfällen begärt hos regeringen att få höja priset med hänvisning till att deras kostnader har ökat mer än vad konsumentprisindex gjort. De vill höja det med hänvisning till att kpi inte speglar kostnadsutvecklingen på ett relevant sätt, och som vi hört tidigare var det inte avsikten. Valet att använda kpi gjordes därför att det finns ett skyddsbehov, och riksdagen ville inte att prisutvecklingen för dessa tjänster skulle överstiga inflationen.

Vi från de gröna anser således att det inte finns skäl att tillåta ytterligare en prishöjning över den allmänna prisnivån i det pristak som gäller i dag. Det är inte rimligt att det ska bli ännu mer lönsamt på kundernas bekostnad när dessa saknar alternativ till Posten för denna typ av försändelser. En förändring av gällande pristak för enskilda försändelser är därmed inte acceptabel.

Anf. 160 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! ”Posten är ett av Sveriges mest publika företag. Alla i Sverige har haft kontakt med Posten. Posten har en lång historia och har alltid funnits där – som kyrkan mitt i byn.

Få företag väcker såna känslor som Posten.

De senaste åren har varit tuffa. Ekonomin har varit i obalans och Posten har inte alltid lyckats möta kundernas förväntningar. Vi har varit för otydliga och för dåliga på att förklara de nödvändiga förändringarna.

Posten står nu inför två stora utmaningar: att öka förtroendet hos kunderna och att skapa en tillräcklig lönsamhet.

Posten ska också klara samhällsuppdraget. Det finns i företaget en stolthet över att ta ett samhällsligt ansvar som innebär att vi erbjuder en god service i hela landet.”

Det här var ett citat ur samma skrift som Sven Bergström hänvisade till, Perspektiv på Posten 2005:1, och det har skrivits av Posten själv.

Fru Talman! Det är faktiskt väldigt lätt att dela Postens åsikter att få företag väcker sådana känslor som Posten och att Posten har utmaningar framför sig: dels att öka förtroendet hos kunderna, dels att öka lönsamheten, som också är en utmaning, men den utmaningen kan ju inte lösas utan kunder.

Posten säger också att de ska lösa det samhällsliga ansvaret. Alldeles utmärkt, säger jag. Gör det!

Statsrådet Ulrica Messing sade i den interpellationsdebatt som vi hade i november 2005: ”Posten och dess service är naturligtvis en viktig del av livspusslet både för enskilda personer och för företag.” Så rätt sagt och så rätt tänkt. Men varför tar inte ministern sitt ansvar och ser till så att det verkligen fungerar för alla människor i hela landet?

Alla ska med! Hur ofta har vi inte den senaste tiden hört det från såväl statsministern som hans hjälpredor? Den socialdemokratiske ledamoten från mitt hemlän Uppsala sade när postgången inte fungerat för människorna i landsbygden på den ort där vi var som svar på frågan om medborgarna i glesbygd ska ha likvärdig tillgång till infrastruktur och samhällsservice som de boende i tätorterna åtnjuter: ”Jag håller med dig. Alla ska med. Så enkelt är det, vilket innebär att alla ska ha rätt till samma samhällsservice.” Väldigt vackra ord från socialdemokrater, men utan handling trots att man regerar landet.

Fru talman! Så har vi i dag den här efterlängtade – åtminstone av mig och av många som jag vet lyssnar på den här debatten – behandlingen av trafikutskottets betänkande *Post- och kassaservice*. Döm om min förvåning när jag läste det! De motioner avslås som föreslår omedelbar handling så att människor i hela vårt avlånga land kan få sin post avlämnad och hämtad i närheten av sin bostad fem dagar i veckan. Alla ska med! Vad menar ni socialdemokrater med den sloganen?

Vid debatten den 5 november gladdes jag över att Börje Vestlund var med i debatten. Det tycker jag var förtjänstfullt. Men han sträckte upp oss från oppositionen rejält och sade att vi tog till övertoner när vi begärde att alla ska ha rätt till postutdelning. Börje Vestlund sade: ”Vi har ett konstruktivt förslag från majoriteten i trafikutskottet. Vi kommer att få enighet i utskottet så småningom. Låt oss slippa övertonerna.”

Jag upprepar vad jag själv sade i den debatten här och nu. Det är just övertoner som kanske hade behövts ännu mer. Vi borde ha trumpetat, skrikat och till och med vrålat när det gäller rättigheterna för människorna på landsbygden. Trots att man nu har motioner att behandla, trots att en utredning jobbat sedan år 2003 och trots att Ulrica Messing lovade att hon noga skulle följa utvecklingen, så är inte Socialdemokraterna och deras stödtrupper villiga att ge den rättighet som man säger att alla i

Sverige ska ha till utdelning och avhämtning av post vid eller i närheten av sin bostad fem dagar i veckan.

Sorry, Börje, det blev ingen enighet i utskottet den här gången heller. Det visar de enormt många reservationerna. Tristast är det för alla dem som faktiskt hoppades att det skulle ske någonting efter den interpellationsdebatt som vi hade. Jag har haft många kontakter.

Förslaget läggs fram trots att majoriteten i utskottet säger att det här är en viktig fråga. Man påpekar till och med det orimliga i att Posten AB kan flytta postlådor flera kilometer och sedan erbjuda så kallad hämta-lämna-service. Det fungerar i dag på så sätt att man inte bara får traska tre kilometer, för det finns över huvud taget ingen postlåda, utan nu får man åka två mil för att hämta och lämna sin post. Detta är Sverige anno 2006.

Snälla majoriteten i utskottet, varför kräver ni inte att regeringen vidtar åtgärder? Varför inte ett tillkännagivande? Varför avstyrker ni motionerna? Det räcker inte med vackra kommentarer och fina skrivningar, det måste till handling. Människorna ute i landet kräver med all rätt att samhällsservicen ska fungera överallt, även i Årböle by, Tierps kommun i Uppsala län som jag representerar.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 161 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det var väl just de där övertonerna som man hade hoppats slippa.

Vi försökte få igenom en skrivning i betänkandet. På s. 11 står det följande: "Utskottet vill särskilt påpeka det orimliga i att Posten AB kan flytta postlådor flera kilometer och sedan erbjuda s.k. hämta-lämna-service. Som utskottet ser det kan inte detta överensstämma med utskottets uppfattning om att det skall finnas en god postservice över hela landet."

Jag har läst Rigmor Stenmarks yrkande, där hon vill att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten måste säkerställa en för medborgarna väl fungerande postgång. Ja, det var ju revolutionärt!

Johnny Gylling, däremot, vill att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att PTS riktlinjer ska ses över för att förhindra försämring av postservicen i glesbygd.

Det är ungefär vad jag yttrade i mitt inlägg i dag, att det kanske är just det här man behöver göra. PTS regler är från 1960-talet, Rigmor Stenmark. Det är därifrån man har hämtat riktlinjerna. Det är fortfarande dessa man har och som kanske måste ses över. Det kanske inte är så att man behöver ändra hela postlagen för att man ska kunna tillfredsställa de behov som finns i glesbygden.

Jag tycker att det är att ta till övertoner när man yrkar att staten måste säkerställa en för medborgarna väl fungerande postgång. Vem säger emot i det avseendet? Framgår inte detta av utskottets hela betänkande?

Rigmor Stenmark påstår att det är hon som har de skarpa förslagen som skulle lösa de problem som finns. Det är lite förvånande.

Anf. 162 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag kan bara säga: *Sorry*, Börje Vestlund. Det finns inget tillkännagivande i detta betänkande. Det finns ingenting som gör att det kommer att hända något med Posten.

Jag har haft väldigt många kontakter. Jag kan hänvisa till en som säger bland annat så här: Det känns som om den enda framkomliga vägen nu är politisk.

Vilken postservice vill vi ha i Sverige? Vad får det kosta? Är Sverige helt enkelt för ogint när det gäller postservice till medborgarna?

Det fungerar inte i Sverige i dag, Börje Vestlund. Åk gärna med mig hem och ut till Tierp.

Tänk dig en dag som den här, när det börjar snöa och man har ett eget företag som man ska sköta och ska in och byta om för att åka med posten och kanske hämta sin post.

Det funkar inte. För mig är det viktigt att det ska fungera för alla människor. Det tycks inte vara viktigt för Börje Vestlund. *Sorry*.

Anf. 163 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag frågar återigen: Vad skulle vi ha tagit ställning till i så fall, och vilken är den revolutionerande förändringen i förhållande till uttalandet?

Jag läser innantill: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att staten måste säkerställa en för medborgarna väl fungerande postgång.

Vem säger emot det, Rigmor Stenmark? Vem har en annan uppfattning? Var i betänkandet finns inte detta? Var i lagstiftningen finns inte detta? Var i lagstiftningen finns det inte med att det ska finnas en väl fungerande postgång i hela landet? Det är väl inte något revolutionerande.

Jag kan däremot hålla med om att man kanske skulle ha tittat lite extra noga på Johnny Gyllings yrkande att man skulle se över reglerna. Det är sant att reglerna för PTS behöver ses över. Jag tänker inte yrka bifall till Johnny Gyllings motion, men det är möjligen det man ska göra.

Anf. 164 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det är ju märkligt. Börje Vestlund erkänner att det finns förslag som man egentligen borde ha yrkat bifall till, men man gör det inte. Varför gör man det inte? *Sorry*, Börje Vestlund.

Anf. 165 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Det är nog inte Börjes dag i dag. Det är inte Johnny Gylling som du har framför dig. Det är Tuve Skånberg. Det har varit många virriga saker. Vi tackar för hjälpen, men rätt ska vara rätt. Det är inte Johnny Gyllings yrkande, utan Tuve Skånbergs i just den här frågan. Jag har nya glasögon och nytt skägg, men i övrigt är vi olika.

Anf. 166 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag vill göra ett klarläggande. När det gällde frågan om utplaceringen av postlådorna fanns det ett antal yrkanden. Rigmor Stenmark hade ett. Johnny Gylling hade en motion med ett yrkande. Det var

det jag sade att man kanske skulle fundera på om man skulle ha diskuterat mer ingående.

Det var inte något yrkande, utan en motion.

Jag ber om ursäkt om det har blivit oklart.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 25 januari.)

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

11 § Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2005/06:TU4

Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället (prop. 2004/05:175).

Anf. 167 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Trafikutskottet ska nu behandla betänkandet *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället*.

Propositionen föreslår bland annat att målet för politiken för informationssamhället ska vara ett hållbart informationssamhälle för alla. För att uppnå målet föreslås tre delmål som avser kvalitet, hållbar tillväxt och tillgänglighet. I propositionen beskrivs också vidtagna och kommande åtgärder under delmålen.

Vidare anges hur regeringen avser att förbättra förtroendet för IT och samordningen av politiken. Därutöver föreslås en ny lag om nationella toppdomäner för Sverige på Internet. Den nya lagen syftar till en säker och effektiv administration av nationella toppdomäner för Sverige och till att möjliggöra statlig insyn över nämnda administration.

Vidare föreslås två ändringar i ledningsrättslagen som innebär att det blir möjligt att få ledningsrätt för tomma tunnlar, kulvertar, rör och andra liknande anordningar om man senare ska använda anordningen till att genom den dra fram en ledning som bland annat ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål.

Fru talman! Vid behandlingen av propositionen har utskottet behandlat 68 yrkanden. Till betänkandet har fogats 21 reservationer.

Med detta, fru talman, vill jag överlämna åt företrädarna för de enskilda partierna att redovisa sina ställningstaganden i utskottets behandling.

Anf. 168 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till den gemensamma alliansreservationen nr 1 med begäran om avslag på propositionen. I övrigt stöder jag naturligtvis alla de reservationer som Moderaterna och allianspartierna gemensamt har gjort.

Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället. Rubriken på regeringens proposition väcker nyfikenhet och entusiasm. Vilka klokheter kommer man med? Ska Sverige återigen bli ledande som IT-nation?

Fru talman! Man blir besviken. Sverige kommer att halka ned ytterligare på IT-listan. Regeringens analys av vad som behöver göras är ytlig.

Man tar inte chansen att formulera en strategi som skulle ge vårt land förutsättningar att bli ledande igen.

Det har genomförts en massa utredningar och rapporter om vad som krävs för att Sverige ska nå målen. Nu är det dags att genomföra den politik som sätter Sverige främst på IT-kartan igen.

Fru talman! Allianspartierna i trafikutskottet har samlats kring en gemensam strategi som anger ett tydligt ledarskap för den svenska IT-politiken med ökade satsningar på forskning och utveckling och bättre villkor för företagande som kan ge Sverige en tätposition i världen igen. Alla måste också få möjlighet att använda IT och ta del av utvecklingen.

Fru talman! En viktig förutsättning för en positiv IT-utveckling är ett gott företagarklimat och en positiv inställning till forskning och utveckling. Nya idéer utvecklas ofta i små företag som växer sig stora om det finns grogrund för det.

Alltför få människor väljer i dag att starta och driva företag i Sverige som kan ligga till grund för ökad ekonomisk tillväxt och bland annat främja IT-utvecklingen.

Vi måste minska byråkratin och krånglet för småföretagare, sänka arbetsgivaravgifterna och underlätta tillgången av riskvilligt kapital.

Fru talman! Allianspartierna vill stärka forskningen. Framstående forskning inom IT-området är en viktig grund för Sveriges framtidsmöjligheter. Det behövs en ökning av anslagen till forskningen i små- och medelstora företag och till forsknings- och utvecklingsprogram i samverkan med näringslivet.

Det krävs också en ökad kommersialisering av forskningsresultaten. Vi föreslår bland annat att för att stimulera forskningen behöver staten gynna de högskolor och universitet som erbjuder sina forskare belöningar för sådan kommersialisering. Vi vill införa ett belöningssystem genom vinstdelningspaket som erbjuder forskare royalties, delägarskap eller optioner i företag.

Läraryrket måste också anpassas till IT-samhället. Skolan är en av de viktigaste aktörerna för att se till att den nya generationen kan hantera det nya IT-samhället. Vi vill därför att man utvecklar en långsiktig plan för läraryrket, för både grund- och vidareutbildningen inom IT och bland annat stärker kompetensen när det gäller etiken.

För att våra medborgare ska kunna ha nytta av samhällets IT-tjänster måste dessa utvecklas på den enskilda människans villkor. Om kommuner och staten ska kunna rationalisera sin verksamhet och service till medborgarna krävs att alla kan ta del av systemen och förstå hur man använder dem. I dag har stora grupper i vårt samhälle svårigheter att hantera Internet och står då utanför en del av samhällsservicen. Det oförfärliga måste vinnlägga sig om att utgå från brukarnas möjligheter. Annars kommer aldrig 24-timmarsmyndigheten att bli verklighet. Här kan samhället ta ansvar för att driva utvecklingen och visa kraftfullt ledarskap.

Fru talman! En sak som vi bör fundera över är att man i Finland klarar sin bredbandsutbyggnad utan att spendera några skattepengar. Landet har en uppbyggnad som är lik Sveriges. Vi borde studera hur de går till väga och lära oss. Utbyggnaden av bredband har inte gått i den takt som många hoppades på. Osäkerheten kring spelreglerna har fördröjt utbyggnaden. Enligt vår mening är själva grunden för regeringens bredbandspo-

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

litik felaktig. Genom att redan från början lägga energin främst på hur stöd och subventioner skulle utformas gick man miste om den dynamik som skulle ha kunnat prägla bredbandsdiskussionen. Resultatet av regeringens statsbidrag för bredbandsutbyggnaden håller inte oväntat på att bli ett kommunalt bredbandsmonopol. Risken är stor att detta kommer att leda till att kommunerna även kommer att stå för den framtida driften. En sådan utveckling, fru talman, vore mycket olycklig.

Anf. 169 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Fru talman! Jag står bakom samtliga Folkpartiets reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 1.

En politik för IT-samhället måste bygga på visioner, visioner om hur samhällsbygget ska dra nytta av ICT och hur detta ska hanteras för att ge maximalt genomslag. Den proposition som dagens betänkande bygger på saknar mycket av den handlingskraft som borde ha funnits och som en stark regering borde kunna åstadkomma för att peka ut en riktning och en kurs som underlättar när det gäller samhällets behov av vägledning för att kunna bli framgångsrikt i kampen mot andra länder som tävlar om att bli de mest framgångsrika, både på detta område och på områden som ICT-området har att stödja. Inte mycket av detta står att finna i förslagen.

Ett av de områden som länge missköts är vårdområdet. Som exempel finns på byggsidan någonting som heter ByggAMA som ger anvisningar, ibland mycket detaljerade, kring standarder och val som byggmästare följer när de bygger hus och byggnader. Det innebär inte att alla byggmästare bygger likadant eller har samma arbetsgivare. Det innebär inte heller att alla hus är fyra våningar höga. Men alla har trapphus, och alla har fönster. Alla är anpassade för att människor ska kunna bo i dem, oavsett var de kommer ifrån och hur de ser ut.

Det finns standarder och anvisningar som underlättar och möjliggör byggande från norr till söder. Inom vårdområdet, inom IT, har det tillåtits allt möjligt som innebär att vi i dag har en vid flora av system som inte kan kommunicera med varandra och därmed omöjliggör en effektiv kommunikation mellan vårdgivare. Gemensamma standarder på vård-dokumentationsområdet skulle möjliggöra ett utbyte av information vid behov och vara till gagn för patienten. Jag vill understryka att det inte handlar om samma system eller gemensamma system utan om system som kan prata med varandra.

Det skulle också underlätta för leverantörer av program för vården som då skulle kunna bygga olika delar, större eller mindre, för det behov som vården har av dokumentation, säkra på att just deras moduler passar ihop med andras. Vårdområdet har för oss hög prioritet och förtjänar ett bättre öde än det hittills fått.

24-timmarsmyndigheten är ett annat område som borde fått högre prioritet mycket tidigare. Nu satsar regeringen på en omorganisation med en ny myndighet för bland annat detta område. Vi önskar naturligtvis den personal lycka till som fått detta som sin uppgift och hoppas att arbetet får hög prioritet. Men vi beklagar att det tagit flera år att komma fram till att arbetet varit underprioriterat och med otydlig ledningsstruktur. En handlingsplan för detta arbete måste nu snarast komma på bordet.

ICT-området har en stor utvecklingspotential som stöd för många områden. Inom området hållbar utveckling lämpar det sig särskilt bra då det kan bidra till mindre resande med hjälp av virtuella möten, konferenser och besök. Det kan underlätta styrning av lastbilar, paket och gods, dirigera bilar till effektivare resvägar och underlätta handel. Det kan effektivisera tillverkningsprocesser och minska utsläpp, styra temperaturen i villor och optimera uppvärmning. Detta är ett angeläget område, där många tillämpningar återstår att konstruera.

Tillgängligheten måste vara god för våra medborgare. När ICT-området utvecklats har många kommit på efterkälken. Våra äldre är en sådan grupp, invandrare och lågutbildade andra grupper. Funktionshindrade av olika slag har också utestängts. Det är angeläget att inte diskvalificera grupper från möjligheten till en god information. Särskilda satsningar, kanske i vissa fall tydlighet i myndigheters regleringsbrev, kan behövas för att rätta till och förbättra tillgängligheten. I detta sammanhang kan också påpekas att jämställdhetsperspektivet ofta glöms bort och måste genomsyra all utveckling och verksamhet inom ICT-området.

Satsning på utbildning måste vara ett prioriterat område för att man ska kunna ta till sig den nya tekniken. Regeringens satsning på 30 miljoner för mindre företag kommer inte att lämna några större spår i kompetensnivån hos dessa medarbetare. Ett rejält kompetenslyft är vad som behövs och åtgärdsförslag för att åstadkomma detta.

Internet är en viktig källa till information, kunskap och glädje för många. Det är också en källa till brott, kränkningar och elände för utsatta. Nästan varje dag rapporteras om missbruk på olika sätt, om personer som trakasseras, kränkande och hetsande uttalanden om personer eller folkgrupper, bilder på lättklädda personer, mestadels flickor, som cirkulerar för evigt på nätet och övergrepp som barnpornografi. Vi har läst om personer som tagit livet av sig för att man hetsat mot dem via Internet eller på grund av e-mobbning. Så sent som i gårdagens Dagen står det om mobbning via Internet, en ny plåga. På grund av detta och många andra saker är det mycket angeläget att vi stöder de initiativ och arbeten som på olika sätt verkar för ett renare och bättre Internet.

Internet bygger på tillgänglighet, tillit, trygghet och trovärdighet.

- Tillgänglighet för så många som möjligt att kunna komma åt och använda det.
- Tillit att våga använda nätet för information, service och tjänster.
- Trygghet att veta att det finns fungerande lagstiftning som skyddar mig som konsument, fungerande betalningslösningar med mera. Även trygghet att veta att jag och mina barn förskonas från de obehagligheter som jag nyss nämnde.
- Trovärdighet i den information vi söker, kvalitetsstämpel på viss information som därmed gör den tillförlitlig.

En stark handlingsplan för att komma till rätta med avarterna inom ICT-området och öka användbarheten är önskvärd och nödvändig.

Sist men inte minst vill jag uppehålla mig lite vid integritetsaspekterna. Det är lätt att samla information med datorer och från datorer. Det är

lätt att lagra och söka den informationen. Det är lätt att bruka och missbruka den.

Fru talman! Låt oss vara eftertänksamma och försiktiga vid upprättandet av nya möjligheter som medför intrång i den personliga integriteten. Varje liten åtgärd för sig är säkert lovvärd, men summan kan bli väldigt stor. Det vi gör i dag hade vi nog inte godkänt för 10–15 år sedan. Det vi gör om 10–15 år skulle vi nog inte godkänna i dag. Vi befinner oss på ett sluttande plan. Låt oss se till att det planet inte lutar för brant.

Anf. 170 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 4 om samverkan inom offentlig förvaltning.

Det bästa med den proposition vi diskuterar i dag är faktiskt rubriken. Det säger jag inte för att raljera, utan jag *tycker* att den är bra. Vi går ju från en separat IT-politik för samhället till att ha en politik för IT-samhället.

Enligt Post- och telestyrelsen är det i dag åtta av tio svenskar som använder Internet. Halva befolkningen har bredband hemma. Två av tre handlar på nätet. Nio av tio använder mobiltelefon. Det mesta genomsyras av att vi lever i ett informationssamhälle, på gott och ont.

Rätt använd kan IT ge oss bättre sjukvård, effektivare transporter, minskat miljöslitage och en ökad välfärd. IT är till för människan och inte tvärtom!

Baksidan är dock svart: På Internet frodas kriminaliteten, också med pedofili och ekonomisk brottslighet. Många människor saknar förtroende för Internet. Precis som Christer Winbäck har jag också läst reportaget i går i tidningen Dagen om e-mobbning. Det är en avskyvärd företeelse som vi måste bekämpa på alla sätt. Jag rekommenderar er att läsa Daniel Grahns ledare om att vi måste utveckla ett sunt och moget förhållningssätt till Internet.

De mål som regeringen lägger fram i propositionen är därför välkomna. Ett hållbart IT-samhälle för alla är närmast ett självklart mål. Delmålen har jag indirekt redan berört: förbättrad livskvalitet och förtroende, hållbar tillväxt samt tillgänglighet och säkerhet. Jag har absolut inga invändningar mot de målen.

Borde vi inte då vara nöjda med regeringens hantering av IT-frågorna och köpa allting som står i propositionen? Nej, långt ifrån!

Allianspartierna har, precis som sagts tidigare, utvecklat sina tankar i en gemensam motion och visat på brister i regeringens proposition. Det vi framför allt saknar är en konkret handlingsplan för hur man ska jobba mot de här viktiga målen.

Jag vill nu koncentrera mig på reservation 4 om samverkan inom offentlig förvaltning. Hur många gånger har inte vi kristdemokrater kritiserat regeringen för dåligt ledarskap på detta område? Trafikuskottet har uttalat kritik. Riksrevisionen har uttalat kritik. Men regeringen bara tillsätter nya arbetsgrupper och skapar nya myndigheter i stället för att sätta fart på de befintliga myndigheternas IT-tjänster.

Visst finns det goda exempel bland myndigheterna. Man kan deklarerera på nätet. Vägverkets nya hemsida är bra. Men vi hade varit mycket längre på väg om regeringen följt vårt råd och utsett en nationell IT-

samordnare eller IT-general. E-tjänster måste utpekas i regleringsbrevet till myndigheterna och då inte som fromma förhoppningar.

Vi tror inte att den nya förvaltningsmyndigheten kan lösa problemet. Det är regeringens ansvar att driva utvecklingen framåt med kraft!

Låt mig citera vad trafikutskottet skriver i enighet på s. 27 i betänkandet: "Utskottet vill lyfta fram betydelsen av samordning och ett tydligt ledarskap i förändringsarbetet inom IT-politiken och i sammanhanget då erinra om att Näringsdepartementet har ett samordningsansvar för frågor om användning av informationsteknik."

Sist, fru talman, vill jag nämna något om konkurrensfrågor inom teleområdet – då gäller det alltså reservation 19. Vi har i flera år framfört klagomål på konkurrensen inom teleområdet. Bit för bit har regeringen hörsammat oss, men fortfarande finns det brister. I Aftonbladet skrev nyligen flera företagsledare en vädjan till infrastrukturministern att ingripa mot Telia Sonera för att inte riskera bredbandsutbyggnaden i Sverige. Från flera håll klagas det på kommunala bredbandssatsningar med egna bolag som ibland sätter konkurrensen ur spel. Jag tänker då på stadsnätens utbyggnad. Från glesbygden får vi ofta klagomål på att det går långsamt. Post- och telestyrelsen har också i en ny rapport uttryckt klagomål över Telias hantering av bredbandsmarknaden.

Precis som Björn Hamilton anser jag också att regeringen har fördröjt bredbandsutvecklingen med alla sina komplicerade bidragssystem. Och när väl bidragen utlovats höll regeringen inne pengarna. Det skapar inte förtroende, och förtroende är vad som behövs på detta område för att den goda användningen av IT ska öka och ge människor ett bättre liv. Det vill vi kristdemokrater arbeta för.

Anf. 171 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Som jag sade i mitt tidigare inlägg har det blivit snarare regel än undantag på senare tid att utlovade propositioner från regeringen levereras starkt försenade till riksdagen, så ock den IT-proposition som vi nu debatterar och som ligger till grund för det här betänkandet.

Nu är den här. Dessvärre bidde det dock inte mycket mer än en tummetott, skulle man kunna säga – fina mål, som Johnny Gylling och andra har understrukt, mål som vi alla kan ställa oss bakom, men ingen handlingsplan, ingen konkretion och ingen uppföljning.

Lyssna på det här: "Tyvärr blir det samlade intrycket att propositionen inte är någon proposition utan primärt en skrivelse där regeringen redogör för gjorda satsningar, den rådande situationen och antyder vad man kan komma att göra framöver."

Denna sista mening är inte min kritiska bedömning utan omdömet från branschorganisationen IT-företagen, som samlar mer än 500 företag runtom i landet på IT-området. De är bekymrade över bristen på konkretion och substans i regeringsförslaget.

Flera andra har kommenterat rubriken på propositionen: *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället*. Den är bra. Den antyder att regeringen har förstått att IT-frågorna numera är en alltmer självklar och avgörande viktig del på de flesta områden i vårt samhälle.

Fru talman! Sverige var tidigt ute med engagemang och Internet, redan på 90-talet. Nu har många länder hunnit ifatt oss och till och med hunnit förbi oss. Vissa länder, som Sydkorea och Irland, tog många delar

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

av den svenska IT-kommissionens framsynta förslag och har genomfört viktiga delar av den på sin hemmaplan. I Sverige låter vi marknaden hantera IT-infrastrukturen. Det har lett till att det kvar på marknaden i stort sett bara finns tre stora aktörer. IT-motorvägarna, om man får kalla det så, i form av optofiber ligger tätt i triangeln Stockholm–Göteborg–Malmö. Här finns gott om fiber, liksom längs E 4 från Stockholm och norrut, uppåt mina trakter. Men i övrigt är det glest, och konkurrensen är närmast obefintlig.

De som totalt dominerar den svenska marknaden nu är:

1. Telia Sonera, före detta svenska och finska televerken,
2. Telenor, före detta norska televerket, och
3. TDC Song, före detta danska televerket.

Det är de tre stora.

Fru talman! Trots regeringens tillkortakommanden på IT-området är det mesta vi företar oss i samhället i dag relaterat till IT-system av olika slag, Internetanvändning och kommunikation mellan människor, mellan maskiner och mellan människa och maskin. IT och IT-infrastrukturens betydelse kan jämföras med betydelsen av väl fungerande vägar och järnvägar, elförsörjning och teleförbindelser.

Det är här som mycket av våra kritiska synpunkter från Centerpartiet kommer in. Vår vision om en digital allemansrätt – det har ni väl hört talas om – innebär att alla människor och alla företag dels har den utbildning och kompetens som behövs, dels kan få tillgång till en snabb och pålitlig IT-uppkoppling, både hemma och på jobbet, och att hela samhället tillgodogör sig de möjligheter som IT erbjuder. Den visionen får vi uppenbarligen fortsätta att kämpa för. I regeringen förefaller det inte finnas någon tid, inget intresse och inget riktigt engagemang för en framsynt och konkret politik när det gäller IT.

För att alla vackra ord i propositionen med den fina titeln ska vara värda någonting måste de också leda till tydliga politiska åtaganden och åtgärder som driver utvecklingen framåt. Det räcker inte med vackra ord. Det här är propositionens och betänkandets allra svagaste sida.

Det är nu sex år sedan riksdagen behandlade en samlad IT-proposition senast. Då var det Björn Rosengrens *Ett informationssamhälle för alla*, om ni minns. När man tittar tillbaka på den propositionen och debatten kring den slås man av att tiden, om inte stått stilla så har det i alla fall inte blivit särskilt mycket konkret uträttat, åtminstone inte i Regeringskansliet. Redan i den propositionen var det väldigt många fina formuleringar, till exempel: återkomma, utreda, överväga och sträva mot.

Fru talman! Internets genombrott 1994 var startskottet för en allt snabbare digitalisering av verksamheter både i näringslivet och i samhället i övrigt. Det kan främst ses i form av hemsidor och tjänster på nätet, och i offentlig förvaltning symboliserad av försöken att bygga upp den så kallade 24-timmarsmyndigheten. Det är en digitalisering av det offentliga som har flera goda syften: effektivisering, ökad konkurrenskraft, höjd samhällsservice, personalbesparingar, demokratisk insyn och så vidare.

Regeringens medel i arbetet för en 24-timmarsmyndighet är inte helt oväntat en ny myndighet. Och visst krävs det en sammanhållande kraft

för att 24-timmarsmyndigheten ska kunna genomföras, men vi anser inte att det är så enkelt som en ny myndighet. Det som verkligen krävs är ett tydligt engagemang i Regeringskansliet i kombination med att man sätter upp mätbara mål och gör en konkret beskrivning av var Sverige ska vara om fem år i de här frågorna.

För att nå målen vill allianspartierna i trafikutskottet se en konkret handlingsplan för det fortsatta arbetet, som mina företrädare i talarstolen talat om, en handlingsplan för 24-timmarsmyndigheten som förklarar hur vi ska nå målen, hur dessa ska följas upp, vilka aktörerna är, hur arbetet ska organiseras samt vilka resurser som krävs. Ett luddigt direktiv till ännu en generaldirektör kommer inte att ge Sverige en fullgod 24-timmarsmyndighet.

Fru talman! En framsynt IT-politik kan också på ett avgörande sätt bidra till ett mycket bättre resursutnyttjande inom hälso- och sjukvården. I tidningen Dagens Industri skrev i förra veckan docenten vid Karolinska Institutet, Johan Björkegren, att en IT-baserad "hälsosjukvård" öppnar helt nya möjligheter både för att rätta till ohälsotalen och för att ta till vara olika exportchanser.

I allianspartiernas motion lyfter vi också fram möjligheterna att stärka och effektivisera vården. Ett led i detta är, som vi föreslår, en nationellt sammanhållen elektronisk vårddokumentation. Med en sådan ges vårdpersonalen förutsättningar att verkligen få tid med sina patienter, trots krympande resurser.

Värdet av att en läkare eller en sjukgymnast, oberoende av var i landet en patient har tagits in, direkt kan se till exempel sjukdomshistorik, tidigare diagnoser och medicinering skapar en trygghet både för vårdaren och för vårdtagaren, då det direkt skapas en grund för att vården och personalen kan fatta rätt beslut.

Mer om detta kan den intresserade läsa i gårdagens nummer av Dagens Industri, där centerns talesman i vårdfrågor, Kenneth Johansson, utvecklar våra förslag i en debattartikel.

Fru talman! Några ytterligare ord om IT-infrastrukturen som har varit och är en hjärtefråga för oss i Centerpartiet.

Vi och övriga allianspartier i trafikutskottet anser att utbyggnaden av bredband inte har gått i den takt som många hoppades på för några år sedan. Osäkerheten kring spelreglerna har fördröjt utbyggnaden. Vi anser att själva grunden för regeringens bredbandspolitik har varit felaktig. Genom att redan från början lägga energin främst på hur stöd och subventioner skulle utformas gick man miste om den dynamik som skulle ha kunnat prägla bredbandsutvecklingen. Resultatet av regeringens statsbidrag för bredbandsutbyggnaden, när den väl har kommit, håller inte oväntat på att bli ett kommunalt bredbandsmonopol.

I många kommuner runtom i landet har vi fått så kallade stadsnät, och de gör nog alla i huvudsak ett bra jobb. Ett problem är dock att de i många fall går upp i värdekedjan och erbjuder tjänster som man kan ifrågasätta om de ska ägna sig åt. De borde hålla sig till att äga, förvalta och bygga ut svart fiber. Stadsnäten finns dessutom, som namnet säger, med tyngdpunkt i städerna. Den del av Sveriges befolkning som bor utanför städerna och tätorterna får oftast inte vara med. Riktigt illa blir det när man kommer till verklig glesbygd.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

Enligt min mening är det nu hög tid att samla alla marknadens aktörer och sondera om det går att få en samsyn kring hur den fortsatta utbyggnaden ska gå till. Det anser vi bör ske enligt följande tre principer:

1. Konkurrensneutralitet. I dag byggs slutna nät, där användarna för lång tid knyts till en enda operatör som också levererar tjänster. Det hämmar utvecklingen av nya tjänster, enligt vår mening.
2. Skalbarhet. Kraven på bandbredd kommer att öka. De nät som byggs i dag måste dimensioneras dels för ökade krav på bandbredd, dels med krav på större redundans, så att vi klarar både påfrestningar och trafiktoppar. Det har inte minst stormen Gudrun visat.
3. Likvärdighet. Det måste finnas möjligheter att få uppkoppling till ungefär likvärdiga villkor i hela landet.

Det finns också anledning att framhålla att många i dag väljer att studera på distans, ett utmärkt sätt i IT-samhället. En förutsättning för ett bra resultat av det är fungerande bredband. En ytterligare tillämpning är distansarbete. För väldigt många skulle det vara möjligt att jobba hemifrån i varierande omfattning om de hade bra Internetanslutning till bostaden. Dessutom är en snabb och säker uppkoppling a och o för de flesta företag, oavsett om de finns i stad eller på landsbygd.

När så många i Sverige inte har ett jobb att gå till är det absolut nödvändigt att de styrande politikerna ser till att ge förutsättningar så att det kan bli fler jobb och nya jobb där sådana är möjliga. Att ha tillgång till bra kommunikationer via IT är en sådan viktig förutsättning.

Avslutningsvis, fru talman, var det alltså för sex år sedan också många vackra ord men ganska tunt med konkreta förslag i regeringens IT-proposition. Björn Rosengren vågade sig i alla fall på att lova att 98 % av landets befolkning skulle ha tillgång till bredband inom ett par år. Det löftet försvann in i ett töcken, och i dag har regeringen uppenbarligen sänkt ambitionsnivån när det gäller tillgängligheten, som ju faktiskt är en förutsättning för allt det andra på IT-området.

I Centerpartiet har vi arbetat vidare med visionen om en digital allmansrätt. Våra mål om allas lika möjligheter att utnyttja den nya tekniken för utbildning, för arbete, för stärkt demokrati och för att underlätta kontakter mellan människor står fast. I höst är vi beredda att göra verklighet av politiken om inte riksdagens majoritet redan nu väljer att följa våra reservationer i betänkandet som drar upp riktlinjerna för en ny och framsynt politik på IT-området.

Jag och Centerpartiet står givetvis bakom alla reservationer i betänkandet som vi har redovisat, men för tids vinnande, fru talman, yrkar jag bifall bara till reservation nr 12.

Anf. 172 MONICA GREEN (s):
Fru talman!

Bredband, bredband halleluja!
Bredband, bredband halleluja!
Surfa, surfa, surfa, surfa!
Det är det som är livets mening och mål!

Det var några strofer ur *All you need is bredband*. Den är visserligen rolig, men jag tycker att den skjuter lite under målet. Det är inte livets mening med bredband, men det underlättar tillvaron för många. Det finns inga självklara självändamål med att surfa. Men många av oss har glädje i det.

Nej, det handlar om så betydligt mycket mer. Det handlar om tillväxt och möjlighet för småföretag att utvecklas i hela landet. Det handlar om utbildning för våra barn, som får mycket större innehåll när hela världen öppnas för dem via till exempel British Museum, via forskning i USA, via musiklektörer i Australien – för att nämna några. Det handlar om kvaliteten i vården, som kan bli så mycket bättre om vi utnyttjar IT-verktyget på rätt sätt och gör upphandlingar inom offentlig sektor så att våra företag kan utveckla tjänster och innehåll på nätet. På så sätt ökar också efterfrågan, och ytterligare möjligheter ges för näringslivet.

Ylva Johansson har också tagit initiativ för att just hälso- och sjukvården ska bli nästa stora IT-område som ska utvecklas.

Det handlar om att gå från IT-politik för samhället till en politik för IT-samhället. Det skiftet sker just nu.

I dag kom beskedet om att papperslösa ansökningar kan göras hos samtliga länsstyrelser. Både medborgare och företag ska kunna skicka in kompletta ansökningar via nätet.

Inom ramen för 24-timmarsmyndigheten kan vi, ska vi kunna, när det passar oss bäst på dygnet, få hjälp, söka kunskap, söka bidrag, beställa tid, ansöka om körkort med mera. Över huvud taget ska kontakter med Ams, Försäkringskassan och CSN öka möjligheterna och underlätta tillvaron för alltfler.

Fru talman! Det övergripande målet för IT-politiken är att Sverige ska vara ett hållbart informationssamhälle för alla. Vi har tagit initiativ för att minska sårbarheten och för att se till att det finns redundans. Vi ställer krav på att banverk och vägverk i större utsträckning ska göra sina infrastrukturer tillgängliga för fler. Vi vill ha öppna lösningar och undanröja inlåsningseffekter. Infrastruktur ska samutnyttjas i största möjliga mån.

Detta IT-betänkande innehåller fortsatta mål och visioner, som vi har fått mycket beröm för från många partier. Det är bra att alla partier tycker att det är bra. Betänkandet innehåller också nästa steg när det gäller tjänster, satsning på mindre företag, forskning på bland annat Kalmar högskola. Det innehåller förslag på hur läro- och kursplaner ska revideras, hur lärarutbildningen ska stärkas och hur distansutbildningen ska fortsätta att underlätta tillvaron för alltfler.

Funktionshinder ska ges större möjligheter med bland annat det som kallas för "Tolken i fickan". Miljön ska förbättras med bättre IT. Vi har hört exempel från andra partier om hur den tekniken kan användas på ett bättre sätt.

Det har hänt otroligt mycket sedan vi lade fram den förra propositionen. Nu gäller det alltså att ta nästa steg. Vi ska fortsätta att vara en världsledande IT-nation. Överläggningar med företrädare för IT-branschen är och ska vara en plattform för de fortsatta ambitionerna.

I måndags besökte jag Grönsakshuset i Skövde. Där finns tolv anställda. Det är ett litet företag som säljer grönsaker i Skaraborg. Det var ett av de första företagen som övergick till e-fakturerings. Det gjorde man för några år sedan. Det har underlättat och blivit betydligt enklare och

billigare för dem. Många företag har tagit och tar efter. Nutek får nu ett särskilt uppdrag att utbilda och sprida kunskap så att fler ska övergå till e-handeln.

Mycket är alltså på gång.

Jag ska också säga några ord om hur vi i betänkandet ser på den viktiga frågan om att barn kan vara utsatta och utlämnade på nätet. Det har vi skrivit om. Det är viktigt att det finns vuxna i närheten, att det finns en skola som tar upp svåra frågor, att det finns en etikdebatt och information om hur vi kan surfa säkrare.

En annan sak gäller för alla dem som frivilligt eller ofrivilligt ställer sig utanför IT-samhället. Eftersom det finns så många fördelar med att ha tillgång till IT och dess tjänster borde vi jobba hårdare med information, tillgång, tillit och utbildning med till exempel folkbildning. Eller varför inte ett särskilt tv-program? Det kan vara en data-Martina eller en IT-Titti som i stället för en tv-kock skulle kunna ge oss enkla råd och tips om hur vi kan surfa säkert, ta oss in på myndigheters hemsidor och hitta rätt i webbdjungeln. Det får naturligtvis tv bestämma själv, men håll med om att det är en god idé.

Det förvånar mig förstås mycket att Moderaterna, som i det här betänkandet tycker som vi, nämligen att det är viktigt med folkbildning, i andra sammanhang vill minska kraftigt på anslaget till folkbildningen. Det bådär inte gott för att få med fler i IT-samhället. Det förvånar mig också att kd och Moderaterna är så tvärsäkra motståndare till bredbandsstöd när deras borgerliga kamrat Centern vill ge tio gånger mer i bredbandsstöd. Det finns inte särskilt mycket enighet i det. Det förvånar mig mycket eftersom jag blev lite nyfiken när det kom ut ett pressmeddelande om att den borgerliga alliansen har gjort en strategi om hur vi ska komma vidare i IT-samhället. Jag har med största intresse försökt att läsa i motionen vad det var de kom med egentligen. Jag kunde inte se några nyheter alls. De tog upp samtliga frågor som vi har skrivit om i propositionen. De tyckte att det var deras strategi. Visst, det är väl bra om vi är så eniga, men jag ser inte att det är något mer i de borgerligas motion. Det var inte särskilt mycket att komma med, även om jag förstår att det är det lilla halmstrået som de borgerliga partierna vill hänga upp sig på.

Jag har fått några frågor under debattens gång. Bland annat har jag hört påståenden om att det startas för få företag i landet.

För närvarande har vi ett rekord. 42 000 nya företag startades förra året. Det har inte varit så många sedan efterkrigstiden. Vi sänker arbetsgivaravgiften det här året för småföretag som vill anställa. Björn Hamilton efterlyste detta. Han är redan bönhörd. Det gäller från årsskiftet.

En annan sak som har påståtts i debatten är att vi borde gå ifrån att en ansvarar för IT-frågorna, som till exempel i England. Då är det bara bra att påpeka att England faktiskt nu går ifrån sin modell och den svenska modellen till att vi ser till att alla tar ett ansvar för IT-frågorna.

Sedan var det en kommentar om att Finland klarar sig bra utan bredbandsstöd. Vi kan konstatera att om en månad ska våra kolleger från Finland komma hit och diskutera med oss. De vill ha information om hur vi har kommit vidare i informationssamhället.

Det fanns inte så mycket som de borgerliga kunde slå sig för bröstet för när jag väl läste deras motion, men jag är glad över att det finns mycket som vi är eniga om. Jag ser fram emot att vi kan jobba vidare och

ta fortsatta steg. Vi ska vara en världsledande IT-nation. Jag yrkar bifall till förslaget i detta utmärkta betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 173 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag har två frågor som jag tänkte ta upp med Monica Green som jag inte hann med i mitt anförande, men först några kommentarer till hennes anförande.

Hon förvånas över att alliansen inte har mer förslag än vad vi har redovisat i vår motion. Jag tycker att det är lite förmätet av en företrädare för regeringspartiet och socialdemokratin, med alla de enorma resurser som man sitter på i Regeringskansliet, att kräva att vi ska ha ett förslag som går mycket längre. Det vi föreslår är bland annat en handlingsplan med uppföljningsbara och mätbara mål. Det är exakt det som branschen i hög grad efterlyser. Ni kallar det inte ens för en proposition utan bara en skrivelse eftersom just handlingsplanen saknades.

Hur är det med de 98 procenten, Monica? Finns de kvar? Har ni några ambitioner kvar, eller accepterar ni en digital klyfta socialt och geografiskt i det här landet?

Sedan några ord om IT-samhällets inte bara möjligheter utan också risker. Jag tänker på hur IT-system kan övervaka och inkräkta på oskyddiga människors privatliv. Ett av de värsta exemplen är det EU-direktiv om datalagring som Sveriges regering nu har drivit igenom i EU. De som verkligen vill vara osynliga, terrorister, kriminella och brottsorganisationer, kommer att kunna vara det i fortsättningen också. Det enda som behövs är teknisk kunskap, och det är inte något problem om man har pengar. De som riskerar att bli övervakade är i stället personer som nyttjar datorn till vardagliga saker, som att skicka mejl. Men det är grupper som lagen inte är till för att övervaka.

Om vi inte ser upp blir inte terrorister det största hotet mot demokratin utan alla de politiker och övervakare som vill minska de demokratiska rättigheterna så mycket det går. Jag tycker att det är tveksamt ur demokratisk synpunkt, när man på olika områden ser hur det här tenderar att öka. Jag undrar hur Socialdemokraterna och Monica Green ser på att man nu använder IT-samhället på det här sättet.

Anf. 174 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Nej, jag kräver inte mer av er än vad ni själva har sagt. Jag blev nyfiken när ni kom med ert pressmeddelande och gick ut och sade: Oj, nu kommer strategin, och vi vet hur vi ska göra i nästa steg för IT-samhället. När man då läste blev man besviken över att det inte riktigt var så, utan ni höll med regeringen. Det är jag naturligtvis väldigt glad över. Sedan fläskade ni på med några förslag som jag inte tyckte var så jätteimponerande. Men om det var de få saker som ni kunde komma överens om har jag all respekt för det. Jag kräver inte mer än det ni själva sade i ert eget pressmeddelande.

När det gäller om vi ska acceptera en digital klyfta: Det ska vi naturligtvis inte göra. Vi måste jobba hårdare och mer för att nå ut i hela landet, ge fler möjlighet att koppla upp sig med höga hastigheter och ge fler möjlighet att ta till sig kunskapen och viljan. Vi accepterar alltså inte den digitala klyftan.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

När det gäller mätbara mål kan jag dela uppfattningen att vi bör ha det. Det är också det som regeringens IT-politiska strategigrupp nu jobbar med, att följa upp det som vi går vidare med i det här betänkandet. Jag tycker nog att vi jobbar precis enligt det som du eftersträvar.

Anf. 175 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det finns trots allt 21 reservationer, med konkreta, anorlunda förslag från oppositionen i utskottet. Det är inte bara några enstaka synpunkter, som Monica Green antyder. Får vi chansen i höst kan jag lova Monica Green att vi med full kraft ska ta itu med att leda oss in i IT-samhället med de visioner som vi har dragit upp. Den digitala allemansrätten, som Centern fortfarande står för med full kraft, är vi också beredda att göra verklighet av.

Du kommenterade inte alls frågan om de 98 procenten. Vilka ambitioner har socialdemokratin för att motverka just riskerna för den digitala klyftan?

Jag vill också väldigt gärna att Monica kommenterar EU-direktivet om datalagring som jag tog upp som en konkret fråga. Hur ser hon på det? Thomas Bodström har gått i spetsen för att driva igenom det. Ser hon några risker? Det här samhället har stora möjligheter, men det har också risker. Då måste vi diskutera hur man kommer runt dem och hur man hanterar IT-samhället, så att vi minimerar utvecklingen mot ett övervakningssamhälle, enligt min mening.

Anf. 176 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Den digitala allemansrätten: Jag tycker att det är fantastiskt, och det är en rolig vision som Centern har. Det är en bra ambitionsnivå.

Men hur är det med era borgerliga kamrater? Dina kompisar i Moderaterna och kd säger tvärsäkert stopp till allt det. De säger: Nej, inte en krona i bredbandsstöd! Det ska inte vara någonting, för staten ska inte lägga sig i, som Moderaterna så tjugigt brukar säga. Det är precis på tvärs mot vad ni sade. Ni ville satsa 80 miljarder, men Moderaterna ville inte satsa en enda krona.

Det skulle vara väldigt spännande att se vad det blev av den digitala allemansrätten. Ni beskrev ju hur vi skulle bygga ut bredband i hela landet. Det är en spännande tanke, men ni fick inte med er era borgerliga kamrater på den. Det skulle ha varit kul att se om ni hade fått den chansen. Nu blir det inte så att ni vinner valet, så det är tur att ni inte behöver pröva den bristen på överenskommelse.

När det gäller den digitala klyftan sade jag redan i mitt första inlägg att vi inte accepterar den utan att vi måste lägga in en högre växel för att nå alla.

När det gäller datalagringen finns det både för- och nackdelar. Jag delar Svens uppfattning att det finns både fördelar och nackdelar med det. Där behöver EU-parlamentet tänka till lite mer innan man sätter ned foten.

Anf. 177 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Får jag först haka på replikskiftet om digital allemansrätt. Jag tycker att det är en god tanke som Centern har presenterat. Men det

som är kopplat till den tanken, nämligen en stor statlig satsning på 70–80 miljarder, har på något sätt blivit överspelat nu. Det var något som man i så fall skulle ha gjort när Centern lanserade det programmet. Nu har vi kommit en bit på vägen med bredbandsutbyggnaden.

Sedan vill jag bemöta två påståenden från Monica Green. Kristdemokraterna är inte motståndare till bredbandsstöd som princip. Vi har till exempel accepterat de miljarder som regeringen har föreslagit, delvis avsatta för skatteavdrag. Men vi tyckte att konstruktionen på skatteavdragen var fel. Det har vi också påpekat i motionen. Vad vi har sagt är att vi tycker att regeringen har sjabbat bort pengar i bredbandsstöd. Det dröjde väldigt länge innan regeringen talade om vilka bidrag som skulle delas ut, och det gjorde att marknaden väntade på besked. Under den tiden gick Internetboomen, som vi kallade den, ned, och på det viset förlorade vi tid. Vi tycker att man främst ska satsa pengar på glesbygden om man ska ha statliga bredbandsstöd.

Sedan var det England och ledarskapet. Det har varit en tid då det var nödvändigt för England att satsa hårt på ett tydligt ledarskap. Tony Blair tog själv på sig rollen. Det hade varit fint om statsministern hade gjort likadant.

Min fråga gäller regleringsbreven, om Monica Green har följt upp det hon lovade på en Internetkonferens i oktober, att regeringen skulle skriva in e-tjänster i regleringsbreven till myndigheterna.

Anf. 178 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Om ni inom de borgerliga partierna fortfarande är oense om hur stor den statliga satsningen ska vara kanske jag inte ska lägga mig i det. Vi kanske inte heller behöver få de bekymren om ni inte ska styra det här landet, utan ni kan själva diskutera hur mycket den satsningen i så fall skulle vara. Det får stå för er själva.

När det gäller de kommunala bredbandspengarna har jag tidigare berättat att vi i trafikutskottets s-grupp var ute på en bredbandsturné. Vi såg också den här oron: Varför händer det ingenting? Vad är det för trösklar? Vad är det som brister? Kan vi underlätta? Det visade sig att vad som hade tagit tid var när kommunerna gjorde sina IT-infrastrukturplaner. Det tog tid att fundera på hur man skulle bygga. Sedan kom alla ansökningar på en enda gång, så det blev som en ketchupeffekt.

Nu ser vi också hur det byggs i hela landet. Och det är bra.

Jag delar uppfattningen att det var synd att vi var tvungna att hålla inne dessa bredbandstöd ett tag. Det handlade om att vi ville ha ordning och reda på ekonomin. Vi ville inte gå över vår limit, utan vi var tvungna att hålla inne pengarna. Det beklagar jag. Men nu har dessa pengar betalats ut, så nu kan kommunerna fortsätta att bygga.

Jag ska sedan ta upp frågan om regleringsbreven och e-tjänster. Jag har jobbat med den, men regleringsbreven har inte gått ut sedan vi hade denna debatt senast. Men jag tog så att säga den boll som gavs till mig då.

Anf. 179 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Jag hann inte utveckla den frågan riktigt. Men den handlade alltså om 24-timmarsmyndigheten och att alla myndigheter ska öppna sina system så långt som möjligt för medborgarna. Det är flera

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

myndigheter som har gjort detta på ett bra sätt. Men det saknas väldigt mycket. Vi debatterade detta på Internetdagarna. Och jag hävdade att detta måste skrivas in i regleringsbrev. Det lovade Monica Green att bevaka. Men nu konstaterar vi att detta inte är verkställt. Även om hon har ansträngt sig har regeringen inte tagit fasta på det. Så vi får väl vänta tills vi får byta regering i höst.

Jag har en annan fråga. Vi har i trafikutskottet blivit uppvaktade av Dataföreningen, Folkbildningsrådet och Utbildningsradion som har presenterat ett mycket fint projekt som går ut på att utbilda människor, framför allt de människor som kanske inte har tillgång till IT. Man har beskrivit en mycket god projekttid som vi alla i utskottet var positiva till.

Vi har gemensamt skrivit i detta betänkande att utskottet nu förutsätter att regeringen kommer tillbaka med konkreta förslag om ett sådant projekt i folkbildningspropositionen.

Hur tänker Monica Green som företrädare för regeringspartiet nu se till att den här frågan inte hamnar mellan stolarna utan att projektet kan fullföljas?

Anf. 180 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! När det gäller regleringsbrev handlar det inte alls om att regeringen inte har tagit fasta på detta. Det handlar mer om att jag så att säga tog denna boll och ska jobba vidare med detta. Det har mer att göra med mitt sätt att jobba än med regeringens. Regeringen kommer att ta till sig detta när det blir aktuellt framöver.

När det gäller den spännande folkbildningssatsning som vi alla tänkte till på när den presenterades för oss förväntar vi oss att det kommer en skrivning om det i folkbildningspropositionen som ska läggas fram i mars.

Jag har tagit initiativ till att tala med Lena Hallengren som är den berörda ministern. Jag har också talat med Sven-Erik Österberg som är berörd minister för 24-timmarsmyndigheten eftersom det berör även hans område så att vi ska få med oss fler när det gäller folkbildningssatsningen.

Vi jobbar alltså vidare med detta och ser med tillförsikt an den propositionen när den kommer i mars.

Anf. 181 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Det var trevligt att höra Monica Green sjunga från talarstolen. Det hade varit roligt om vi i alliansen hade kunnat svara med vår lilla kör. Det hade kanske blivit lite starkare än din väna stämma. Men då hade du fått ta hjälp av dina samarbetspartner. Men det var ett trevligt inslag.

Men jag tycker inte att det förändrar bilden av att regeringen inte har någon handlingsplan för den framtida IT-utvecklingen i Sverige. Vi är många som har varit uppe och talat om detta nu, och det blir lite upprepningar. Men vi är många här i riksdagen som har rätt samstämmiga synpunkter på att regeringen inte har verifierat vad man egentligen borde ha gjort i en sådan här IT-proposition som vi har längtat efter så länge.

Monica Green förstod inte vad alliansen hade för konkreta förslag. Då tycker jag att man inte riktigt begriper hur sådana här saker växer fram i ett samhälle. Grunden för att IT och andra saker ska förändra och

förbättra samhället är ju att vi bland annat har en företagsamhet som fungerar och att vi satsar på forskning och utveckling. Det tycker jag är de två grundläggande hörnstenarna i hur man ska få fart på detta.

Och i inget av fallen tycker jag att man i propositionen har verifierat detta och trycker på dessa saker.

Man måste naturligtvis också se till att det finns riskvilligt kapital och att det lönar sig att forska inom dessa områden. Det har regeringen över huvud taget inte nämnt i sin proposition. Har man inte dessa grundstenar kommer man ingen vart.

Jag skulle gärna vilja att Monica Green utvecklar dessa saker lite mer än vad som har sagts tidigare.

Anf. 182 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag är bara glad eftersom det är roligt att få tala om ett bra betänkande. Det innehåller faktiskt allt det som Björn Hamilton efterlyser – satsningen på mindre företag, satsningen på forskning, satsningen på Kalmar högskola som ska utveckla dessa former ännu mer, satsningen på att läro- och kursplaner ska revideras för att få med IT-pedagogik och hur man ska ta sig an IT-utbildningar, satsningen på lärarutbildning som ska stärkas och distansutbildning. Det gäller de funktionshindrade, det gäller hur miljön ska kunna förbättras med rätt teknik, och det gäller tillväxten i småföretag och utbildning för småföretag och särskilda anslag för dem. Det är några exempel på vad detta betänkande innehåller.

Björn Hamilton påstod att jag inte förstod detta med företagsamhet. Jag kan bara konstatera att det aldrig har startats så många småföretag i det här landet som nu, och vi har aldrig satsat så mycket på forskning som vi gör nu. Och vi tänker fortsätta att göra det. Vi tänker se till att vi har låg ränta, att vi får ännu bättre företagsamhet i det här landet och att vi ser till att vi satsar på de små företagen bland annat genom att vi från årsskiftet sänker arbetsgivaravgiften för de små företag som anställer ytterligare en person. Så vi ska jobba vidare med IT-samhället, och vi tar helt enkelt nästa steg nu.

Anf. 183 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Och ändå ökar inte sysselsättningen i Sverige, och det är svårt att få riskvilligt kapital till sådana satsningar som nytänkande inom samhället och IT-sektorn ändå är.

Jag ska lämna den frågan och övergå till integritetsfrågorna som intresserar mig väldigt mycket. Jag har följt regeringens storm inne i EU med att man ska registrera i princip allt som vi gör inom IT-sektorn som privatpersoner. Detta tycker jag är skrämmande. Detta är ett typiskt upplägg där man naturligtvis kan hitta ett skäl till att övervaka människor i det enskilda fallet. Man ska jaga brottslingar, och man ska jaga terrorister och så vidare. Men man tänker aldrig på den enskilda människan. Och man har alltså inte förberett ett skyddsnät för den enskilda människan. Enligt min uppfattning borde man alltså gå före med skyddsnätet och sedan utveckla övervakningen inom vissa sektorer.

Detta tycker jag att Monica Green ska ta med sig till sitt parti och be att man verkligen ser över integritetsfrågorna. Det är nämligen skrämmande att se hur man far fram inte bara i Sverige utan i hela EU nu. Vår

justitieminister har tyvärr fått EU med sig i vissa sammanhang som jag tycker verkar vara uppseendeväckande.

Anf. 184 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Björn Hamilton, i dag kommer ytterligare siffror som visar att sysselsättningen ökar, och vi ser nu hur hjulen fortsätter att snurra. Och vi vet också att arbetslösheten kommer att minska. Det är mycket positivt. Vi ser framtiden an med tillförsikt. Det är bra.

Jag ska ta med mig integritetsfrågorna till regeringen, till mitt parti och till EU. Jag gör det eftersom jag också kan se att vi behöver diskutera dem mer.

Jag kan också göra ett konstaterande när det gäller folkbildningen.

I det här utskottet är vi helt eniga om att vi vill satsa mer på folkbildning när det gäller IT-samhället. Det är med mycket stor förvåning jag hör att Moderaterna vill dra ned anslaget till folkbildningen så drastiskt som de vill göra framöver. Det blir inte mycket med den folkbildnings-satsningen för IT-samhället om man vill dra ned den redan befintliga folkbildningen. Det tycker jag är mycket tragiskt. Men det är typiskt för Moderaterna att man vill jobba på det sättet att man inte vill ha med alla utan vill satsa på den fina utbildningen och forskningen. Det låter tjugigt. Men när det gäller folkbildningen vill man dra in.

Likadant är det när det gäller kommunala stadsnät. Här säger Moderaterna att marknaden borde fixa allting. Sedan frågar man sig i andra ändan: Varför har det blivit kommunala stadsnät? Ja, det är därför att marknaden faktiskt inte byggt i de här kommunerna. Marknaden har inte fixat detta, utan det är de kommunala bredbandspengarna som har kommit väl till pass. Det är de kommunala bredbandspengar som Moderaterna har varit emot.

Anf. 185 KARIN THORBORG (v):

Fru talman! Regeringens proposition *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället* är en mycket stor proposition. Den har föregåtts av ett väldigt stort förberedelsearbete. De flesta departement har varit inblandade. Den är så stor att det ibland är lite svårt att hitta och orientera sig i den. Men den har i varje fall en struktur som kan sammanfattas så här:

Först finns det ett övergripande mål. Sedan finns det tre delmål. Så är det några avsnitt som handlar om två nödvändiga förutsättningar för att man ska kunna nå målen. Det är förtroendet för IT och behovet av samordning. Till sist finns ett viktigt kapitel om utvärdering och uppföljning av IT-politiken.

Jag antar att alla här har propositionens förslag klara för sig, så jag tänker inte gå in på alla de förslag som finns för att förverkliga målen. Jag vill bara nämna ett spännande område där jag tror att den nya tekniken kommer att bidra mycket till en bättre kvalitet i vardagen, som är ett av målen. Det är e-tjänster och IT-stöd inom vårdsektorn bland annat genom en nationell patientöversikt och genom att informationen ska kunna kommuniceras elektroniskt mellan huvudmän och vårdnivåer. Genom en ökad samordning av användningen av IT kan kontakterna mellan sjukvården, patienterna och de anhöriga förbättras, samtidigt som vi får en bättre vård.

Det är bara ett exempel på det som jag tycker är väldigt spännande. Vi står bakom propositionen, och jag yrkar bifall till den.

Jag tänker ta upp det som Vänsterpartiet har ansett som viktigt i den nuvarande och framför allt i den fortsatta IT-politiken. Det handlar först om att motverka alla former av digitala klyftor. I det digitala samhälle som växer fram med oerhörd hastighet får det inte bildas ett A- och ett B-lag. Det får inte bli en klyfta mellan dem som har tillgång till den fysiska infrastrukturen och som har kompetensen att utnyttja och ta till sig den förbättrade servicen och dem som inte har tillgång till bredband, som inte har kunskaperna eller som av olika anledningar inte har möjlighet eller vilja att komma över den digitala tröskeln. Det senare är enligt uppgift cirka en tredjedel av befolkningen. Det handlar om äldre, arbetslösa, korttidsutbildade, invandrare och funktionshindrade. IT får inte bidra till en ny klassklyfta. Där måste vi sätta in olika åtgärder för att förhindra att den klyfta som redan finns utvidgas.

Arbetet med att skapa tillgång till en effektiv infrastruktur måste fortsätta. Att IT ska förbättra och förenkla vardagen för människor och företag är ett bra mål, men bara om det omfattar alla som vill ha den möjligheten. För dem som inte vill använda sig av den digitala tekniken eller som inte orkar ta till sig den måste det finnas andra alternativ.

Det andra som är viktigt för oss är förtroendet för och säkerheten inom datorvärlden. Att vi känner förtroende för tekniken i sig är avgörande. Annars kommer den aldrig att kunna bidra till förändringar och kvalitetsförbättringar. Att som medborgare känna att vi kan använda Internet utan att riskera att bli utsatta för brott eller obehagliga upplevelser är grunden om vi ska lyckas med att få med alla.

Många föräldrar känner oro för att deras barn utsätts för skadligt innehåll på nätet. Internet har en stor genomslagskraft, på ont och gott, bland barn och ungdomar. Det finns en kommersiell press på barn och ungdomar som kan vara svår att stå emot. De har svårt att inse det vanskliga med att lämna ut personuppgifter om sig själva. De kan utnyttjas av hänsynslösa profitörer. Det finns naturligtvis flera negativa sidor – IT-relaterad brottslighet, barnpornografi, spam, oseriösa Internetförsäljare, ovälkommen reklam. Många människor litar inte heller på att deras integritet kan säkerställas när de är ute på nätet, och de drar sig för att använda sig av de elektroniska tjänster som finns. Där behöver vi vara extra uppmärksamma.

Vilka elektroniska fotavtryck lämnar jag efter mig som individ? Kan jag lita på att min personliga integritet bibehålls? Det förslag om datalagring som Sverige driver i EU motsätter vi oss.

Utgångspunkten måste vara att samma regler gäller för informations-samhället som för övriga samhället. Men ibland behövs anpassningar av regelverket, och eftersom tekniken utvecklas så fort hinner inte alltid lagstiftningen med.

En av de viktigaste insatserna för att öka förtroendet för IT är de åtgärder som föreslås för att skydda barn att på olika sätt utnyttjas via Internet. Jag kan säga att barnperspektivet här för första gången har lyfts fram i IT-politiken. Både Medierådet och Myndigheten för skolutveckling har tillsammans med Konsumentverket fått i uppdrag att speciellt arbeta med insatser för att medvetandegöra riskerna med Internet.

Prot. 2005/06:58
19 januari

*Från IT-politik för
samhället till politik
för IT-samhället*

Slutligen, fru talman, föreslås det många åtgärder i propositionen för att nå målen. Därför är det viktigt att stor vikt läggs vid att följa upp och utvärdera hur arbetet går. Det finns anvisningar i propositionen om när man ska utvärdera. Det är en väldigt viktig del i propositionen, tycker jag. Om förtroendet för IT ökat, om hinder undanröjts, utbyggnaden av infrastruktur fortsatt och samordningen av IT-politiken lyckats vet vi först när vi har nästa utvärdering och den blir klar.

Anf. 186 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Titeln på betänkandet är väldigt intressant. Den är *Från IT-politiken för samhället till politik för IT-samhället*. Det innebär egentligen att vi har kommit ett steg på vägen, det vill säga att vi redan är i IT-samhället. Det ställer speciella krav. Det betyder att vi egentligen har gjort en del av det som ska göras, men vad kommer sedan? Där tycker jag att målsättningen är bra. Det vi ska skapa är ett informationssamhälle för alla i IT-samhället. Det betyder också att vi har gett oss in på en mycket svårare del av utvecklingen än den vi hade från början när det gällde att bygga upp den grundläggande infrastrukturen och skapa de grundläggande strukturerna.

Det vi har kvar är den svåraste biten. Det är att nå de sista, dem som inte är entusiaster, dem som inte är särskilt intresserade, som vi behöver få in i systemet och som behöver ha tillgång till IT-strukturen för att bli en del av det nya IT-samhälle som växer fram.

Då kan man fundera på hur statens roll ska se ut i den processen. Som i varje fall jag ser det innehåller det åtminstone tre steg.

Ett steg innebär reglering, lagstiftning. Ett annat steg innebär att bidra till standardisering. Ett sista steg innebär att vara en motor i utvecklingen. Eftersom staten är en stor aktör är det väldigt att vara motor i utvecklingen.

När det gäller regleringssteget har vi gjort en hel del. Det kanske inte är färdigt helt och hållet. När det gäller standardiseringen är också en hel del gjort, men det är fortfarande en hel del standardisering som behöver göras så att systemen kan kommunicera med varandra. Christer Winbäck nämnde till exempel sjukvården, där mycket finns kvar att göra av standardisering för att få systemen att fungera ihop.

Men den allra viktigaste frågan tycker jag är om staten är den motor man skulle vara i utvecklingen för att skapa de tjänster som behövs i de system som vi bygger upp. Där kommer bland annat det perspektiv i propositionen in som jag tycker är bra, nämligen att här finns de olika departementen och de olika sektorerna med. Här behandlas utbildning, här behandlas forskning, här behandlas skola och så vidare. Det kunde säkert ha gjorts bättre.

Om vi då går vidare och ser hur vi hanterar detta i riksdagen, är det till min oerhörda förvåning inget annat riksdagsutskott som är intresserat av den här frågan. Inget annat riksdagsutskott har brytt sig om att ge oss i trafikutskottet ett yttrande över det här betänkandet. Det tycker jag egentligen är det värsta av alltihop. Socialutskottet är fullständigt ointresserat. Utbildningsutskottet är fullständigt ointresserat. Ändå är man ansvarigt för forskning och utbildning – centrala sektorer på det här området.

I riksdagen hanterar vi frågan som en sektorsfråga, som den inte längre är och som den inte längre ska vara. Det är ett totalt underkännande av vår egen hantering. Regeringen gjorde i varje fall ett försök att hantera frågan tvärs över alla departement. Må vara att det kunde ha gjorts bättre, men man gjorde ett försök att ta ett samlat grepp. Det har vi inte lyckats med i riksdagen, utan vi kör vidare i vårt gamla spår och behandlar den som en sektorsfråga. Det tycker jag är ett totalt underkännande.

Jag hade velat ha en debatt här i dag där utbildningsutskottet fanns med. Då kunde vi ha diskuterat utbildningsfrågorna, IT-frågorna inom utbildningen, forskningsfrågan, sjukvårdsfrågan och övriga sektorer och hur vi hanterar IT-utvecklingen inom de här områdena. Tar vi inte ett samlat grepp här, då kan inte staten vara motor i den här utvecklingen och den samordnare som den borde bli för att vi i Sverige ska vara duktiga på detta. Jag tror att Sveriges styrka ligger precis i den här processen.

Nu är detta inte längre en teknisk fråga, utan det är en fråga om att använda den kompetens vi har och utnyttja de samlade systemen. Det innebär också att vi måste ta en samlad politisk diskussion i den här frågan. Det är inte en fråga som vi ska diskutera bara i trafikutskottet. Riksdagens behandling tycker jag är ett totalt underkännande av hur vi hanterar frågan.

En annan viktig fråga är att vi öppnar upp så mycket som möjligt. Frågan om öppna standarder och öppna programvaror är viktig i den här processen. Det handlar om att skapa möjligheter för flera aktörer. I den processen tror jag att öppenhet är väsentlig.

Andra viktiga frågor är integritetsfrågorna, som har nämnts av flera andra talare här. Det är centralt att vi kan hantera dem på ett bra sätt för att faktiskt behålla medborgarnas förtroende. Det som kan hända om vi inte lyckas behålla medborgarnas förtroende är nämligen att vi kan köra hela IT-politiken i botten och i kras. Det tycker jag är den främsta anledningen till att vi verkligen ska slå vakt om IT-frågorna. Om folk börjar misstro IT-politiken och vårt sätt att hantera den, då, mina vänner, har vi kört in i väggen.

Slutligen vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 januari.)

12 § Haveriutredningen vid mindre allvarliga luftfartsolyckor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2005/06:TU7
Haveriutredningen vid mindre allvarliga luftfartsolyckor (prop.
2005/06:12).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 januari.)

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2005/06:64 Genetisk integritet m.m.
2005/06:69 Skydd för störningskänslig forskning
2005/06:70 Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 18 januari

2005/06:204 av *Roger Tiefensee* (c) till finansminister Pär Nuder
Regeringens hantering av Vänsterpartiets utgiftskrav
2005/06:205 av *Marita Aronson* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Psykisk ohälsa
2005/06:206 av *Kenneth Johansson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Misslyckandet med finansiell samordning

den 19 januari

2005/06:207 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till statsrådet Hans Karlsson
§ 39 i lagen om anställningsskydd
2005/06:208 av *Annelie Enochson* (kd) till finansminister Pär Nuder
Hushållstjänster

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 januari.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 januari

2005/06:810 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Det palestinska parlamentsvalet
2005/06:811 av *Holger Gustafsson* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Mobbning på Internet
2005/06:812 av *Tobias Billström* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Utvecklingen i Mongoliet
2005/06:813 av *Cecilia Wigström* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Svensk-rysk försvarsövning
2005/06:814 av *Bertil Kjellberg* (m) till näringsminister Thomas Östros
Vattenfalls verksamhet

2005/06:815 av *Christin Hagberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Provbörning efter uran

2005/06:816 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Tunga fordon på vintervägar

2005/06:817 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Olaglig sophantering

2005/06:818 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till näringsminister Thomas
Östros
Vattenfall

2005/06:819 av *Krister Hammarbergh* (m) till finansminister Pär Nuder
Momsen och svensk turistnäring

2005/06:820 av *Gabriel Romanus* (fp) till vice statsminister Bosse Ring-
holm

Lägre priser på alkohol i statens kasinon

Prot. 2005/06:58
19 januari

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 24 januari.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 januari

2005/06:673 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Lämpliga åtgärder mot illegal jakt

2005/06:677 av *Mikael Damberg* (s) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Ansvar att utreda terrorhot

2005/06:679 av *Billy Gustafsson* (s) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Kriminalvårdsanstalten i Norrköping

2005/06:730 av *Björn Hamilton* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Överfulla fängelser

2005/06:736 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Skydd för hotade och utpressade

2005/06:740 av *Björn Hamilton* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Straffskalan för människohandel

2005/06:742 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Morgan Johansson
Ohälsan bland HBT-personer

2005/06:749 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Utredning av miljörelaterad brottslighet

2005/06:750 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Medelbeläggningen på landets kriminalvårdsanstalter

2005/06:768 av *Christer Winbäck* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Kassettersättningen

Prot. 2005/06:58
19 januari

2005/06:773 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Förtroendet för polisen

2005/06:777 av *Magdalena Andersson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Möjlighet att fullgöra polisutbildning vid graviditet

2005/06:779 av *Eskil Erlandsson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Nedläggning av Singeshult

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 januari.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.45.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.59,
av förste vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 103 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 154 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 § Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor.....	2
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU5	2
Anf. 1 MARTIN NILSSON (s)	2
Anf. 2 INGRID BURMAN (v).....	3
Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	5
Anf. 4 MARITA ARONSON (fp).....	7
Anf. 5 ULRIK LINDGREN (kd).....	9
Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (c).....	12
Anf. 7 INGRID BURMAN (v) replik.....	14
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c) replik	14
Anf. 9 INGRID BURMAN (v) replik.....	15
Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (c) replik	15
Anf. 11 JAN LINDHOLM (mp).....	15
Anf. 12 MARGARETA ISRAELSSON (s)	17
Anf. 13 ULRIK LINDGREN (kd) replik	20
Anf. 14 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	20
Anf. 15 ULRIK LINDGREN (kd) replik	21
Anf. 16 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	21
Anf. 17 MARITA ARONSON (fp) replik.....	22
Anf. 18 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	22
Anf. 19 MARITA ARONSON (fp) replik.....	22
Anf. 20 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	23
Anf. 21 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	23
Anf. 22 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	23
Anf. 23 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	24
Anf. 24 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	24
Anf. 25 INGRID BURMAN (v) replik.....	25
Anf. 26 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	25
Anf. 27 INGRID BURMAN (v) replik.....	25
Anf. 28 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	26
Anf. 29 ANNIKA QARLSSON (c) replik	26
Anf. 30 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	27
Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (c) replik	27
Anf. 32 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	27
Anf. 33 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	28
Anf. 34 TASSO STAFILIDIS (v)	29
(Beslut fattades under 9 §.).....	29
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
4 § Frågestund.....	30
Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	30

<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	30
Anf. 36 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	30
Anf. 37 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	30
Anf. 38 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	31
Anf. 39 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	31
<i>Statens tillsyn över kasinon</i>	31
Anf. 40 KARIN PILSÅTER (fp)	31
Anf. 41 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	32
Anf. 42 KARIN PILSÅTER (fp)	32
Anf. 43 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	32
<i>Äldrevården</i>	33
Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON (kd)	33
Anf. 45 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	33
Anf. 46 CHATRINE PÅLSSON (kd)	33
Anf. 47 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	34
<i>Vänsterpartiets valplattform</i>	34
Anf. 48 STAFFAN DANIELSSON (c)	34
Anf. 49 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	34
Anf. 50 STAFFAN DANIELSSON (c)	35
Anf. 51 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	35
<i>Ungdomars politiska inflytande</i>	35
Anf. 52 MARYAM YAZDANFAR (s)	35
Anf. 53 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	36
Anf. 54 MARYAM YAZDANFAR (s)	36
Anf. 55 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	36
<i>Klimatpolitiken</i>	36
Anf. 56 INGEGERD SAARINEN (mp)	36
Anf. 57 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	37
Anf. 58 INGEGERD SAARINEN (mp)	37
Anf. 59 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	37
<i>Placeringen av Vattenfalls administration</i>	38
Anf. 60 SIV HOLMA (v)	38
Anf. 61 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	38
Anf. 62 SIV HOLMA (v)	39
Anf. 63 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	39
<i>Effektbalansen</i>	39
Anf. 64 EWA THALÉN FINNÉ (m)	39
Anf. 65 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	39
Anf. 66 EWA THALÉN FINNÉ (m)	40
Anf. 67 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	40
<i>Tandvården för äldre</i>	40
Anf. 68 GABRIEL ROMANUS (fp)	40
Anf. 69 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	41
Anf. 70 GABRIEL ROMANUS (fp)	41
Anf. 71 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	41
<i>Torskfiskekvoterna</i>	42
Anf. 72 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	42
Anf. 73 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	42

Anf. 74 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	42	Prot. 2005/06:58
Anf. 75 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	42	19 januari
<i>Etnisk diskriminering vid bostadsköp</i>	43	
Anf. 76 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	43	
Anf. 77 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	43	
Anf. 78 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	43	
Anf. 79 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	43	
<i>Väntetider till barn- och ungdomspsykiatri</i>	44	
Anf. 80 MAGDALENA ANDERSSON (m)	44	
Anf. 81 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	44	
Anf. 82 MAGDALENA ANDERSSON (m)	44	
Anf. 83 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	45	
<i>Buller</i>	45	
Anf. 84 RIGMOR STENMARK (c)	45	
Anf. 85 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	45	
Anf. 86 RIGMOR STENMARK (c)	46	
Anf. 87 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	46	
<i>Studiemedlen</i>	47	
Anf. 88 AXEL DARVIK (fp)	47	
Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	47	
Anf. 90 AXEL DARVIK (fp)	47	
Anf. 91 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	48	
<i>Arbetslösheten på Gotland</i>	48	
Anf. 92 LARS LINDÉN (kd)	48	
Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	48	
Anf. 94 LARS LINDÉN (kd)	49	
Anf. 95 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	49	
Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN	49	
5 § Ändringar i sekretesslagen	49	
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU5	49	
(Beslut fattades under 9 §.)	49	
6 § Granskning av statsrådets tjänsteutövning och		
regeringsärendenas handläggning	50	
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU10	50	
Anf. 97 HELENA BARGHOLTZ (fp)	50	
Anf. 98 INGVAR SVENSSON (kd)	51	
Anf. 99 KERSTIN LUNDGREN (c)	53	
Anf. 100 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	54	
Anf. 101 GÖRAN MAGNUSSON (s)	57	
Anf. 102 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	59	
Anf. 103 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	59	
Anf. 104 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	60	
Anf. 105 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	60	
Anf. 106 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	61	
Anf. 107 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	62	
Anf. 108 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	62	
Anf. 109 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	62	
Anf. 110 INGVAR SVENSSON (kd) replik	63	

Anf. 111	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	63
Anf. 112	INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	64
Anf. 113	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	64
Anf. 114	MATS EINARSSON (v).....	65
Anf. 115	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	66
Anf. 116	MATS EINARSSON (v) replik	66
Anf. 117	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	67
Anf. 118	MATS EINARSSON (v) replik	67
Anf. 119	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	67
Anf. 120	MATS EINARSSON (v) replik	68
Anf. 121	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	68
Anf. 122	MATS EINARSSON (v) replik	69
Anf. 123	INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	69
Anf. 124	MATS EINARSSON (v) replik	69
Anf. 125	INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	69
Anf. 126	MATS EINARSSON (v) replik	70
Anf. 127	KERSTIN LUNDGREN (c)	70
Anf. 128	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	70
Anf. 129	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	71
Anf. 130	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	71
Anf. 131	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	72
Anf. 132	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	72
Anf. 133	GÖRAN MAGNUSSON (s)	72
	(Beslut fattades under 9 §.)	72
7 §	Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	73
	Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU13	73
Anf. 134	PÅR AXEL SAHLBERG (s).....	73
Anf. 135	LISELOTT HAGBERG (fp).....	73
	(Beslut fattades under 9 §.)	74
8 §	Post- och kassaservice	74
	Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU3	74
Anf. 136	HANS STENBERG (s).....	74
Anf. 137	BÖRJE VESTLUND (s)	75
	(forts. 10 §).....	76
	Ajournering.....	77
	Återupptagna förhandlingar	77
9 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	77
	SoU5 Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige och andra barnfrågor	77
	KU22 Ändringar i sekretesslagen.....	79
	KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning	80
	KU13 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	80
10 §	(forts. från 8 §) Post- och kassaservice (forts. TU3)	80
Anf. 138	BJÖRN HAMILTON (m).....	80
Anf. 139	BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	81
Anf. 140	BJÖRN HAMILTON (m) replik.....	82

Anf. 141	BÖRJE VESTLUND (s) replik	82	Prot. 2005/06:58
Anf. 142	BJÖRN HAMILTON (m) replik	82	19 januari
Anf. 143	CHRISTER WINBÄCK (fp)	82	
Anf. 144	TUVE SKÅNBERG (kd)	84	
Anf. 145	BÖRJE VESTLUND (s) replik	85	
Anf. 146	TUVE SKÅNBERG (kd) replik	85	
Anf. 147	BÖRJE VESTLUND (s) replik	86	
Anf. 148	TUVE SKÅNBERG (kd) replik	86	
Anf. 149	KARIN THORBORG (v)	86	
Anf. 150	SVEN BERGSTRÖM (c)	88	
Anf. 151	KARIN THORBORG (v) replik	90	
Anf. 152	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	91	
Anf. 153	KARIN THORBORG (v) replik	91	
Anf. 154	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	92	
Anf. 155	BÖRJE VESTLUND (s) replik	92	
Anf. 156	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	92	
Anf. 157	BÖRJE VESTLUND (s) replik	93	
Anf. 158	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	93	
Anf. 159	MIKAEL JOHANSSON (mp)	93	
Anf. 160	RIGMOR STENMARK (c)	94	
Anf. 161	BÖRJE VESTLUND (s) replik	96	
Anf. 162	RIGMOR STENMARK (c) replik	97	
Anf. 163	BÖRJE VESTLUND (s) replik	97	
Anf. 164	RIGMOR STENMARK (c) replik	97	
Anf. 165	TUVE SKÅNBERG (kd)	97	
Anf. 166	BÖRJE VESTLUND (s) replik	97	
	(Beslut skulle fattas den 25 januari.)	98	
11 §	Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället	98	
	Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU4	98	
Anf. 167	KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	98	
Anf. 168	BJÖRN HAMILTON (m)	98	
Anf. 169	CHRISTER WINBÄCK (fp)	100	
Anf. 170	JOHNNY GYLLING (kd)	102	
Anf. 171	SVEN BERGSTRÖM (c)	103	
Anf. 172	MONICA GREEN (s)	106	
Anf. 173	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	109	
Anf. 174	MONICA GREEN (s) replik	109	
Anf. 175	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	110	
Anf. 176	MONICA GREEN (s) replik	110	
Anf. 177	JOHNNY GYLLING (kd) replik	110	
Anf. 178	MONICA GREEN (s) replik	111	
Anf. 179	JOHNNY GYLLING (kd) replik	111	
Anf. 180	MONICA GREEN (s) replik	112	
Anf. 181	BJÖRN HAMILTON (m) replik	112	
Anf. 182	MONICA GREEN (s) replik	113	
Anf. 183	BJÖRN HAMILTON (m) replik	113	
Anf. 184	MONICA GREEN (s) replik	114	
Anf. 185	KARIN THORBORG (v)	114	
Anf. 186	CLAES ROXBERGH (mp)	116	

Prot. 2005/06:58
19 januari

	(Beslut skulle fattas den 25 januari.)	117
12 §	Haveriutredningen vid mindre allvarliga luftfartsolyckor	117
	Trafikuskottets betänkande 2005/06:TU7	117
	(Beslut skulle fattas den 25 januari.)	117
13 §	Bordläggning.....	118
14 §	Anmälan om interpellationer	118
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	118
16 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	119
17 §	Kammaren åtskildes kl. 19.45.	120

Elanders Gotab, Stockholm 2006